

Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2017 r.

Living conditions of the population
in Wielkopolskie Voivodship in 2017

Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2017 r.

Living conditions of the population
in Wielkopolskie Voivodship in 2017

Opracowanie merytoryczne, graficzne i redakcyjne

Content-related works, graphics and editorial works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistics Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski

Editorial team

Agnieszka Bieniek, Emilia Bogacka, Ewa Filipczuk, Katarzyna Piętak, Leszek Siwka, Krzysztof Wołowicz

pod kierunkiem

supervised by

Ewy Kowalki

Tłumaczenie (przedmowa, synteza)

Translation (preface, executive summary)

Grzegorz Grygiel

Redaktor Główny

Editor-in-Chief

Tomasz Klimanek

ISSN 1895-0817

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://poznan.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Publikacja „Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim”, wydawana w serii „Analizy statystyczne” jest opracowaniem cyklicznym przedstawiającym kształtowanie się wybranych charakterystyk poziomu i jakości życia społeczeństwa. W tegorocznej edycji zestawiono m.in. informacje z zakresu demografii, ochrony środowiska, rynku pracy, budżetów gospodarstw domowych, cen, budownictwa mieszkaniowego, edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury czy bezpieczeństwa publicznego. Dane uporządkowane dziedzinowo uzupełniono o kategorie makroekonomiczne z zakresu rachunków regionalnych, takie jak produkt krajowy brutto czy nominalne dochody gospodarstw domowych, które obok wzrostu gospodarczego charakteryzują także zamożność mieszkańców tego województwa.

Wyniki dla województwa wielkopolskiego przedstawiono w ujęciu strukturalnym, ukazując zróżnicowanie wielkopolskich powiatów, ale także w odniesieniu do informacji ogólnopolskich oraz na tle innych województw, co dodatkowo zostało zilustrowane graficznie. W analizie przestrzennego zróżnicowania warunków życia zastosowano ponadto mierniki taksonomiczne wykorzystujące do porównań i rankingów wskaźnik syntetyczny.

Przekazując Państwu publikację „Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2017 r.”, mam nadzieję, że zawarte w niej wyniki okażą się cennym źródłem informacji o poziomie i jakości życia mieszkańców naszego regionu. Będziemy zobowiązani za wszelkie opinie i uwagi dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na lepsze dostosowanie kolejnych edycji do oczekiwań odbiorców.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, luty 2019 r.

Preface

The volume Living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship, part of the „Statistical Analyses” series, is a periodical publication presenting changes in selected characteristics of the standard and quality of life. The current edition includes, among other topics, information about demography, environmental protection, labour market, household budgets, prices, dwelling construction, education, health and social care, culture or public security. The scope of thematically arranged data has been extended to include macroeconomic indicators related to national accounts, such as the Gross Domestic Product or the nominal household income, which are indicative of a rise in the region’s economic development as well as the wealth of its inhabitants .

The latest data for the Wielkopolskie Voivodship are presented taking into account the territorial division to highlight the variation across powiats but also in relation to the country as a whole and to other regions. Interprovincial comparisons are illustrated by a number of charts. The analysis of spatial variation in living conditions is supplemented by the inclusion of taxonomic measures, where comparisons and rankings are based on synthetic indexes.

I hope that the publication Living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship in 2017 will prove a valuable source of information about the living standards and of the quality of life in the Wielkopolskie Voivodship. We appreciate any comments or suggestions about the scope and structure of this publication in an effort to better meet the needs of our readers.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, February 2019

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
<i>Preface</i>	4
Objaśnienie znaków umownych	9
<i>Symbols</i>	9
Skróty	9
<i>Abbreviations</i>	9
Synteza	11
<i>Executive summary</i>	15
Rozdziały <i>Chapters</i>	
1. Procesy demograficzne	19
<i>Demographical processes</i>	
2. Ochrona środowiska	26
<i>Environmental protection</i>	
3. Rynek pracy	31
<i>Labour market</i>	
4. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	35
<i>Wages and salaries and social security benefits</i>	
5. Budżety gospodarstw domowych	38
<i>Household budgets</i>	
6. Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	42
<i>Prices of consumer goods and services</i>	
7. Mieszkania	44
<i>Dwellings</i>	
8. Infrastruktura komunalna	50
<i>Municipal infrastructure</i>	
9. Transport i telekomunikacja	53
<i>Transport and telecommunications</i>	
10. Baza noclegowa turystyki	56
<i>Tourist accommodation establishments</i>	
11. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	60
<i>Health care and social welfare</i>	
12. Edukacja i wychowanie	65
<i>Education</i>	
13. Kultura	69
<i>Culture</i>	
14. Bezpieczeństwo publiczne	74
<i>Public safety</i>	
15. Produkt krajowy brutto	76
<i>Gross domestic product</i>	

	Str. Page
16. Analiza syntetycznego wskaźnika warunków życia ludności <i>Analysis of the synthetic indicator of the standard of living of the population</i>	79
16.1. Zastosowana metoda badawcza i dobór zmiennych <i>Methodology applied and selection of variables</i>	79
16.2. Analiza wskaźników cząstkowych dla poszczególnych grup zmiennych charakteryzujących warunki życia ludności <i>Partial indicators' analysis for respective groups of variables characterizing the standard of living of the population</i>	84
16.3. Syntetyczna ocena warunków życia ludności województwa wielkopolskiego na tle pozostałych województw <i>Synthetic evaluation of living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship against the background of other voivodships</i>	90
Uwagi ogólne	92
<i>General notes</i>	94
Bibliografia	96
<i>Bibliography</i>	96

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Liczba kobiet na 100 mężczyzn według wieku w 2017 r. <i>Chart 1. Number of females per 100 males by age in 2017</i>	20
Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2017 r. <i>Chart 2. Working and non-working age population in 2017</i>	21
Wykres 3. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania w 2017 r. <i>Chart 3. Industrial and municipal wastewater requiring treatment in 2017</i>	27
Wykres 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według województw w 2017 r. <i>Chart 4. Average monthly gross wages and salaries by voivodships in 2017</i>	35
Wykres 5. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto według województw w 2017 r. <i>Chart 5. Average monthly gross retirement pay and pension by voivodships in 2017</i>	37
Wykres 6. Dochód rozporządzalny i wydatki w gospodarstwach domowych według województw w 2017 r. <i>Chart 6. Available income and expenditures of households by voivodships in 2017</i>	39
Wykres 7. Struktura wydatków w gospodarstwach domowych w 2017 r. <i>Chart 7. Structure of expenditures of households in 2017</i>	40
Wykres 8. Zasoby mieszkaniowe według województw w 2017 r. <i>Chart 8. Dwelling stocks by voivodships in 2017</i>	45
Wykres 9. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje według województw w 2017 r. <i>Chart 9. Dwellings in dwelling stocks fitted with installations by voivodships in 2017</i>	46
Wykres 10. Ludność korzystająca z urządzeń komunalnych w % ogółu ludności według województw w 2017 r. <i>Chart 10. Population using municipal installations in % of total population by voivodships in 2017</i>	51
Wykres 11. Samochody osobowe na 1000 ludności według województw w 2017 r. <i>Chart 11. Passenger cars per 1000 population by voivodships in 2017</i>	53
Wykres 12. Standardowe telefoniczne łącza główne na 1000 ludności według województw w 2017 r. <i>Chart 12. Standard telephone main line per 1000 population by voivodships in 2017</i>	55

	Str. Page
Wykres 13. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według województw w 2017 r.	58
Chart 13. Degree of exploitation of beds in tourist accommodation establishments by voivodships in 2017	
Wykres 14. Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności według województw w 2017 r.	61
Chart 14. Medical personnel per 10 thous. population by voivodships in 2017	
Wykres 15. Opieka zdrowotna według województw w 2017 r.	62
Chart 15. Health care by voivodships in 2017	
Wykres 16. Studenci szkół wyższych (łącznie z cudzoziemcami) na 10 tys. ludności według województw	68
Chart 16. Students of higher education institutions (including foreigners) per 10 thous. population by voivodships	
Wykres 17. Księgozbiór bibliotek publicznych i wypożyczenia na 1000 ludności według województw w 2017 r.	70
Chart 17. Collection of public libraries and loans per 1000 population by voivodships in 2017	
Wykres 18. Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności według województw w 2017 r.	72
Chart 18. Audience in fixed cinemas per 1000 population by voivodships in 2017	
Wykres 19. Udział regionów i województw w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2016 r.	76
Chart 19. Share of regions and voivodships in generation of the gross domestic product in 2016	
Wykres 20. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według województw	77
Chart 20. Gross domestic product per capita by voivodships	
Wykres 21. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – zasoby ludzkie i rynek pracy	84
Chart 21. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – human resources and labour market	
Wykres 22. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – infrastruktura mieszkaniowa i komunalna	85
Chart 22. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – housing and municipal infrastructure	
Wykres 23. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – stan i ochrona środowiska	87
Chart 23. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – environmental protection	
Wykres 24. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne	88
Chart 24. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – social services and public safety	
Wykres 25. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – dochody ludności i aktywność gospodarcza	89
Chart 25. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – income of the population and economic activity	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Ruch naturalny ludności w 2017 r.	23
Map 1. Vital statistics in 2017	
Mapa 2. Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w 2017 r.	29
Map 2. Mixed municipal waste collected from households in 2017	
Mapa 3. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według województw w 2017 r.	30
Map 3. Legally protected areas possessing unique environmental value by voivodships in 2017	

	Str. Page
Mapa 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw w 2017 r. <i>Map 4. Registered unemployment rate by voivodships in 2017</i>	32
Mapa 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r. <i>Map 5. Registered unemployment rate in 2017</i>	33
Mapa 6. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw w 2017 r. <i>Map 6. Price index of consumer goods and services by voivodships in 2017</i>	43
Mapa 7. Mieszkania oddane do użytkowania według województw w 2017 r. <i>Map 7. Dwellings completed by voivodships in 2017</i>	47
Mapa 8. Mieszkania oddane do użytkowania <i>Map 8. Dwellings completed</i>	48
Mapa 9. Baza noclegowa turystyki w 2017 r. <i>Map 9. Tourist accommodation establishments in 2017</i>	57
Mapa 10. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2017 r. <i>Map 10. Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in 2017</i>	75
Mapa 11. Syntetyczny wskaźnik warunków życia ludności według województw w 2017 r. <i>Map 11. Synthetic indicator of living conditions of the population by voivodships in 2017</i>	91

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica I. Ważniejsze dane o województwie <i>Table I. Major data on the voivodships</i>	97
Tablica II. Wybrane wskaźniki w przekroju miasto-wieś <i>Table II. Selected indices in the section of urban-rural areas</i>	104
Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. <i>Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017</i>	106
Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. <i>Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017</i>	116

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak (x)	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak (Δ)	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form.</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma (,)	used in figures to represent the decimal point.

Skróty

Abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln	milion <i>million</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
szt. <i>pcs</i>	sztuka <i>piece</i>
wol. <i>vol.</i>	wolumin <i>volume</i>
kg	kilogram <i>kilogram</i>
t	tona <i>tonne</i>
km	kilometr <i>kilometre</i>
m ²	metr kwadratowy <i>square metre</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
l	litr <i>litre</i>
m ³	metr sześcienny <i>cubic metre</i>

Skrót (dok.) <i>Abbreviation (cont.)</i>	Znaczenie (dok.) <i>Meaning (cont.)</i>
hm ³	hektometr sześcienny <i>cubic hectometre</i>
kWh	kilowatogodzina <i>kilowatt-hour</i>
r.	rok
cd. <i>cont.</i>	ciąg dalszy <i>continued</i>
dok. <i>cont.</i>	dokończenie <i>continued</i>
nr (Nr) <i>No.</i>	numer <i>number</i>
p.proc. <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
poz.	pozycja
ust.	ustęp
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
GUS	Główny Urząd Statystyczny
PKB <i>GDP</i>	produkt krajowy brutto <i>gross domestic product</i>
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych <i>Nomenclature of Territorial Units for Statistics</i>
UE <i>EU</i>	Unia Europejska <i>European Union</i>

W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007; zestawienie tych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

Skrót <i>Abbreviation</i>	Pełna nazwa <i>Full name</i>
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych <i>Trade; repair of motor vehicles</i>	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia <i>Accommodation and catering</i>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi <i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Synteza

W sferze zainteresowań badawczych statystyki publicznej mieści się wiele obszarów tematycznych dotyczących sytuacji społecznej ludności. Potrzeba wnikliwej analizy tej problematyki skłania do ciągłego podejmowania – na różnych płaszczyznach – prób pomiaru poziomu i oceny jakości życia społeczeństwa, których celem jest nakreślenie w miarę dokładnej charakterystyki warunków życia mieszkańców. Trudno w sposób jednoznaczny i jednocześnie wyczerpujący zdefiniować pojęcie „warunki życia”. Ze względu na wieloaspektowy charakter tego zagadnienia, przy jego opisie trzeba brać pod uwagę zarówno czynniki obiektywne mające wpływ na sytuację życiową, jak i trudne do zmierzenia czynniki subiektywne określające indywidualne odczucia ludzi, takie jak: satysfakcja z osiągniętego poziomu rozwoju czy dobrobytu materialnego, poczucie bezpieczeństwa, w tym także ekonomicznego, obawa przed zagrożeniem bezrobociem bądź ubóstwem i inne.

Podejmując po raz kolejny próbę oceny warunków życia ludności w województwie wielkopolskim, w roku 2017 wybrano do tego celu zmienne z kilkunastu obszarów tematycznych. Dokonując tego wyboru, uznano, że są to dziedziny mające wymierny wpływ na sytuację życiową i to w różnych jej aspektach, m.in. ekonomicznym, materialnym, kulturalnym, ale także bezpieczeństwa, zarówno w znaczeniu osobistym (zdrowie), społecznym (środowisko), jak też publicznym (przestępczość). Wskaźniki charakteryzujące poszczególne obszary w zestawieniu z ich odpowiednikami określonymi dla pozostałych województw pokazują, że w takim rankingu wielkopolskie plasuje się zwykle dość wysoko. Oznacza to, że pod wieloma względami sytuacja jest tu lepsza niż w innych częściach kraju, chociaż wciąż są dziedziny, w których Wielkopolskie nie osiąga przeciętnego poziomu notowanego w Polsce. Warunki życia scharakteryzowane w ten sposób dziś – przy pomocy danych za rok 2017 – jutro mogą być ocenione zupełnie inaczej. Wieloletnia obserwacja zmiennych opisujących warunki życia w województwie wielkopolskim i porównywanie ich z wielkościami dla innych województw czy danymi ogólnokrajowymi pozwala wyróżnić pewne zjawiska, a także wskazać prawidłowości i tendencje, które można ująć za pomocą następujących wniosków:

- w województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. Od roku 2010 współczynnik starości demograficznej zwiększył się o 3,9 p.proc., w tym w ostatnim roku o 0,5 p.proc., osiągając w 2017 r. 15,7% (w kraju wzrost wyniósł 3,5 p.proc.). Mediana wieku w ciągu ośmiu lat przesunęła się o ponad dwa i pół roku (z 36,7 do 39,4 lat), z tego w ciągu ostatniego roku o blisko 5 miesięcy, ale była o ponad rok niższa niż średnio w kraju (40,6 lat);
- w województwie wielkopolskim utrzymuje się przewaga urodzeń żywych nad zgonami decydująca o wielkości współczynnika przyrostu naturalnego. Chociaż współczynnik ten kształtuje się ciągle na poziomie niższym aniżeli w 2010 r. (2,06 wobec 2,87), to nadal ma wartość dodatnią, znacznie przewyższającą średnią krajową (-0,02);
- wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji, a liczba osób przemieszczających się (przybywających i emigrujących łącznie) należy do największych w Polsce. Utrzymuje się przewaga napływu migracyjnego nad odpływem, a saldo migracji stałej, liczone na 1000 ludności, jest tu ciągle wyższe od wskaźnika krajowego (+0,33 wobec +0,04);
- pod względem emisji pyłów i gazów, a także ilości ścieków odprowadzanych bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi województwo wielkopolskie znajduje się w niechlubnej czołówce krajowej. Osiągnięciem w działaniach prowadzonych na rzecz ochrony środowiska jest natomiast wysoki stopień redukcji pyłów (99,7%) i niemal całkowite oczyszczanie ścieków tego wymagających (99,8%);
- utrzymuje się dobra sytuacja na rynku pracy. Świadczy o tym m.in. większy od przeciętnego w kraju udział pracujących w liczbie mieszkańców (44,2% wobec 40,0%), a także wciąż najniższa stopa bezrobocia rejestrowanego (3,7%, przy średniej krajowej 6,6%);
- w województwie wielkopolskim rośnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, jednak jego kwota nadal pozostała mniejsza od średniej ogólnopolskiej (w 2017 r. 91,9% wiel-

kości krajowej). Nieco większy niż w kraju przyrost przeciętnych wynagrodzeń w stosunku do poprzedniego roku wpłynął na nieznaczne zmniejszenie dystansu dzielącego te dwie wielkości;

- świadczenia emerytalno-rentowe z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wielkopolskim są ciągle mniejsze niż przeciętnie w Polsce (93,2% wielkości krajowej). Nieco większy niż w kraju wzrost kwoty świadczeń w 2017 r. nieznacznie skrócił dystans dzielący pod tym względem wielkopolskie od poziomu krajowego. Znacznie mniejsza różnica (choć większa niż w 2016 r.) dzieli kwoty przeciętnych rent i emerytur wypłacanych rolnikom indywidualnym w województwie i w kraju (98,4% średniej ogólnopolskiej);
- obserwowany w dwóch ostatnich latach w województwie wielkopolskim szybszy niż w kraju wzrost przeciętnego dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach domowych spowodował, że w 2017 r. jego kwota przekroczyła poziom średniej ogólnopolskiej (o 0,5%). W przypadku przeciętnych wydatków gospodarstw domowych odległość dzieląca wielkość wojewódzką od krajowej, mimo że w ostatnim roku zmniejszyła się o 1,2 p.proc., nadal pozostaje stosunkowo duża (w 2017 r. wydatki stanowiły tu 89,4% wielkości krajowej);
- w 2017 r. w województwie wielkopolskim poprawiły się wskaźniki zagrożenia ubóstwem materialnym (skrajnym, relatywnym i ustawowym), ale ich wartości nadal przewyższają przeciętny poziom notowany w Polsce. Wśród ogółu województw wielkopolskie lokuje się pod tym względem na 10.,11. miejscu (w każdym przypadku o dwie pozycje wyżej niż w 2016 r.);
- po ubiegłorocznym spadku, w 2017 r. we wszystkich województwach odnotowano wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. W województwie wielkopolskim wskaźnik osiągnął najwyższy poziom w kraju (102,3 wobec 102,0 przeciętnie w Polsce). Największy wpływ na jego poziom miał wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych, a także towarów i usług związanych z transportem oraz z mieszkaniem;
- poprawiają się warunki mieszkaniowe ludności województwa wielkopolskiego (rośnie liczba mieszkań, większa jest także przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę, zmniejsza się zaludnienie mieszkań i coraz lepsze jest ich wyposażenie w podstawowe instalacje), jednak potrzeby w tym zakresie są nadal znaczne. Mimo że pod względem liczby nowo budowanych mieszkań, także w relacji do liczby mieszkańców (5,4 mieszkań na 1000 ludności wobec 4,6 w kraju), wielkopolskie plasuje się w czołówce województw, to wskaźnik odnoszący wielkość zasobów mieszkaniowych do liczby ludności od lat lokuje ten region na przedostatnim miejscu w kraju przed podkarpackim;
- rozwija się sieć wodociągowa i kanalizacyjna, z której korzysta coraz więcej mieszkańców województwa wielkopolskiego, także na wsi. Odsetek korzystających z sieci wodociągowej należy do największych w kraju (96,5%, przy średniej ogólnopolskiej 92,0%). W porównaniu z 2016 r. zmniejszyło się średnie zużycie wody na mieszkańca województwa, ale nadal jest ono większe niż przeciętnie w Polsce;
- rozwój infrastruktury gazowej województwa wielkopolskiego jest zbliżony do krajowego. Rośnie liczba odbiorców gazu sieciowego, przy czym szybszy wzrost obserwuje się na wsi, z większym niż w miastach zużyciem gazu w przeliczeniu na odbiorcę (na wsi odbiorcy o 5,4%, zużycie o 4,9%; w miastach odpowiednio o 1,2% i o 3,8%). Wskaźnik zużycia gazu w województwie wielkopolskim wciąż pozostaje najwyższy w kraju;
- utrzymuje się tendencja wzrostowa liczby zarejestrowanych samochodów osobowych. Od lat województwo wielkopolskie przoduje w kraju pod tym względem (w 2017 r. liczba samochodów na 1000 mieszkańców wyniosła tu 648 wobec 586 w kraju). Dystans dzielący wielkopolskie od województwa podlaskiego, zajmującego w tym rankingu ostatnią lokatę, ciągle się zwiększa i w ostatnim roku wyniósł 145 samochodów;
- postępuje spadek liczby abonentów telefonicznych w sieci publicznej (zwłaszcza w miastach), ale pod tym względem wielkopolskie utrzymuje 4. pozycję w kraju. Natomiast wskaźnik odnoszący liczbę abonentów do liczby ludności plasuje województwo na 6. miejscu (o jedną pozycję wyżej niż przed rokiem);

- wykorzystanie bazy noclegowej turystyki w województwie wielkopolskim jest ciągle mniejsze od możliwości w tym zakresie. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (w 2017 r. 29,6% wobec 39,3% w kraju), choć nieco wyższy aniżeli w poprzednich latach, na liście województw nadal lokuje ten region na przedostatniej pozycji. Nieznaczna poprawa sytuacji wynika ze wzrostu liczby turystów, również z zagranicy;
- wskaźniki z zakresu ochrony zdrowia w województwie wielkopolskim na ogół prezentują się gorzej od średnich krajowych. Dostępność kadry medycznej (liczona na 10 tys. ludności) w przypadku lekarzy, lekarzy dentyków i pielęgniarek jest tu najmniejsza w Polsce. Obłożenie łóżek w szpitalach ogólnych jest większe od średniej i należy do największych w kraju. W wielkopolskim rejestruje się mniej niż przeciętnie w kraju porad lekarskich i stomatologicznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (7,3 dla porad lekarskich i 0,7 dla porad stomatologicznych; w kraju odpowiednio 7,4 i 0,9). Lepiej kształtują się tu natomiast wskaźniki dotyczące dostępu do ambulatoryjnych podmiotów opieki zdrowotnej (1345 osób na 1 podmiot, przy średniej ogólnopolskiej 1436) oraz aptek ogólnodostępnych (2558 osób na 1 aptekę wobec 2882 w kraju);
- w województwie wielkopolskim rozwija się stacjonarna pomoc społeczna, jednak zarówno liczba miejsc, jak i mieszkańców tych placówek (odnoszona do liczby ludności ogółem) wciąż utrzymuje się na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju. Z każdym rokiem zwiększa się liczba osób oczekujących na umieszczenie w domach i zakładach pomocy społecznej (w 2017 r. były to 794 osoby, czyli 8,4% wszystkich oczekujących w kraju). Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, jak i kwota udzielonych świadczeń należą do największych w kraju (3. miejsce). Natomiast odniesienie liczby beneficjentów do liczby mieszkańców województwa wskazuje, że ze świadczeń pomocy społecznej korzysta się tu rzadziej niż przeciętnie w Polsce (w 2017 r. 330,8 osób na 10 tys. ludności wobec 373,1 w kraju);
- w ramach rządowego programu Rodzina 500+ świadczenia wychowawcze w województwie wielkopolskim w 2017 r. otrzymywało miesięcznie ponad 250 tys. rodzin. Rodziny wielodzietne dodatkowe wsparcie uzyskiwały w ramach Karty Dużej Rodziny, którą posiadało tu 38,5 tys. rodzin;
- obserwuje się rozwój instytucji wspierających rodziców w dziennej opiece nad małymi dziećmi. Rośnie liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych oraz w placówkach wychowania przedszkolnego (głównie w przedszkolach). Zwiększa się także poziom zainteresowania taką opieką, mierzony relacją liczby dzieci korzystających z tych placówek do ogólnej liczby dzieci w odpowiednich grupach wieku. W 2017 r. w województwie wielkopolskim na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało średnio 84 dzieci (wobec 75 przed rokiem i 19 w 2010 r.). W przypadku placówek wychowania przedszkolnego wskaźnik dla dzieci w wieku 3–6 lat wyniósł 888 dzieci (w 2016 r. – 832, w 2010 r. – 724);
- na sytuację w obszarze edukacji rzutuje reforma systemu oświaty, której wprowadzanie rozpoczęto w roku szkolnym 2017/18. Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych wynika przede wszystkim z wydłużenia czasu nauczania na tym poziomie edukacji. Spadek liczby gimnazjalistów wiąże się z procesem wygaszania gimnazjów aż do ich całkowitej likwidacji. Zmiany dotyczą również szkół zasadniczych zawodowych przekształcanych w szkoły branżowe. W roku szkolnym 2017/18 w dotychczasowej formie funkcjonowały jeszcze licea ogólnokształcące i technika. W tych typach szkół (wyłączając szkoły specjalne) wskaźnik uczniów przypadających na 1 placówkę szkolną w województwie wielkopolskim kształtuje się nadal wyżej niż przeciętnie w kraju. Odwrotną sytuację obserwuje się w szkołach policealnych, gdzie od lat na 1 szkołę przypada mniej uczniów niż średnio w Polsce;
- utrzymuje się obserwowany od lat spadek ogólnej liczby studentów. W województwie wielkopolskim proces ten postępuje jednak wolniej niż w kraju (w latach 2010–2017 liczba studentów studiujących na wielkopolskich uczelniach zmniejszała się rocznie średnio o 3,8%, podczas gdy w kraju o 4,9%). Zwiększa się liczba studiujących cudzoziemców (w stosunku do 2016 r. wzrost o 23,9%). Prawie połowa z nich pochodzi z Ukrainy;
- pod względem poziomu czytelnictwa wielkopolskie nadal utrzymuje wysoką pozycję w kraju. W 2017 r. wskaźnik wypożyczeń liczony w relacji do liczby ludności lokował województwo na 3. miej-

scu (o dwie pozycje wyżej niż przed rokiem), a odnoszony do liczby czytelników był najwyższy w kraju. Niższą pozycję (9., o jedną lokatę niżej niż w 2016 r.) zajmowało wielkopolskie pod względem wielkości księgozbioru (na 1000 ludności);

- utrzymuje się wzrost zainteresowania ofertą teatralną (w skali roku większa liczba przedstawień oraz widzów). Rośnie wskaźnik frekwencji na przedstawieniach (liczony na 1000 ludności), chociaż nadal w województwie wielkopolskim jest on niższy niż przeciętnie w kraju. W 2017 r. wielkopolskie zajęło pod tym względem 11. miejsce (o jedną pozycję wyżej niż przed rokiem);
- na stosunkowo wysokim poziomie w województwie wielkopolskim utrzymuje się zainteresowanie ofertą kinową (więcej niż przed rokiem seansów kinowych i wzrost liczby widzów). Pod względem frekwencji w kinach (wyrażonej liczbą widzów na 1000 ludności), większej od średniej ogólnopolskiej, wielkopolskie awansowało o jedną pozycję, zajmując wśród pozostałych województw 4. lokatę;
- utrzymuje się tendencja spadkowa liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję, jednak nadal najwięcej jest wśród nich przestępstw o charakterze kryminalnym (60,2%). Pod względem wykrywalności sprawców przestępstw wielkopolskie, ze wskaźnikiem wyższym od krajowego (74,6% wobec 71,7%), zajmuje miejsce w czołówce województw. W 2017 r. była to 6. lokata (o dwie niżej niż w poprzednim roku);
- wielkopolskie od lat utrzymuje się w czołówce województw mających znaczący wpływ na generowanie produktu krajowego brutto (w 2016 r. 9,9% wielkości ogólnopolskiej). Duży udział ma również w procesie tworzenia wartości dodanej brutto (WDB) poszczególnych grup rodzajów działalności (14,0% WDB rolnictwa, 11,1% – przemysłu, 10,0% – handlu, transportu, zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji, 9,4% – budownictwa, 8,8% – pozostałych usług i 8,0% – działalności finansowej i ubezpieczeniowej). Wielkopolskie znajduje się w nielicznej grupie województw, w których PKB na 1 mieszkańca przekracza przeciętny poziom tego wskaźnika w Polsce (w województwie wielkopolskim o 9,1%);
- zwiększają się nominalne dochody brutto (pierwotne i do dyspozycji) sektora gospodarstw domowych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego są one ciągle większe od przeciętnych w kraju (dochody pierwotne o 7,7%, a dochody do dyspozycji o 4,9%) i lokują je odpowiednio na 2. i 3. miejscu w Polsce.

Zestawione wyżej charakterystyki to zaledwie część długiej listy czynników mających wpływ na jakość życia ludności. Opis elementów wybranych w tegorocznym opracowaniu poświęconym problematyce warunków życia wskazuje, że biorąc pod uwagę czynniki obiektywne, sytuacja w województwie wielkopolskim w 2017 r. wygląda dość dobrze. Jakakolwiek jednak byłaby jej ocena, otwarta pozostaje kwestia na ile wyniki badań i efekt porównań międzywojewódzkich pokrywają się z subiektywnym postrzeganiem jakości życia przez samych Wielkopolan i jak ten statystyczny obraz przekłada się na indywidualne odczucia mieszkańców zróżnicowanego przecież wewnątrz województwa.

Executive summary

Official statistics reflect a number of thematic areas that characterise the socio-economic situation of the population. In order to enable detailed analysis of this problem, it is necessary to continue efforts aimed at measuring and assessing the quality of life in the society with a view to providing a reliable description of the standard of living of the population. It is difficult to provide an unequivocal and exhaustive definition of the term "living conditions". Given the multi-faceted character of this problem, it cannot be adequately described without taking into consideration both objective factors and people's subjective feelings, such as satisfaction with their level of wellbeing and material living conditions, the sense of safety, economic security, the threat of unemployment or poverty.

In an effort to provide another assessment of the living conditions of the population of Wielkopolskie Voivodship, a number of variables were selected that characterize several thematic areas in 2017. The selection was motivated by the belief that these areas have a measurable impact on the living conditions in various dimensions, including personal (health), social (environment) and public (crime). By comparing indicators characterizing each area with corresponding values for other regions, it can be concluded that the region of Wielkopolska usually ranks quite high. This means that in many respects the socio-economic situation is better than in other parts of the country, though there are areas where it falls below the national average. Needless to say, the current living conditions – assessed on the basis of data for 2017 – may change in the future. Based on many years of tracking the development of living conditions in the region of Wielkopolska and comparisons with national indicators, it is possible to identify certain phenomena, patterns and trends, from which the following conclusions can be drawn:

- Wielkopolskie, like the rest of Poland, is experiencing the growing rate of population aging. Since 2010, the proportion of population aged 65 and over has increased by 3.9 pp, in 2017 by 0.5 pp, reaching the level of 15.7% (for the whole of Poland, it increased by 3.5 pp). Over the eight-year period median age grew by over 2.5 years (from 36.7 to 39.4 years) – in the last year by nearly 5 months – but was still over 1 year lower than the national median age (40.6 years);
- the number of live births in the voivodship still exceeds the number of deaths, which determines the natural increase rate. Although the rate is still lower than in 2010 (2.06 compared to 2.87), it is still positive and significantly higher than the national average (-0.02);
- Wielkopolskie is a region with a relatively high level of migration, and the number of people relocating (entering and leaving) is among the highest in Poland. The migration inflow exceeds the migration outflow, while the permanent migration balance per 1,000 people, is still higher than the national average (+0.33 vs. +0.04);
- in terms of gas and particulate emissions, as well as the amount of sewage discharged to surface waters or the ground, the voivodship, unfortunately, ranks among the worst polluters regions in Poland. However, thanks to very effective environmental protection measures, the voivodship benefits from a very high degree of particulate reduction (99.7%), and almost complete treatment of waste water and sewage (99.8%);
- the labour market situation continues to be good. This is reflected, among other things, by the higher than average number of people in employment as a proportion of the total population (44.2% vs. 40.0%), as well as the lowest rate of registered unemployment (3.7%, compared to the national average of 6.6%);
- although the average monthly wage in the national economy is on the rise in Wielkopolskie, it is still lower than the national average (91.9% of the national average in 2017). This difference became a little smaller thanks to the slightly bigger increase in the average monthly wage recorded in the voivodship compared to the previous year;
- pension benefits paid out from the non-agricultural system of social insurance in the voivodship are still smaller than the national average benefit payments (93.2% of the national average). This difference became a little smaller thanks to the slightly bigger increase in the average amount of benefits

paid out in the voivodship in 2017. There little difference between the amount of benefits paid out to individual farmers in the region and in Poland (98.4% of the national average);

- as a result of a higher annual growth rate observed over the last two years, the average disposable household income exceeded the national average in 2017 (by 0.5%). As regards average household expenditure, the difference between the indicator for the region and national average, despite declining by 1.2 pp in 2017, still remained relatively large (89.4% of the national average);
- in 2017 the voivodship saw an improvement in the at-risk-of-poverty indicators (for extreme, relative and official poverty line), but their values exceeded the average national level. Compared to the other regions, Wielkopolskie ranks 10th and 11th (in both cases two places higher than in 2016);
- after a decline recorded one year earlier, in 2017 all the regions recorded a rise in prices of consumer goods and services. The value of the consumer price index in Wielkopolskie was the highest in Poland (102.3 compared to the national average of 102.0). Its level was mostly affected by the growing prices of food and non-alcoholic beverages as well as transportation services and housing costs;
- 2017 also saw an improvement in housing conditions of Wielkopolskie inhabitants, as evidenced by a higher number of dwellings completed, higher average usable floor area per person, lower number of persons per dwelling and the presence of basic amenities), but the housing needs are still not fully satisfied. Despite being among the top regions in terms of the number of new dwellings completed, also in relation to the population (5.4 per 1,000 population compared to 4.6 in Poland), Wielkopolskie is still ranked as the second worst voivodship in terms of the number of dwellings per 1,000 population, only ahead of Podkarpackie;
- the water supply and sewerage network continues to expand, reaching more and more inhabitants of Wielkopolskie, also in rural areas. The percentage of people using the water supply network is the highest in Poland (96.5% vs the national average of 92.0%). Compared to 2016, the average water consumption per person decreased, but it was still higher than the national average;
- the gas network is growing at a rate similar to the national average. There were more gas customers, but the growth rate was higher in rural areas, where gas consumption per customer exceeded that observed in urban areas (rural areas: growth by 5.4% in the number customers, by 4.9% in gas consumption, urban areas: by 1.2% and 3.8%, respectively). Gas consumption in the voivodship remained the highest in Poland;
- the growing trend in the number of registered cars continues. For years, the voivodship has been leading the ranking in this respect (in 2017 the number of cars per 1,000 population was 648, compared to the national average of 586). The difference between Wielkopolskie and Podlaskie, which occupies the last place, keeps growing and in 2017 was 145 cars;
- the number of landline subscribers (especially in towns and cities) is declining, but the vovodship still ranks 4th in the country in this respect. When this number is analysed in relation to the population, Wielkopolskie ranks 6th in Poland (one place higher than in 2016);
- the use of tourist accommodation facilities in Wielkopolskie is still lower than the available capacity. The occupancy rate of bed-places in hotels and similar establishments (in 2017, 29.6% vs. the national average of 39.3%), though slightly higher than in the previous years, is still the second lowest in Poland. The small improvement is due to the growth in the number of tourists, including foreign tourists;
- indicators measuring the level of health care in Wielkopolskie are generally below average values for Poland. The availability of medical staff (per 10,000 population), including doctors, dentists and nurses, is the lowest in Poland. The bed occupancy rate in general hospitals is higher than the national average and is among the highest in the country. There were fewer consultations with doctors and dentists per person in Wielkopolska than the national average (7.3 for doctors' consultations, 0.7 for dental consultations; the national average: 7.4 and 0.9 respectively). The situation looks better in terms of outpatient care service centres (1345 persons per centre, compared to the national ave-

rage of 1436) and community pharmacies (2558 persons per pharmacy, compared to the national average of 2882);

- while stationary social assistance in the voivodship keeps developing, its level, measured in terms of the number of places and residents of such centres (in relation to the total population) is still below the national average. Each year the number of people awaiting a place in residential homes is bigger (in 2017, 794 persons, i.e. 8.4% of all people awaiting a place in Poland). The number of people claiming social care benefits and the amount of benefits paid out are among the highest in Poland (3rd biggest). The number of beneficiaries of social welfare programmes in relation to the population is lower than the national average (in 2017, 330.8 persons per 10,000 population, compared to 373.1 in Poland);
- child-support benefits under the Family 500+ programme were paid out to over 250,000 families. Additional support for multi-child families was provided under the Large Family Card programme, which was used by 38.5 thousand families;
- there is also a positive trend with respect to institutions providing childcare services. The number of places available in crèches, nurseries and kindergartens is on the rise. There is also a growing demand for this kind of care, measured by the ratio of the number of children attending such centres to the total number of children in different age groups. In 2017, on average 84 per 1000 children under the age of 3 attended crèches and other childcare centres (compared to 75 in 2016 and 19 in 2010). The index nursery attendance for children aged 3–6 was 888 children (832 in 2016 and 724 in 2010);
- the situation in the field of education was affected by the education reform initiated in the school year 2017/18. The rise in the number of elementary school pupils is mainly due to the extension of the school year at this level of education. A decline in the number of lower secondary school pupils can be linked to the process of phasing out lower secondary schools until their complete elimination. There are also changes concerning basic vocational schools, which are gradually being converted into trade schools. In the school year 2017/18, only secondary schools and technical secondary schools continued functioning without any changes. In these types of schools (with the exclusion of special schools) the number of students per school in the voivodship was higher than the national average. The index for post-secondary schools is below the national average;
- the decline in the general number of students, observed over the recent years, continues. In Wielkopolskie, this process is happening at a slower rate than in the country as a whole (in the period 2010–2017, the number of tertiary education students in the voivodship decreased on average by 3.8%, compared to the national average of 4.9%). However, the number of foreign students is increasing (up by 23.9% compared to 2016), almost half of them from Ukraine;
- the level of readership measured the use of public libraries is still among the highest in Poland. In 2017 the voivodship ranked 3rd in terms of the number of public library loans in relation to the population (2 places higher than in 2016), while it was at the top of the ranking in terms of the number of library members. The voivodship ranked 9th (one place lower than in 2016) in terms of collection size (per 1000 population);
- there is a growing interest in theatrical performances (as evidenced by a larger number of performances and spectators). While theatre attendance (per 1,000 population) is on the rise, it is still lower in Wielkopolskie than the average level in Poland. In terms of theatre attendance, the voivodship ranked 11th in 2017 (one place higher than in 2016);
- there is a relatively high interest in cinema films (a larger number of screenings and a rise in cinema admissions). In terms of cinema admissions (per 1,000 population), which exceeds the national average, the voivodship moved one place up in the ranking, reaching the 4th place;
- although the number of offences registered by the police continues to fall, most of them are still criminal offences (60.2%). The crime detection rate in Wielkopolskie is higher than the national ave-

rage (74.6% vs 71.7%), and is among the highest in Poland: in 2017 the voivodship ranked 6th in this respect (2 places lower than in 2016);

- for years Wielkopolskie has been in the group of provinces generating considerable contributions to the Gross Domestic Product (9.9% of total GDP in 2016). Wielkopolskie is also a big contributor in terms of Gross Value Added (GVA) in different categories of economic activity (14.0% of total GVA in agriculture, 11.1% in manufacturing, 10.0% in trade, transportation, accommodation and catering, information and communication, 9.4% in construction, 8.8% in other services, 8.0% in financial and insurance services). Wielkopolskie is one of the few regions where GDP per capita exceeds the national average (by 9.1% in Wielkopolskie);
- nominal gross household income (primary and disposable) is on the rise. Gross primary income per capita in Wielkopolskie is still higher than the national average (primary income by 7.7%, disposable income by 4.9%) and is 2nd and 3rd highest in Poland.

The above characteristics are just part of a long list of factors that influence the quality of life. Taking into account the description of the thematic areas representing the current level of living conditions in Wielkopolska, the socio-economic situation in 2017 can be objectively assessed as generally positive. Nevertheless, what remains an open question is to what extent these statistics and comparisons with other regions are consistent with the perceived quality of life experienced by inhabitants of Wielkopolska and how compatible this statistical picture is with individual perceptions of inhabitants living in different parts of voivodship, which has its share of internal variation.

Rozdział 1

Chapter 1

Procesy demograficzne

Demographical processes

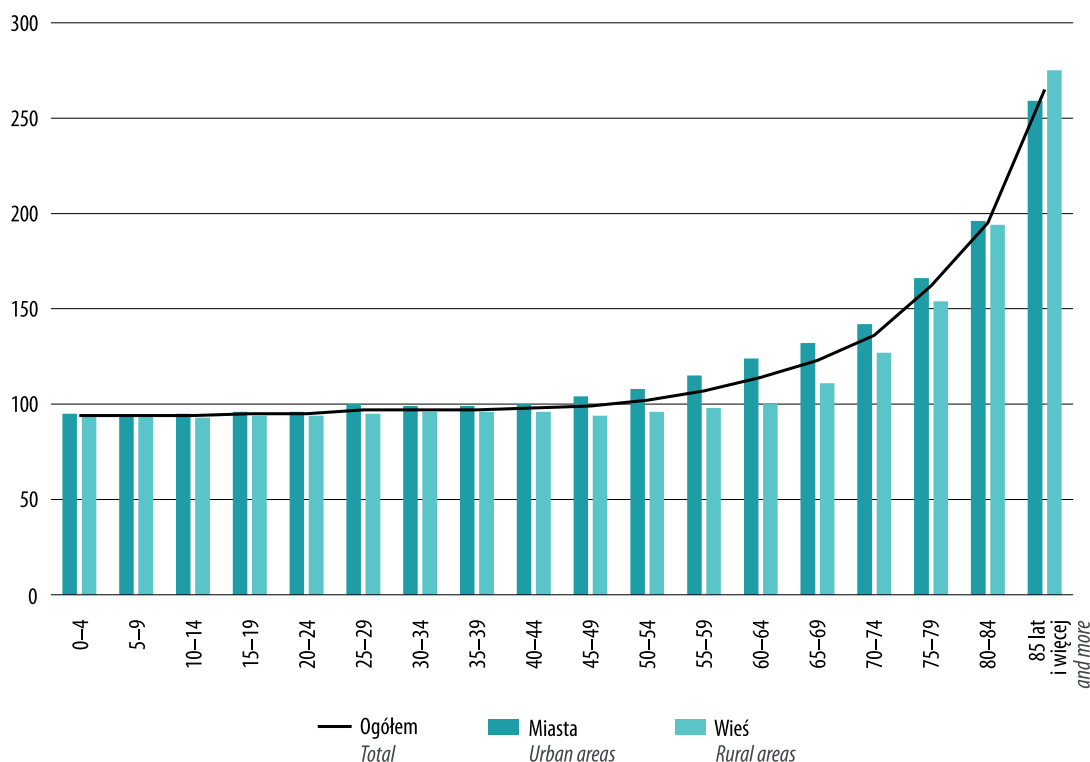
Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisywowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych.

Prezentowane dane dotyczą ludności w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

W końcu grudnia 2017 r. liczba ludności w województwie wielkopolskim wynosiła 3489,2 tys. i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 7,6 tys. osób, tj. o 0,2%. Pod względem liczby mieszkańców wielkopolskie – z udziałem 9,1% – zajmowało 3. miejsce w kraju po województwach mazowieckim (14,0%) i śląskim (11,8%), a biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia (117 osób na 1 km², przy średniej w kraju 123 osoby), plasowało się w środkowej części listy województw (8. miejsce). Najwyższą wartość wskaźnika gęstości zaludnienia odnotowano w Poznaniu (2057 osób na 1 km²), a najniższą w powiecie złotowskim (42 osoby). Ludność miejska stanowiła 54,6% ogółu mieszkańców województwa, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 5,5 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju (60,1%). Wśród mieszkańców wielkopolskiego nieznacznie przeważały kobiety (51,3% wobec 51,6% w kraju), a współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł tu 105,5, tak jak przed rokiem, a nieco mniej niż przeciętnie w Polsce (106,7). Większą przewagę liczebną kobiet obserwuje się w miastach, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 110,1 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan bliski równowadze płci (100,2). Największe wartości współczynnik feminizacji osiągnął w miastach na prawach powiatu; w Kaliszu na 100 mężczyzn przypadało 115,0 kobiet, w Poznaniu – 114,4, w Koninie – 111,4, a w Lesznie – 108,7. Najbardziej wyrównane pod względem proporcji płci były powiaty leszczyński i grodziski, gdzie na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 100,3 i 100,8 kobiet. Niezależnie od miejsca zamieszkania przewaga liczebna jednej płci nad drugą zmienia się wraz z wiekiem. W 2017 r., w kolejnych rocznikach aż do 47 roku życia włącznie, więcej było mężczyzn niż kobiet, a współczynnik feminizacji dla całego przedziału 0–46 lat wyniósł 96,2. Na wsi przewaga liczebna mężczyzn utrzymywała się dłużej niż w miastach (na wsi bezwzględna przewagę obserwowano do 61 roku życia, podczas gdy w miastach do 26 roku życia). Zdecydowaną dominację liczebną kobiet obserwuje się w starszych grupach wiekowych. W przedziale 65 lat i więcej w 2017 r. na 100 mężczyzn przypadało ponad 150 kobiet, a w wieku 80 lat i więcej przewaga kobiet była ponad dwukrotna.

Wykres 1. Liczba kobiet na 100 mężczyzn według wieku w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 1. Number of females per 100 males by age in 2017
As of 31 XII

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku 0 lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Średnia długość życia mężczyzn w województwie wielkopolskim w 2017 r. wynosiła nieco ponad 74 lata (74,06 wobec 74,16 w poprzednim roku), tj. więcej niż przeciętnie w kraju (73,96 lat). Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet było o 7,5 roku dłuższe niż mężczyzn i wyniosło niemal 82 lata (81,58 wobec 81,54 w 2016 r. i 81,82 w kraju).

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

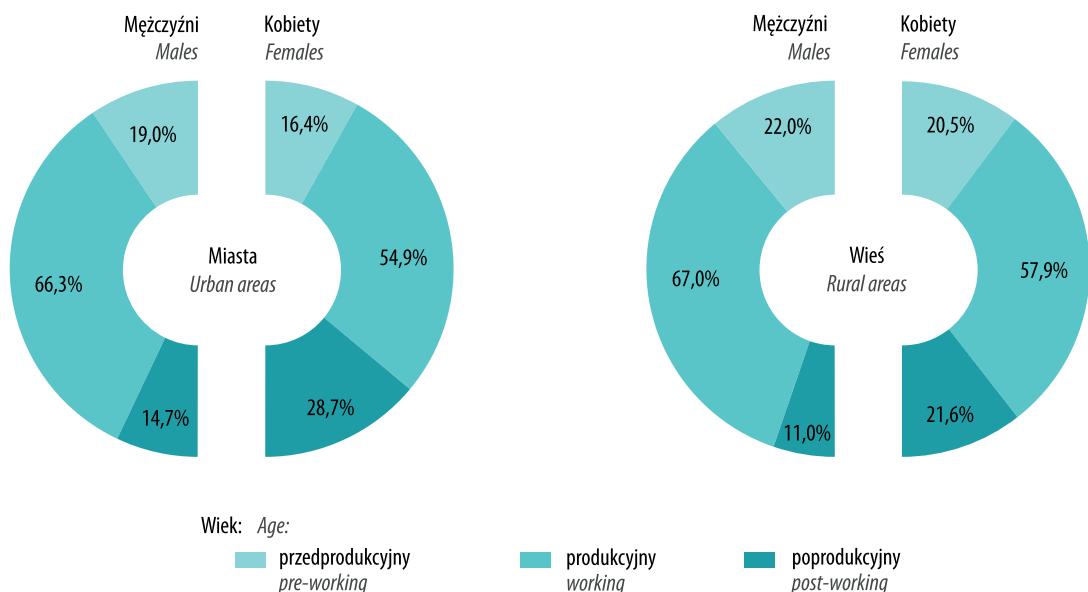
Obserwacja zmian w strukturze ludności według biologicznych grup wieku potwierdza postępowanie procesu starzenia się mieszkańców województwa wielkopolskiego. Wprawdzie w ciągu roku udział ludności z przedziału wiekowego 0–14 lat zwiększył się o 0,2 p.proc. (do 16,3%), ale jednocześnie o 0,5 p.proc. wzrósł udział ludności w wieku 65 lat i więcej, określane jako współczynnik starości demograficznej (do 15,7%), natomiast o 0,8 p.proc. zmniejszył się odsetek ludności w wieku 15–64 lata (do 67,9%). Mediana wieku przesunęła się z 39,0 lat w 2016 r. do 39,4 lat w 2017 r., ale była o ponad rok niższa niż przeciętnie w kraju (40,6 lat). Kobiety w województwie wielkopolskim były średnio o 3 lata

starsze od mężczyzn (w 2017 r. wiek środkowy kobiet wyniósł 40,9 lat, a mężczyzn 37,9 lat); wyższa mediana wieku charakteryzowała też mieszkańców miast (40,9 lat wobec 37,5 lat na wsi).

W 2017 r. odnotowano dalsze przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) w ciągu roku wzrósł o 0,1 p.proc. i wyniósł 19,3%. W grupie ludności produkcyjnej (kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata) spadek udziału wyniósł 0,7 p.proc. do 61,3%. O 0,6 p.proc. zwiększył się natomiast w tym czasie odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej), osiągając 19,4%. Takie zmiany w strukturze ludności spowodowały wzrost współczynnika obciążenia demograficznego, określającego liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2017 r. w województwie wielkopolskim współczynnik ten wyniósł 63,1 (wobec 61,3 w poprzednim roku) i kształtował się o 0,3 p.proc. niżej niż przeciętnie w kraju (63,4). Podobnie jak przed rokiem, największe „obciążenie” osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym odnotowano w Kaliszu (gdzie współczynnik wyniósł 70,6 wobec 68,7 w 2016 r.), natomiast najmniejsze – w powiecie konińskim (57,2 wobec 56,3 przed rokiem).

Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 2. Working and non-working age population in 2017 As of 31 XII

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym o zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

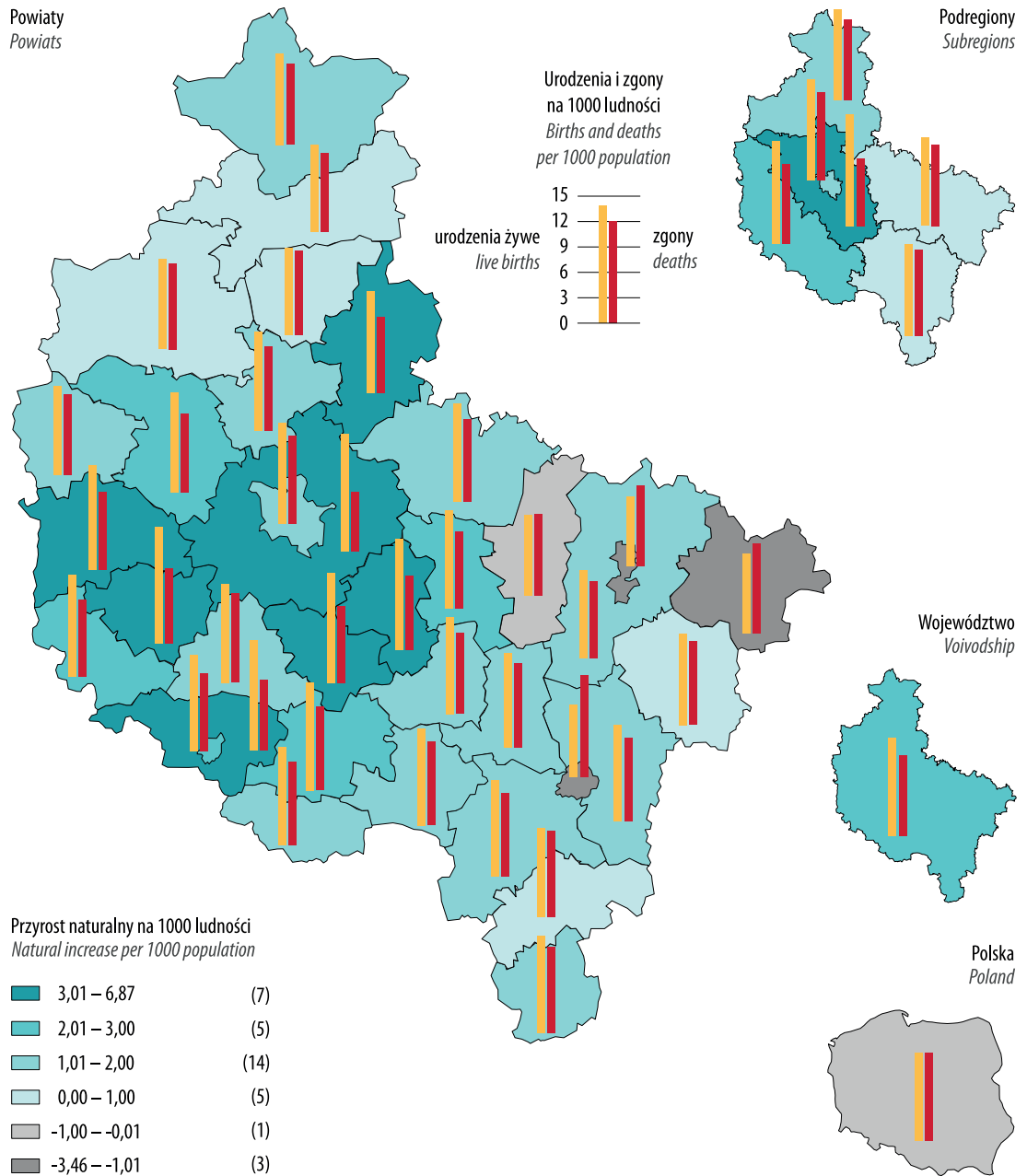
Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Na stan i strukturę ludności duży wpływ mają zjawiska demograficzne określane jako ruch naturalny. W 2017 r. w województwie wielkopolskim zarejestrowano 40,5 tys. urodzeń żywych (o 5,8% więcej niż przed rokiem) oraz 33,3 tys. zgonów (o 2,9% więcej niż w 2016 r.). Zmiany demograficzne odzwierciedlają również wskaźniki liczone na 1000 ludności. Współczynnik urodzeń żywych, który w 2016 r. wynosił 10,99, w 2017 r. zwiększył się do 11,61 (w kraju wzrost z 9,95 do 10,46). Współczynnik zgonów wzrósł w tym czasie z 9,30 do 9,54 (w kraju z 10,10 do 10,48). Odnotowano natomiast spadek współczynnika zgonów niemowląt (liczonego na 1000 urodzeń żywych) z 4,13 do 3,86 (w kraju wzrost z 3,98 do 3,99).

Wobec większego przyrostu liczby urodzeń niż zgonów, w 2017 r. w województwie wielkopolskim odnotowano wyższy niż przed rokiem przyrost naturalny. Współczynnik przyrostu naturalnego ogółem na 1000 ludności wyniósł +2,06 wobec +1,70 w 2016 r. Większy wzrost współczynnika zaobserwowano na wsi (z +2,91 do +3,40) niż w miastach (z +0,70 do +0,95). Przyrost naturalny w województwie wielkopolskim, mierzony wartością współczynnika, należał do najwyższych w kraju i lokował ten region na 2. miejscu za województwem pomorskim (+2,51). Wartość współczynnika dla Polski pozostała ujemna i wyniosła -0,02 (wobec -0,15 w 2016 r.).

Poziom współczynników demograficznych nie jest jednakowy na obszarze całego województwa. W większości powiatów odnotowano dodatni przyrost naturalny. Największy przyrost w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w powiatach: poznańskim (+6,87 wobec +6,46 w 2016 r.), grodziskim (+4,87 wobec +4,74) i leszczyńskim (+4,72 wobec +3,25). Ujemne wartości współczynnika przyrostu naturalnego przyjął w czterech powiatach (przed rokiem w sześciu). Po raz kolejny liczba zgonów najbardziej przewyższyła liczbę zarejestrowanych urodzeń żywych w Kaliszu (gdzie współczynnik wyniósł -3,46 wobec -2,56 w 2016 r.). Przewaga zgonów nad urodzeniami wystąpiła także w Koninie (-1,28 wobec -0,89) oraz w powiatach kolskim (-1,22 wobec -1,31) i słupeckim (-0,12 wobec +0,57).

Mapa 1. Ruch naturalny ludności w 2017 r.
Map 1. Vital statistics in 2017

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

Wzrost liczby urodzeń i utrzymująca się od lat przewaga urodzeń nad liczbą zgonów wpływają korzystnie na sytuację demograficzną w województwie wielkopolskim. Dodać jednak należy, że w 2017 r. wzrost liczebności dotyczył przede wszystkim dzieci urodzonych jako drugie, trzecie i dalszej kolejności, których udział zwiększył się na niekorzyść urodzeń pierwszych. Odsetek urodzeń drugiego dziecka wzrósł z 38,7% w 2016 r. do 40,3% w 2017 r. Udział urodzeń trzeciego dziecka zwiększył się z 10,7% do 11,9%, a czwartego – z 2,6% do 2,7%. Natomiast odsetek urodzeń pierwszych dzieci zmniejszył się z 46,5% do 43,8%. Częściej na posiadanie większej liczby dzieci decydowały się kobiety na wsi niż w miastach (urodzenia trzeciego i dalszego dziecka na wsi stanowiły 17,5% wszystkich urodzeń; w miastach 14,4%).

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat).

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim obserwowano wzrost wartości współczynnika płodności z 45,29 w 2016 r. do 48,15. W kraju kształtował się on nieco niżej na poziomie 44,19 wobec 41,74 przed rokiem. Wzrost wartości współczynnika odnotowano w 31 spośród 35 powiatów, w tym największy w śremskim (z 46,07 do 54,03), natomiast największy spadek w słupeckim (z 44,69 do 39,89). Najwyższe wartości współczynnika płodności przyjął w powiatach: grodziskim (56,69), średzkim (54,77) i poznańskim (54,70), natomiast najniższy – w Koninie (36,04) i Kaliszu (37,48).

Współczynnik dzietności w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniósł 1,58 wobec 1,47 przed rokiem (w kraju 1,45 wobec 1,36). Wyższym poziomem współczynnika charakteryzowały się obszary wiejskie (1,66 wobec 1,51 w miastach; w kraju 1,49 wobec 1,42). Pomimo wzrostu wartości współczynników, poziom reprodukcji obserwowanej w województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, wciąż nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń, gdyż współczynnik dzietności jest niższy od optymalnej wielkości wskaźnika korzystnego dla stabilnego rozwoju demograficznego (2,10–2,15).

Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji. W 2017 r. odpływ w ruchu wewnętrznym dotyczył tu 40,2 tys. osób, natomiast napływ migracyjny objął 41,2 tys. osób. Większą liczebność migrantów (przybywających i emigrujących łącznie) zanotowano jedynie w województwach mazowieckim i śląskim. Najwięcej przemieszczeń migracyjnych (ponad 80%) dokonuje się w ramach województwa zamieszkania. Podobnie jak w poprzednich latach, dla opuszczających województwo wielkopolskie w 2017 r. cel migracyjny najczęściej stanowiły województwa: dolnośląskie, mazowieckie i kujawsko-pomorskie. Do wielkopolskiego migrowali natomiast przede wszystkim mieszkańcy: kujawsko-pomorskiego, dolnośląskiego, zachodniopomorskiego i lubuskiego. W miastach napływ migracyjny objął 17,3 tys., a na wsi 23,9 tys. osób. Odpływ migracyjny w miastach dotyczył 22,7 tys. osób, z których 15,0 tys. wyprowadziło się na wieś. Ze wsi wymeldowało się w tym czasie 17,5 tys. osób, a 9,8 tys. spo-

śródnich przeniosło się do miast. Różnica między napływem a odpływem migracyjnym w ruchu wewnętrznym w województwie wielkopolskim wyniosła +1015 osób (wobec +983 w 2016 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – saldo miało wartość ujemną (-5405). Pod względem salda migracji wewnętrznej wielkopolskie lokowało się na 5. miejscu po województwach: mazowieckim (12029 osób), małopolskim (3760 osób), pomorskim (3625 osób) i dolnośląskim (2595 osób). W pozostałych województwach odpływ migracyjny przewyższał napływ, co oznacza ujemne saldo migracji wewnętrznej.

Z zagranicy (głównie z Wielkiej Brytanii i Niemiec) w celach migracyjnych do województwa wielkopolskiego w 2017 r. przybyło 801 osób, natomiast za granicą (głównie w Niemczech i Wielkiej Brytanii) osiedliło się na stałe 673 mieszkańców województwa wielkopolskiego. Saldo migracji stałej (wewnętrznej i zewnętrznej), liczone na 1000 ludności, w 2017 r. wyniosło +0,33 (-2,77 w miastach i +4,06 na wsi). W kraju saldo miało mniejszą wartość (+0,04).

Największy napływ migracyjny zanotowano w powiatach poznańskim (gdzie współczynnik salda migracji stałej ukształtował się na poziomie +15,10) oraz leszczyńskim (+5,93). Dodatkowo saldo migracji stałej odnotowano tylko w 9 spośród 35 powiatów. W pozostałych odpływ migracyjny przewyższał napływ, a najniższe wartości współczynnika migracji odnotowano w Koninie (-5,09), w powiatach kolskim (-3,73) i międzychodzkiem (-3,48) oraz w Poznaniu (-3,46) i Lesznie (-3,25).

Rozdział 2

Chapter 2

Ochrona środowiska

Environmental protection

Na jakość życia mieszkańców w istotny sposób wpływa stan środowiska naturalnego. W 2017 r. zakłady uznane za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza w województwie wielkopolskim wyemitowały 4,0 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, pochodzących głównie ze spalania paliw (83,8%). W porównaniu z poprzednim rokiem emisja pyłów zmniejszyła się o 19,1%, przy średnim spadku w kraju o 7,9%. Wyemitowane tu zanieczyszczenia stanowiły 11,1% krajowej emisji pyłów. Więcej wyemitowało tylko województwo śląskie (24,2% wielkości krajowej).

Przez zanieczyszczanie powietrza rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim do atmosfery wyemitowano łącznie 14447,5 tys. ton zanieczyszczeń gazowych, tj. o 6,3% mniej niż przed rokiem (przy wzroście emisji w kraju o 1,5%). Zasadniczą część tych zanieczyszczeń (99,6%) stanowił dwutlenek węgla, którego emisja w porównaniu z 2016 r. również zmniejszyła się o 6,3%. Mniej niż przed rokiem wyemitowano także m.in. metanu (o 53,3%), tlenków azotu (o 7,0%) i dwutlenku siarki (o 5,8%). W skali kraju zanieczyszczenia gazowe wyemitowane w województwie wielkopolskim stanowiły 6,8%, a wyłączając dwutlenek węgla, 4,4%. Pod względem emisji dwutlenku węgla dominowało województwo łódzkie (20,3% krajowej emisji), natomiast najczęściej zanieczyszczeń gazowych poza dwutlenkiem węgla wyemitowało województwo śląskie (52,2% wielkości krajowej).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim na 1 km² wyemitowano przeciętnie 0,13 tony zanieczyszczeń pyłowych oraz 484,4 tony zanieczyszczeń gazowych, w tym bez dwutlenku węgla 2,1 tony (w kraju było to odpowiednio 0,11 tony pyłów i 684,2 tony gazów, w tym bez dwutlenku węgla 4,4 tony). Najwięcej przemysłowych zanieczyszczeń powietrza nadal emitowały przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu tureckiego (48,4% ogółu zanieczyszczeń pyłowych i 20,0% zanieczyszczeń gazowych), a także jednostki zlokalizowane w Koninie (17,5% i 55,9%), powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (7,1% i 1,8%) oraz Poznaniu (3,7% i 11,0%).

W 2017 r. za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza atmosferycznego uznano 144 zakłady, tj. o jeden więcej niż przed rokiem. Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadało 88 zakładów, a do redukcji zanieczyszczeń gazowych – 22 zakłady. W zainstalowanych urządzeniach zatrzymano bądź zneutralizowano 1244,1 tys. ton pyłów i 111,9 tys. ton zanieczyszczeń gazowych. Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniósł średnio 99,7% (podobnie jak przed rokiem), o 0,1 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju. Niemal całkowicie zanieczyszczenia pyłowe zredukowano w Koninie i Poznaniu – w 99,9%, a w wysokim stopniu również w Lesznie oraz w powiecie tureckim – 99,4%. Stopień redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) w całym województwie wielkopolskim wyniósł 64,7%, tj. o 3,1 p.proc. więcej niż w 2016 r., ale o 0,8 p.proc. mniej niż w kraju. W najwyższym stopniu zanieczyszczenia gazowe zostały zredukowane w Koninie – 86,2%, Poznaniu – 55,3% oraz w powiecie poznańskim – 37,2%.

W 2017 r. pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej w województwie wielkopolskim wyniósł 1448,3 hm³ i stanowił 14,4% ilości wody pobranej w kraju. Na 1 km² powierzchni województwa pobrano średnio 48,6 dam³ wody (przed rokiem 56,5 dam³), podczas gdy dla Polski wskaźnik ten wyniósł 32,2 dam³ (w 2016 r. – 33,8 dam³). Największą część pobranej wody (1122,3 hm³, tj. 77,5% ogólnego poboru) przeznaczono na cele produkcyjne. Na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrano 205,7 hm³ wody (14,2%), a na potrzeby nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania sta-

wów rybnych – 120,4 hm³ (8,3%). Woda na cele eksploatacji sieci wodociągowej była pobierana głównie z ujęć podziemnych (91,2%). Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2017 r. wyniosło 1411,3 hm³, z tego na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej zużyto 11,9%.

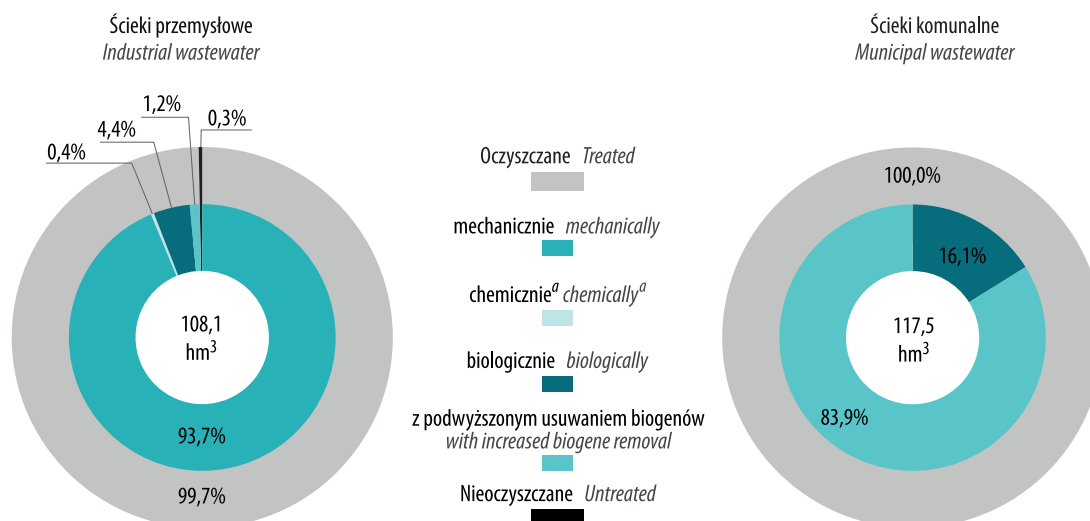
Ścieki przemysłowe to ścieki niebędące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.

Ścieki komunalne to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych.

W 2017 r. na obszarze województwa wielkopolskiego do wód powierzchniowych lub do ziemi odprowadzono łącznie 1313,0 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, co w skali kraju stanowiło 15,5%. Więcej ścieków wytworzyły tylko województwa mazowieckie (29,0%) i świętokrzyskie (16,2%). Ilość odprowadzonych ścieków była o 15,8% mniejsza niż w poprzednim roku, przy spadku w kraju o 4,9%. Przeważały ścieki przemysłowe; bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi trafiło ich 1195,5 hm³, z czego 91,0% stanowiły wody chłodnicze, niewymagające oczyszczania (w kraju ich udział wynosił średnio 87,7%). Ilość zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lub ziemi bezpośrednio z zakładów przemysłowych w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się o 17,3%, przy średnim spadku w kraju o 6,1%. Więcej ścieków niż przed rokiem odprowadzono siecią kanalizacyjną (o 2,4%, przy wzroście w kraju o 2,1%).

Z ogółu ścieków wytworzonych w 2017 r. w województwie wielkopolskim oczyszczenia wymagało 225,6 hm³, w tym 117,5 hm³ ścieków komunalnych. Zadanie to zrealizowano w 99,8% (w kraju w 95,2%). Najwięcej ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzono z obszaru powiatów tureckiego (24,3%) i konińskiego (21,4%) oraz Poznania (14,3%).

Wykres 3. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia w 2017 r.
Chart 3. Industrial and municipal wastewater requiring treatment in 2017

^a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
^a Concerns only industrial wastewater.

Spośród ogółu ścieków oczyszczonych w województwie wielkopolskim w 2017 r. najwięcej zostało oczyszczonych metodą mechaniczną (45,0% wobec 23,8% w kraju i 50,2% w 2016 r.). W dużym stopniu ścieki zostały też oczyszczone metodą z podwyższonym usuwaniem biogenów (44,3% wobec 54,4% w kraju i 40,7% przed rokiem). Najbardziej w procesie oczyszczania ścieków jest stosowana metoda chemiczna (0,2%, podobnie jak w poprzednich latach; w kraju 4,5%).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim działały 432 oczyszczalnie ścieków, w tym 339 komunalnych. Korzystało z nich 73,1% ogółu mieszkańców (w kraju 73,6%). W większości powiatów udział był mniejszy od średniej wojewódzkiej. Największy odsetek ludności korzystał z oczyszczalni ścieków w miastach na prawach powiatu: Koninie (97,1% mieszkańców), Lesznie (96,6%), Kaliszu (95,7%) i Poznaniu (90,6%), a także w powiatach: chodzieskim (87,6%), pilskim (86,7%), wolsztyńskim (84,8%), jarocińskim (83,5%) i śremskim (82,0%).

Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2017 r. w całym województwie wielkopolskim zakłady oczyszczania zebrały 1194,1 tys. ton odpadów, tj. o 5,5% więcej niż przed rokiem. Odpady te stanowiły 10,0% masy odpadów zebranych w kraju. Większość odpadów, tj. 82,6%, pochodziła z gospodarstw domowych. Wśród ogółu zebranych odpadów 75,8% stanowiły odpady zmieszane, a 24,2% – wyselekcjonowane (w kraju odpowiednio 72,9% i 27,1%). W ciągu roku ilość odpadów zebranych selektywnie zwiększyła się o 26,8%.

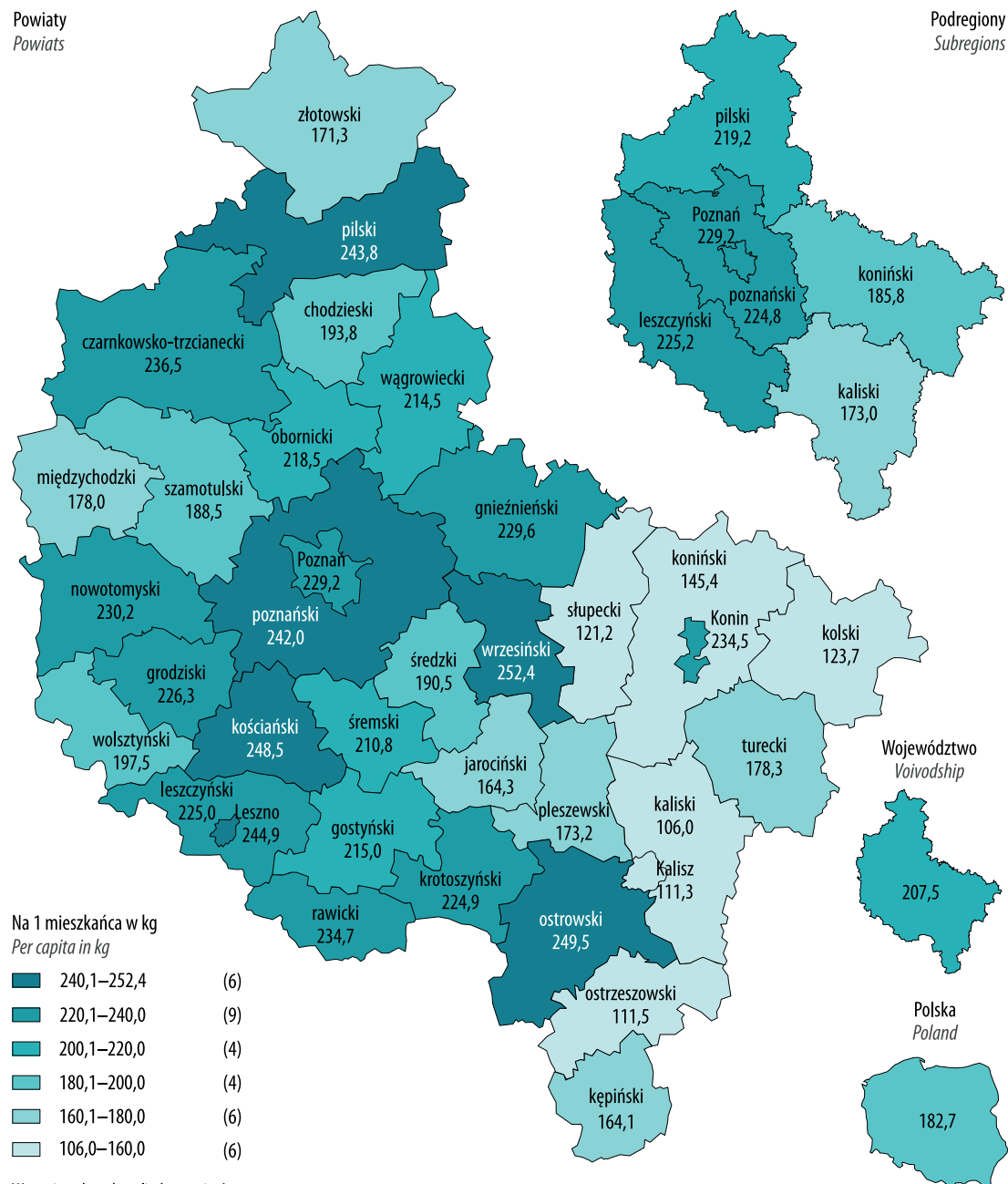
Na 1 mieszkańca województwa przypadało 259,6 kg zebranych odpadów zmieszanych oraz 83,1 kg odpadów zebranych selektywnie (w kraju odpowiednio 227,2 kg i 84,3 kg). W przypadku odpadów zebranych wyłącznie od gospodarstw domowych na 1 mieszkańca przypadało 207,5 kg odpadów zmieszanych i 75,6 kg wyselekcjonowanych (w 2016 r. było to odpowiednio 205,5 kg i 57,1 kg). Relatywnie najwięcej odpadów zmieszanych wytworzyli w gospodarstwach domowych mieszkańcy powiatów: wrzesińskiego (252,4 kg na 1 mieszkańca), ostrowskiego (249,5 kg), kościańskiego (248,5 kg), Leszna (244,9 kg), pilskiego (243,8 kg) i poznańskiego (242,0 kg). Natomiast najwięcej odpadów wyselekcjonowanych zebrano z gospodarstw domowych w Koninie (116,1 kg na mieszkańca) oraz powiatach: ostrzeszowskim (106,3 kg), obornickim (105,8 kg) i konińskim (103,8 kg), a także w Kaliszu (102,5 kg) i w poznańskim (100 kg).

Selektywne zbieranie odpadów to zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje odpady charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami.

Największą część wśród odpadów zebranych selektywnie stanowiły odpady biodegradowalne (33,5% wobec 29,8% w 2016 r.) i szkło (18,8% wobec 23,9%). Stosunkowo dużo było też tworzyw sztucznych (14,0% wobec 17,7%), odpadów wielkogabarytowych (11,0% wobec 8,8%) oraz papieru i tektury (10,3% wobec 13,8%). Znaczną część odpadów powstałych w wyniku działalności bytowo-gospodarczej ludności (37,8% ogółu zebranych odpadów zmieszanych i zebranych selektywnie) unieszkodliwiono poprzez zeskładowanie ich na zorganizowanych składowiskach. Termicznie (z odzyskiem energii) przekształcono 31,9% odpadów, a 22,2% poddano recyklingowi. Według stanu na koniec 2017 r., w województwie wielkopolskim czynne były 32 składowiska odpadów (przed rokiem 33) o łącznej powierzchni 184,4 ha.

Mapa 2.
Map 2.

Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w 2017 r.
Mixed municipal waste collected from households in 2017

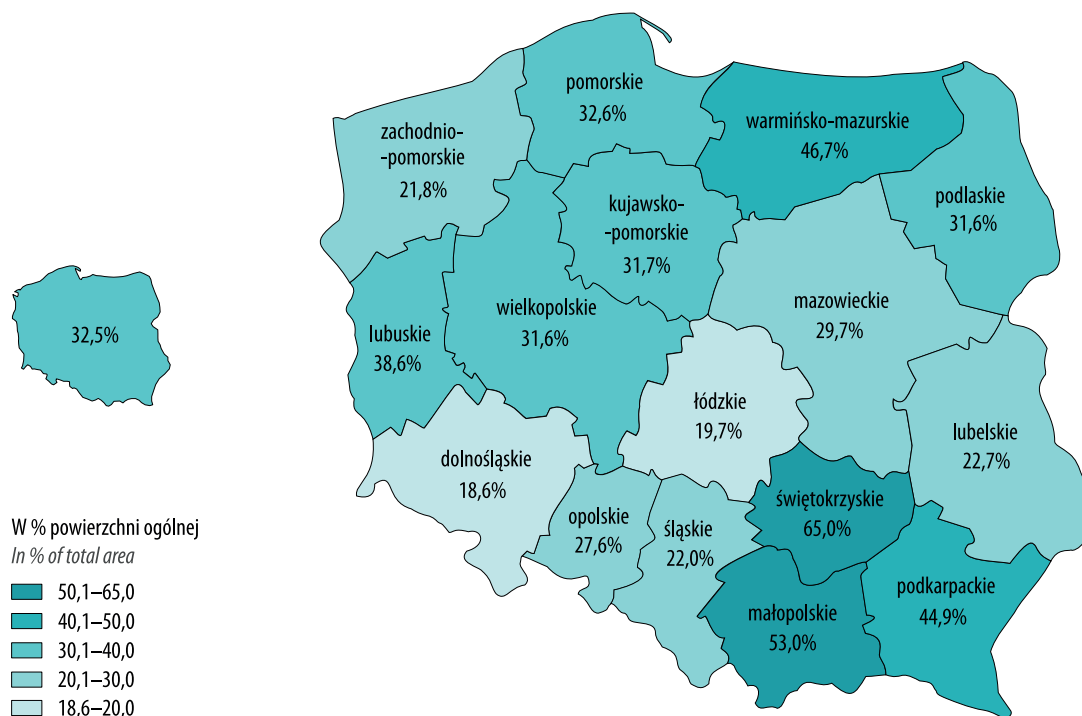

Według stanu na koniec roku 2017, powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona zajmowała w województwie wielkopolskim 943,1 tys. ha, co stanowiło 31,6% powierzchni ogólnej, przy przeciętnej dla kraju 32,5%. W 13 powiatach obszar objęty ochroną prawną ze względu na szczególne walory przyrodnicze zajmował większą część powierzchni ogólnej niż średnio w województwie. Przewodził pod tym względem powiat ostrzeszowski, gdzie obszar taki stanowił 84,3% całkowitej powierzchni powiatu, ale znacznym udziałem (ponad połowa powierzchni) charakteryzowały się też powiaty: ostrowski (69,5%), międzychodzki (67,5%), wolsztyński (63,8%) i leszczyński (51,4%).

Mapa 3. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według województw w 2017 r.

Stan w dniu 31 XII

Map 3. *Legally protected areas possessing unique environmental value by voivodships in 2017
As of 31 XII*

Rozdział 3

Chapter 3

Rynek pracy

Labour market

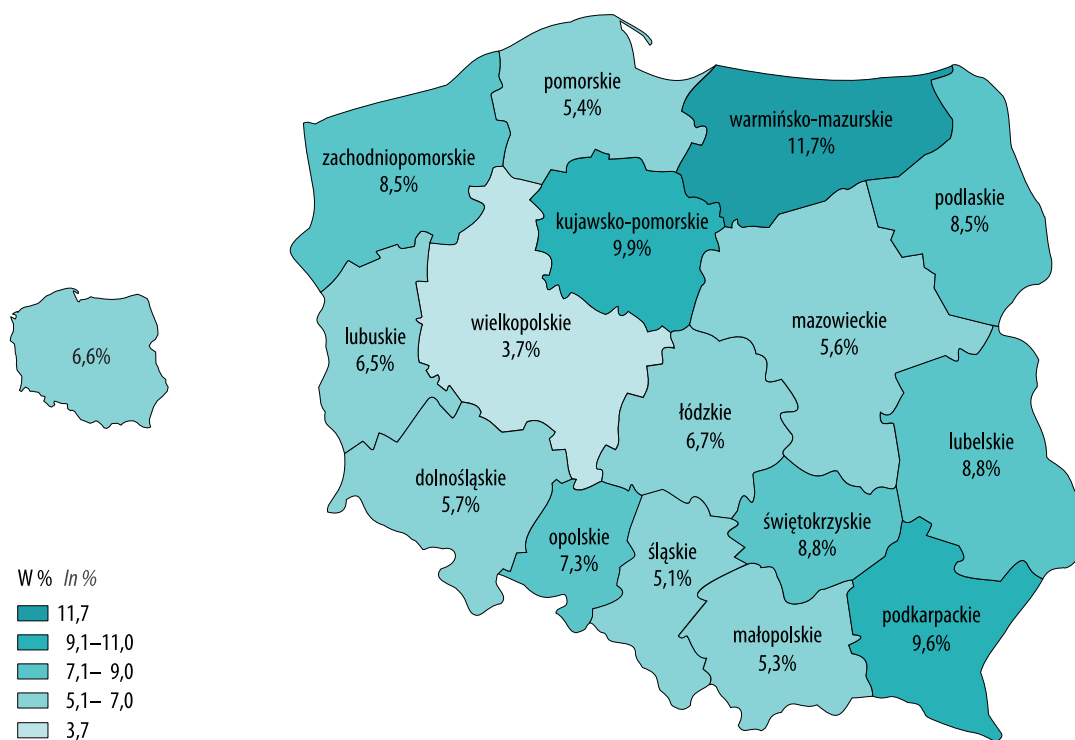
Wielkopolskie jest województwem o znaczącym potencjale gospodarczym. W końcu 2017 r. w rejestrze REGON ujętych było 422,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), co stanowiło trzecią (a w przeliczeniu na 10 tys. ludności – piątą) wielkość w kraju. Funkcjonowanie takiej bazy gospodarczej stwarza szersze możliwości zatrudnienia i sprzyja większej aktywności ekonomicznej mieszkańców. Miary opisujące aktywność ekonomiczną ludności w wieku 15 lat i więcej, wyznaczone na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), kształtują się tu lepiej od wskaźników ogólnopolskich (współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 58,9% wobec 56,4% w kraju, wskaźnik zatrudnienia – 57,1% wobec 53,7%, a stopa bezrobocia – 3,1% wobec 4,9%) i w rankingu województw lokują wielkopolskie na czołowych pozycjach. Konsekwencją działania dużej liczebnie bazy podmiotów gospodarki narodowej, generującej nowe miejsca pracy (według wyników reprezentacyjnego badania popytu na pracę, w 2017 r. w województwie wielkopolskim powstało ponad 75 tys. nowych miejsc pracy, tj. 10,8% ogółu takich miejsc w kraju), jest sytuacja na rynku pracy. Podobnie jak w poprzednich latach, kształtowała się ona znacznie korzystniej niż w większości pozostałych województw. Według stanu na koniec 2017 r., liczba pracujących w gospodarce narodowej (uwzględniając pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wynosiła tu 1541,7 tys. i w stosunku do 2016 r. zwiększyła się o 2,8%, podobnie jak w kraju. Pracujący stanowili 44,2% ogółu mieszkańców województwa wielkopolskiego (o 1,1 p.proc. więcej niż w 2016 r.) i 10,0% ogólnej liczby pracujących w Polsce (tak samo jak przed rokiem). Pod tym względem wielkopolskie nadal wyprzedzały tylko dwa województwa: mazowieckie (17,0% ogółu pracujących w kraju; 16,9% przed rokiem) i śląskie (11,3%; 11,4% przed rokiem). Najwięcej pracujących skupiały sekcje przemysłowe (24,9%; wzrost udziału o 0,2 p.proc.) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (16,7%; spadek o 0,1 p.proc.).

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim utrzymywała się wciąż na najniższym poziomie w Polsce i w końcu grudnia 2017 r. wyniosła 3,7%, tj. o 1,2 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 2,9 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju. Stopę bezrobocia poniżej średniej krajowej (6,6%) odnotowało jeszcze sześć województw: śląskie (5,1%), małopolskie (5,3%), pomorskie (5,4%), mazowieckie (5,6%), dolnośląskie (5,7%) i lubuskie (6,5%). Najtrudniejsza sytuacja utrzymywała się w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie stopa bezrobocia wyniosła 11,7%. Pomimo spadku o 2,5 p.proc. w porównaniu z 2016 r., wskaźnik ten był ponad trzykrotnie wyższy niż w wielkopolskim.

**Mapa 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

Mapa 4. Registered unemployment rate by voivodships in 2017
As of 31 XII

Stosunkowo niska stopa bezrobocia rejestrowanego, rozpatrywana dla województwa jako całości, nie oddaje rozmiarów tego zjawiska na niższych szczeblach podziału terytorialnego. W końcu 2017 r. najniższy poziom tego wskaźnika odnotowano w Poznaniu (1,4% wobec 1,9% w 2016 r.) oraz w powiatach poznańskim (1,7% wobec 2,2%) i wolsztyńskim (1,7% wobec 2,5%), natomiast najwyższy w konińskim (11,4% wobec 14,1%), słupeckim (8,2% wobec 9,5%), złotowskim (8,1% wobec 9,6%) i chodzieskim (7,8% wobec 9,9%) oraz w Koninie (7,4% wobec 10,6%).

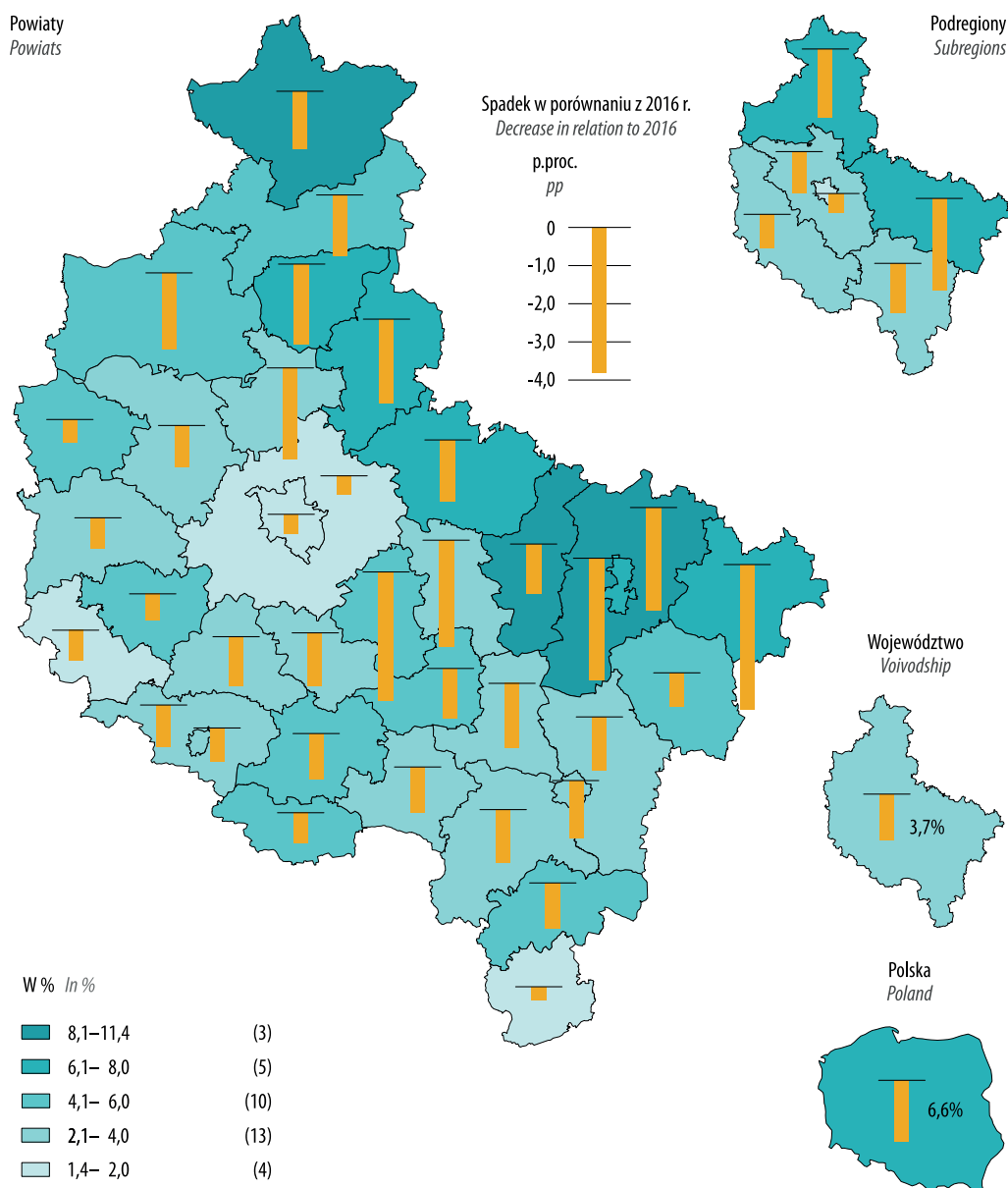
Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2017 poz. 1065).

Według stanu na koniec grudnia 2017 r., ewidencja powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim obejmowała 58,9 tys. bezrobotnych, tj. o 24,2% mniej niż w końcu 2016 r., a spadek liczebności obserwowano we wszystkich kategoriach, z wyjątkiem bezrobotnych korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej (wzrost o 9,6%). W strukturze bezrobotnych w ciągu roku zmniejszył się m.in. odsetek długotrwale bezrobotnych (o 1,4 p.proc. do 47,6%, przy spadku liczby bezrobotnych w tej kategorii o 26,4%), bezrobotnych poniżej 30 roku życia (o 0,8 p.proc. do 28,2%, przy spadku liczebności w tej kategorii o 26,4%, w tym poniżej 25 roku życia o 0,5 p.proc. do 14,1%, przy spadku liczby o 27,1%), a także osób powyżej 50 roku życia (o 0,7 p.proc. do 26,3%, przy spadku liczebności o 26,4%). Wzrósł natomiast udział m.in. bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 2,7 p.proc. do 22,4%, pomimo spadku liczebności w tej grupie o 13,5%) oraz korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej (o 1,1 p.proc. do 3,5%, przy wzroście liczebności o 9,6%).

W całym roku 2017 powiatowe urzędy pracy w województwie wielkopolskim zgłosiły łącznie 124,1 tys. ofert pracy (o 6,9% mniej niż przed rokiem), w tym 11,4 tys. propozycji odbycia stażu i 4,5 tys. ofert przeznaczonych dla niepełnosprawnych. Na koniec roku do wykorzystania pozostawało 4,2 tys. ofert, co oznacza, że na 1 ofertę przypadało 14 bezrobotnych, tj. o jedną osobę więcej niż przed rokiem, ale o dwie mniej niż przeciętnie w kraju. Najkorzystniej sytuacja kształtowała się w powiatach: nowotomskim, gdzie na 1 ofertę przypadało 3 bezrobotnych, szamotulskim – 4 i kościańskim – 5 oraz w Kaliszu – 5. Najwyższy wskaźnik – 202 bezrobotnych na 1 ofertę – zanotowano w konińskim.

**Mapa 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

Mapa 5. Registered unemployment rate in 2017
As of 31 XII

Wydatki Funduszu Pracy w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniosły 433,6 mln zł, w tym na wypłatę zasiłków dla bezrobotnych wydatkowano 130,7 mln zł, tj. 30,1%, a na realizację programu promocji zatrudnienia – 277,3 mln zł, tj. 64,0%. W ramach tego programu najczęściej środków samorządy powiatów przeznaczyły na refundację wynagrodzeń osób do 30 roku życia (28,6%) oraz na dofinansowanie stażów (22,5%) i podejmowanie działalności gospodarczej (20,3%). Z ogólnej kwoty środków wydatkowanych w ramach programu promocji zatrudnienia w 2017 r. 61,4% dotyczyło bezrobotnych do 30 roku życia (z tego 37,9% osób do 25 roku życia), a 7,2% – osób powyżej 50 roku życia.

Rozdział 4

Chapter 4

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

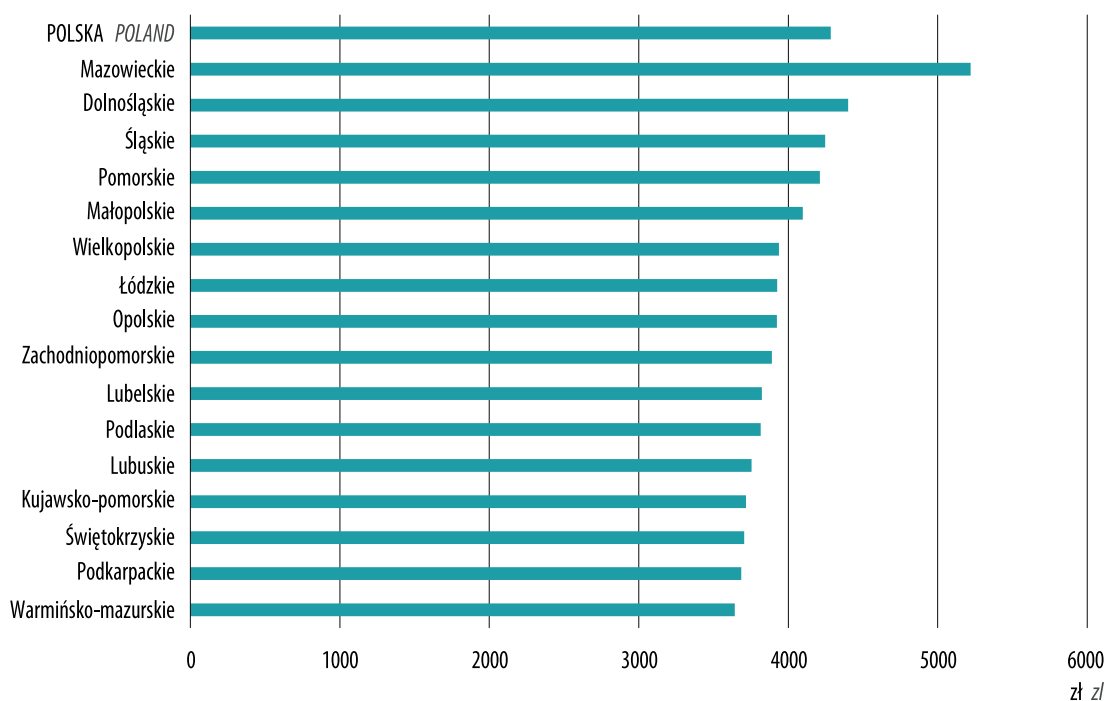
Wages and salaries and social security benefits

W roku 2017 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie wielkopolskim wyniosło 3937,81 zł i w stosunku do poprzedniego roku zwiększyło się o 6,1%, przy przeciętnym wzroście w kraju o 5,7%. Wynagrodzenie w województwie wielkopolskim stanowiło 91,9% kwoty wynagrodzenia krajowego, co oznacza, że podobnie jak w większości województw (poza mazowieckim i dolnośląskim) było mniejsze niż przeciętnie w Polsce.

Przeciętne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Najlepiej byli wynagradzani zatrudnieni w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (gdzie przeciętne wynagrodzenie było o 75,2% wyższe niż średnio w województwie), informacja i komunikacja (o 56,2% wyższe od średniej) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 45,9% wyższe od średniej). Na stosunkowo niskim poziomie kształtowało się wynagrodzenie zatrudnionych w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia (o 35,2% poniżej przeciętnego wynagrodzenia w województwie), pozostała działalność usługowa (o 20,7% poniżej średniej) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 19,1% poniżej średniej).

Wykres 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według województw w 2017 r.
Chart 4. Average monthly gross wages and salaries by voivodships in 2017

Biorąc pod uwagę jednostki gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9, poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w województwie wielkopolskim w 2017 r. osiągnął 4124,13 zł, czyli był o 5,9% wyższy niż przed rokiem. W większości powiatów przeciętne wynagrodzenie było niższe od notowanego dla województwa. Podobnie jak w poprzednim roku, poziom ten przekroczyły tylko trzy powiaty: Poznań (o 22,8%), szamotulski (o 8,7%) i leszczyński (o 2,2%). Najniższe przeciętne wynagrodzenie kształtowało się w powiatach: kępińskim (o 28,2% niżej aniżeli średnio w województwie), grodziskim (o 19,6% niżej), jarocińskim (o 19,0% niżej), kaliskim (o 18,7% niżej), tureckim (o 17,8% niżej) oraz złotowskim (o 17,6% niżej).

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim było 754,2 tys. emerytów i rencistów pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS).

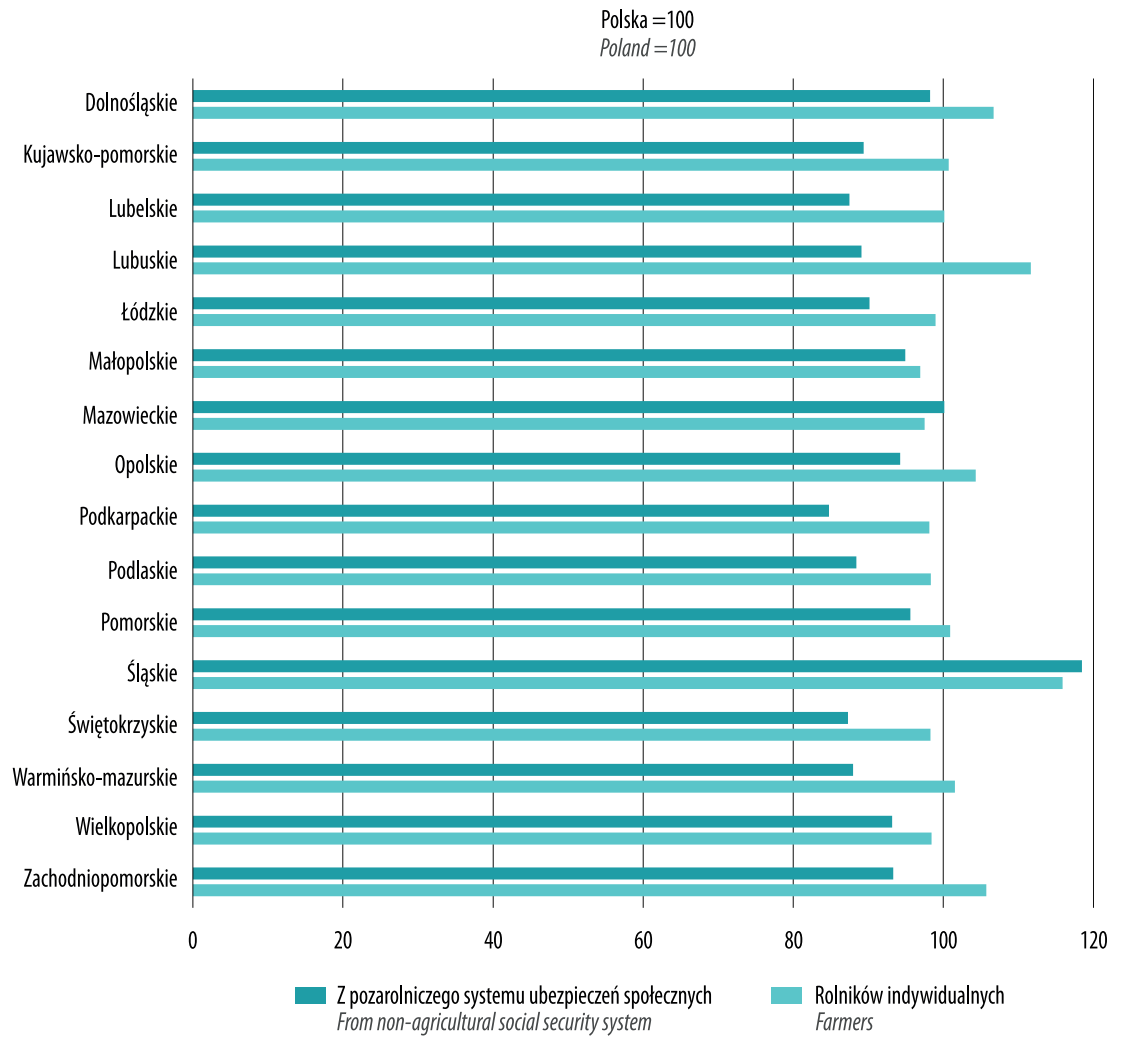
W ogólnej liczbie korzystających ze świadczeń społecznych w kraju emeryci i renciści z województwa wielkopolskiego stanowili 8,4%, podobnie jak w poprzednim roku. W stosunku do 2016 r. liczba osób pobierających świadczenia z ZUS zwiększyła się o 0,8%, przy przeciętnym wzroście w Polsce o 0,6%. Liczba korzystających z KRUS spadła w tym czasie o 0,3%, podczas gdy w kraju odnotowano spadek przeciętnej liczby świadczeniobiorców o 1,6%. Ze świadczeń ZUS korzystało 636,8 tys. osób, tj. 84,4% wszystkich korzystających ze świadczeń społecznych (w kraju, uwzględniając wszystkie instytucje wypłacające świadczenia emerytalno-rentowe, udział ZUS wynosił 82,4%). Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS stanowili emeryci (67,0%, o 1,3 p.proc. więcej niż w 2016 r.; w kraju 71,1%; o 1,1 p.proc. więcej). Świadczeniobiorcami KRUS w województwie wielkopolskim było 117,4 tys. osób, w tym 88,7 tys., tj. 75,5%, pobierało emeryturę (w kraju emeryci stanowili 78,1% świadczeniobiorców z KRUS).

W 2017 r. przeciętna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie wielkopolskim wyniosła 1991,99 zł i podobnie jak w większości województw (poza śląskim i mazowieckim) była niższa od średniej ogólnopolskiej. W porównaniu z 2016 r. wzrost świadczeń z pozarolniczego systemu ubezpieczeń wyniósł 2,9% (przy wzroście w kraju o 2,5%).

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu tych systemów.

Na poziomie bardziej zbliżonym do średniej krajowej kształtowały się emerytury i renty rolników indywidualnych. Świadczenia uzyskiwane przez rolników w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniosły średnio 1181,02 zł wobec 1200,00 zł w kraju.

Wykres 5. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto według województw w 2017 r.
 Chart 5. Average monthly gross retirement pay and pension by voivodships in 2017

Rozdział 5

Chapter 5

Budżety gospodarstw domowych

Household budgets

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2017 r. w województwie wielkopolskim wyniósł 1606,64 zł wobec 1598,13 zł w Polsce. Wśród pozostałych województw wielkopolskie plasowało się pod tym względem na 6. miejscu, tj. o cztery pozycje wyżej niż przed rokiem. W porównaniu z 2016 r. kwota dochodów rozporządzalnych na osobę w województwie wielkopolskim zwiększyła się o 14,8%, przy średnim wzroście w kraju o 8,4%.

Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

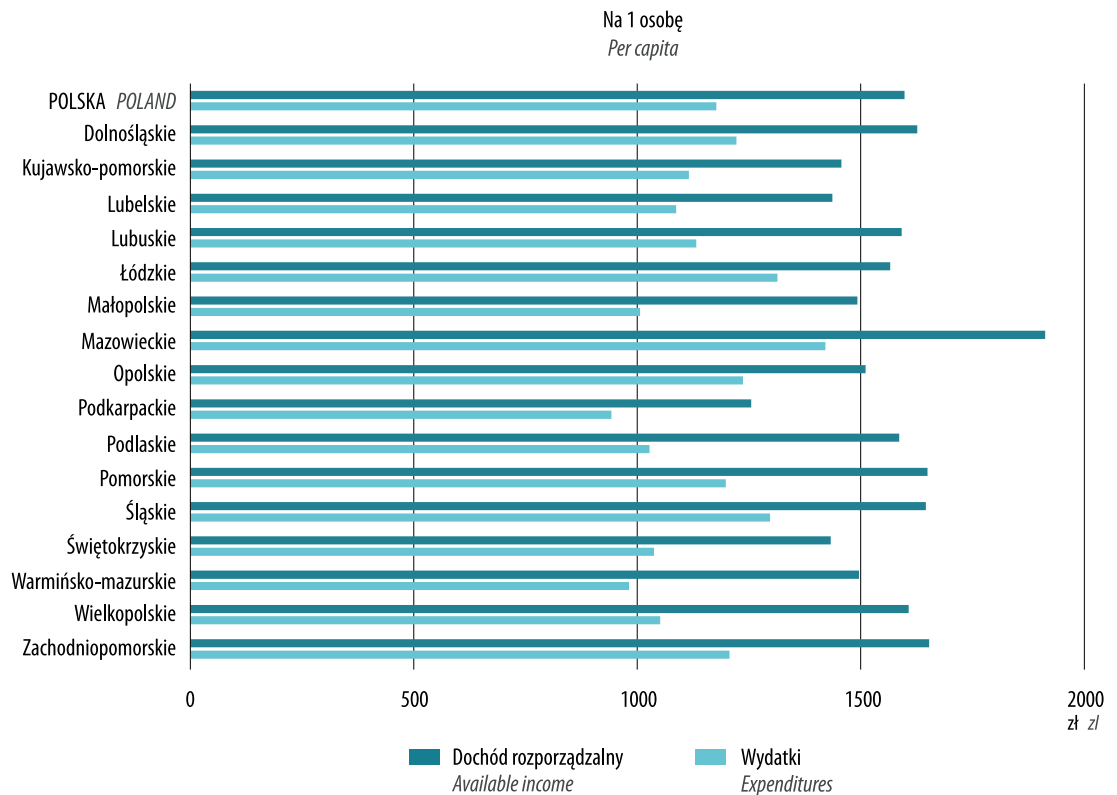
Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o tzw. pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

Dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2017 r. wyniósł 1573,56 zł, tj. o 14,9% więcej niż przed rokiem i był o 1,6% wyższy niż przeciętnie w Polsce, gdzie kształtował się w tym czasie na poziomie 1548,87 zł.

Przeciętne miesięczne nominalne wydatki gospodarstwa domowego na osobę w 2017 r. w województwie wielkopolskim wyniosły 1051,38 zł i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyły się o 5,4%, przy wzroście w kraju o 4,0% do 1176,44 zł. Relacja przeciętnych miesięcznych wydatków na osobę do dochodu rozporządzalnego w województwie wielkopolskim kształtowała się na poziomie 65,4% wobec 73,6% w kraju (przed rokiem 71,3% wobec 76,7%). Najwięcej w przeliczeniu na osobę wydatkowały gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim, a kwota przeciętnych wydatków była tam o 369,32 zł większa niż w wielkopolskim. Pod względem wielkości przeciętnych wydatków na osobę w 2017 r. wielkopolskie znalazło się na 11. miejscu w kraju (o dwie pozycje wyżej niż przed rokiem).

Wykres 6. Dochód rozporządzalny^a i wydatki^a w gospodarstwach domowych według województw w 2017 r.
 Chart 6. Available income^a and expenditures^a of households by voivodships in 2017

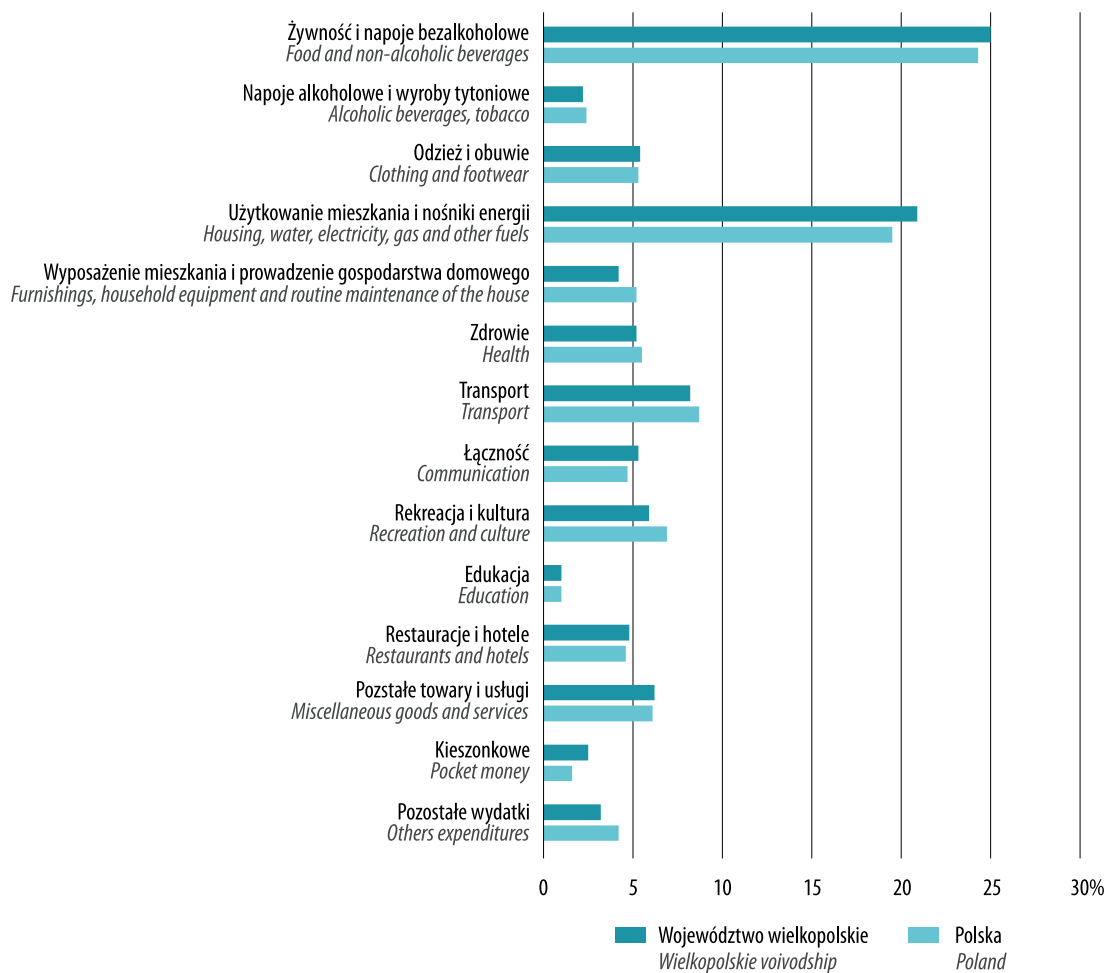
^a Przeciętne miesięczne.
^a Average monthly.

Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, jak również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Struktura wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim kształtowała się podobnie jak w kraju. Największą różnicę odnotowano w wydatkach na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii, których udział w województwie był o 1,4 p.proc. wyższy niż przeciętnie w kraju. Tak jak w poprzednich latach, w 2017 r. gospodarstwa domowe najwięcej środków przeznaczały na zakup żywności i napojów bezalkoholowych (25,0% ogółu wydatków na osobę wobec 24,6% w 2016 r. i 24,3% w kraju) oraz na użytkowanie mieszkania i nośniki energii (20,9% wobec 21,7% przed rokiem i 19,5% w kraju).

Wykres 7. Struktura wydatków w gospodarstwach domowych w 2017 r.
 Chart 7. Structure of expenditures of households in 2017

W 2017 r. utrzymała się tendencja spadkowa spożycia większości podstawowych artykułów żywnościowych. W stosunku do poprzedniego roku zmniejszyło się spożycie na osobę m.in. pieczywa (o 7,1%), ryb i owoców morza (o 6,7%), warzyw (o 5,7%, w tym ziemniaków – o 14,6%), jogurtu (o 5,4%), cukru (o 5,3%) oraz mleka (o 3,3%). Wzrosło natomiast spożycie owoców (o 5,0%), soków owocowych i warzywnych (o 4,2%), serów i twarogów (o 3,8%), masła (o 2,9%), wód mineralnych i źródlanych (o 2,7%) oraz mięsa (o 1,3%, w tym wędlin i innych przetworów mięsnych – o 3,9%). Podobnie jak w poprzednim roku, w skali kraju wielkopolskie było województwem o najniższym poziomie miesięcznego spożycia na osobę mięsa (4,76 kg na osobę wobec 6,88 kg w województwie podlaskim) oraz drobiu (1,41 kg wobec 1,95 kg w świętokrzyskim), a ponadto śmietany (0,27 l wobec 0,62 l w lubelskim), jaj (9,15 szt. wobec 13,84 szt. w lubelskim), warzyw (6,81 kg wobec 10,38 kg w świętokrzyskim), w tym buraków (0,10 kg wobec 0,38 kg w lubelskim), marchwi (0,37 kg wobec 0,72 kg w lubelskim) i ziemniaków (2,52 kg wobec 4,36 kg w świętokrzyskim). Jednocześnie w województwie wielkopolskim odnotowano największe w skali całego kraju spożycie na osobę tłuszczów zwierzęcych (0,40 kg wobec 0,24 kg w warmińsko-mazurskim), w tym masła (0,35 kg wobec 0,15 kg w podlaskim).

Z każdym rokiem zmienia się stan wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania. W 2017 r. zdecydowana większość gospodarstw domowych w województwie wielkopolskim była wyposażona w chłodziarki, chłodziarko-zamrażarki lub zamrażarki (98,9% gospodarstw wobec 98,8% przeciętnie w kraju), pralki automatyczne (97,9% wobec 96,3%), telefony komórkowe (97,6% wobec 96,2%, w tym w smartfony 63,0% wobec 60,6%) i odbiorniki telewizyjne (95,7% wobec 95,2%). Ponad trzy czwarte gospodarstw posiadało komputer osobisty z dostępem do Internetu (77,5% wobec 74,8% przeciętnie w kraju), około 70% miało samochód osobowy (73,3% wobec 65,0%), sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku (71,4% wobec 69,0%) oraz rower (68,2% wobec 60,7%), a ponad 60% było wyposażonych w kuchenkę mikrofalową (67,5% wobec 58,7%) oraz urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej (62,7% wobec 60,6%).

Zasięg ubóstwa – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji) zastosowano tzw. oryginalną skalę ekwiwalentności OECD. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z 2 osób dorosłych i 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2017 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 799 zł, a 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 2157 zł.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Od IV kwartału 2015 r. obowiązują następujące kwoty progowe: 634 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 514 zł dla gospodarstw 4-osobowych.

Granica ubóstwa skrajnego ustalana jest na podstawie minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2017 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 582 zł, 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1571 zł.

W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2017 r. w województwie wielkopolskim zanotowano poprawę niektórych wskaźników zagrożenia ubóstwem materialnym, wyznaczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wyniósł 5,6% wobec 7,5% w 2016 r. i 4,3% w kraju oraz 1,8% w województwie śląskim, gdzie jego wartość była najniższa. Ubóstwo relatywne dotyczyło 15,5% osób w gospodarstwach domowych (18,5% przed rokiem), przy średniej ogólnopolskiej 13,4% i najniższym odsetku na poziomie 7,2% w województwie łódzkim. Poniżej tzw. ustawowej granicy ubóstwa w województwie wielkopolskim żyło w tym czasie 12,2% osób w gospodarstwach domowych (16,6% w 2016 r.) wobec 10,7% przeciętnie w kraju i 5,2% w województwie łódzkim.

Rozdział 6

Chapter 6

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych

Prices of consumer goods and services

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

W 2017 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych we wszystkich województwach były wyższe niż przed rokiem. W województwie wielkopolskim roczny wzrost wyniósł 2,3% i był najwyższy w kraju (przed rokiem obserwowano spadek o 0,6%). Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla Polski wyniósł w tym czasie 102,0 (wobec 99,4 w 2016 r.). O wielkość podobną do zanotowanej w województwie wielkopolskim (o 2,2%) ceny towarów i usług konsumpcyjnych zwiększyły się w województwach: lubelskim, lubuskim, opolskim i świętokrzyskim. Wzrost/spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtował się różnie w poszczególnych grupach, co było konsekwencją poziomu cen towarów i usług wchodzących w ich skład, ale także udziału tych dóbr w ogólnej konsumpcji gospodarstw domowych.

We wszystkich województwach wzrosły ceny żywności i napojów bezalkoholowych. W wielkopolskim wzrost wyniósł 4,4% i był większy niż przeciętnie w Polsce – 4,2% (w 2016 r. ceny żywności i napojów bezalkoholowych były wyższe od notowanych w poprzednim roku odpowiednio o 1,1% i 0,8%).

W województwie wielkopolskim największy wzrost cen – w skali roku – odnotowano w kategorii towarów i usług związanych z transportem, który w 2017 r. wyniósł tu 4,7%, przy średniej krajowej 3,8%. Większy wzrost (o 5,0%) wystąpił tylko w województwach podlaskim i podkarpackim. W poprzednim roku w całym kraju obserwowano spadek cen towarów i usług transportowych, średnio o 4,6%, a w województwie wielkopolskim o 5,0%.

Znaczącą część wydatków gospodarstw domowych stanowią środki przeznaczone na użytkowanie mieszkania i nośniki energii oraz wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego. W 2017 r. w tej grupie towarów i usług we wszystkich województwach odnotowano wzrost cen. W wielkopolskim ceny zwiększyły się o 2,1%, tj. bardziej niż przeciętnie w kraju (o 1,6%; w 2016 r. w wielkopolskim, podobnie jak w Polsce, opłaty związane z mieszkaniem były o 0,6% niższe aniżeli rok wcześniej).

Wzrost cen dotyczył również towarów i usług związanych ze zdrowiem. Odnotowały go wszystkie województwa, a w wielkopolskim ceny w tej grupie w ciągu roku zwiększyły się o 1,1%, przy przeciętnym wzroście w kraju o 1,2% (w 2016 r. odnotowano spadek odpowiednio o 1,1% i o 0,8%).

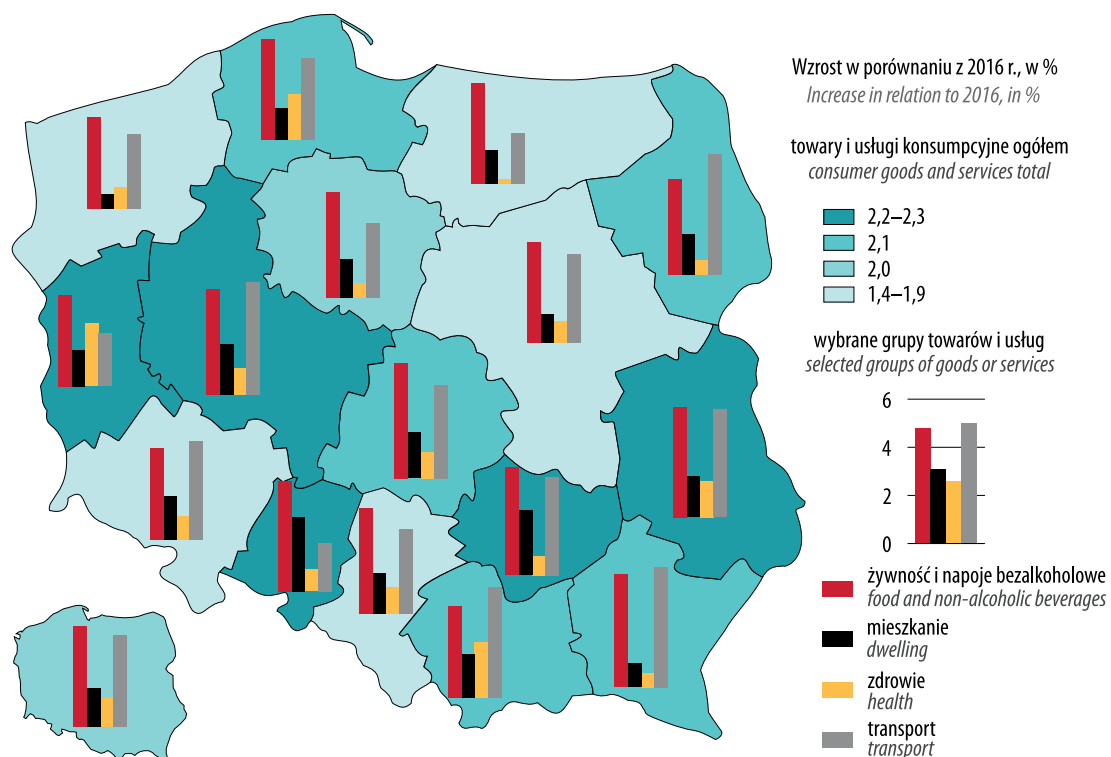
W skali roku w całym kraju podrożały też usługi edukacyjne. W województwie wielkopolskim wzrost cen w tej grupie wyniósł 0,7%, przy średniej ogólnopolskiej 1,2% (w 2016 r. 0,3% wobec 0,8% w kraju).

We wszystkich województwach, z wyjątkiem lubelskiego, droższe niż przed rokiem były też towary i usługi związane z rekreacją i kulturą. W wielkopolskim wzrost cen w tej grupie wyniósł 1,5% wobec 1,4% w kraju (w 2016 r. w tej grupie notowano spadek odpowiednio o 3,3% i o 1,9%).

W większości województw wzrost cen dotyczył również grupy napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe. W wielkopolskim ceny w tej grupie towarów i usług zwiększyły się o 0,7%, przy przeciętnym wzroście w kraju o 1,0% (w 2016 r. o 0,9% wobec 0,7% w kraju). Nieznaczny spadek cen w tej grupie odnotowało tylko województwo małopolskie (o 0,1%).

Mapa 6.
Map 6.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw w 2017 r.
Price index of consumer goods and services by voivodships in 2017

Spadek cen w 2017 r. we wszystkich województwach dotyczył towarów i usług z grupy odzież i obuwie. W porównaniu z 2016 r. w wielkopolskim ceny w tej grupie obniżyły się o 4,5%, przy spadku w kraju o 5,2% (w poprzednim roku o 3,1% wobec 4,4% w kraju).

Rozdział 7

Chapter 7

Mieszkania

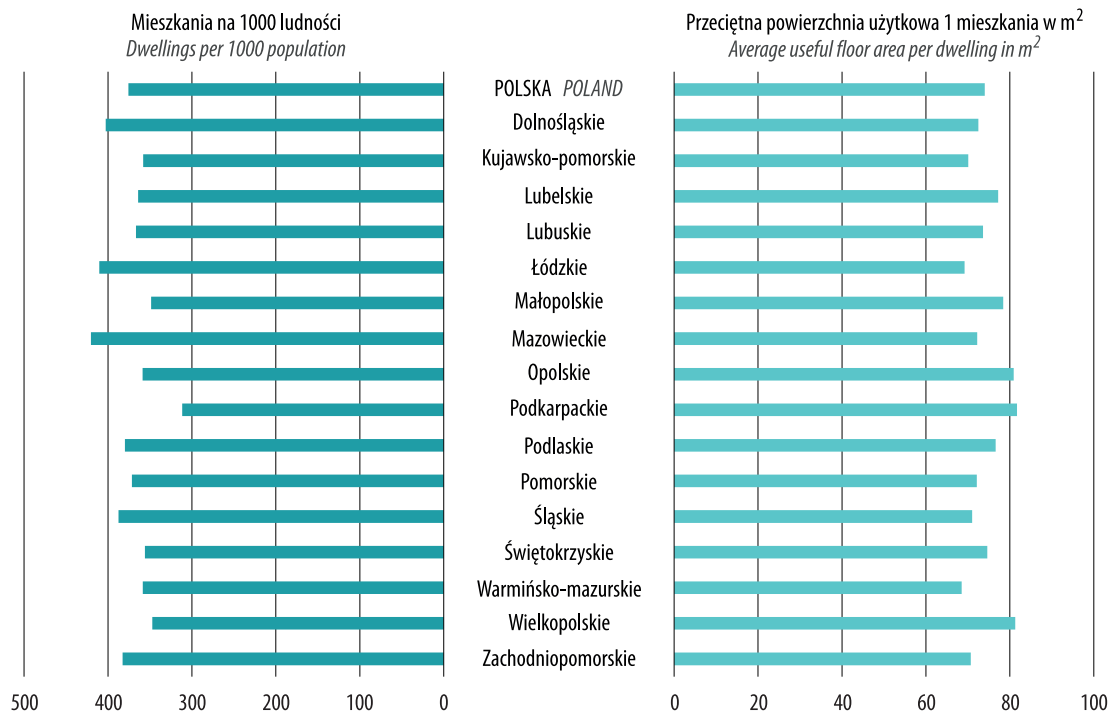
Dwellings

Informacje o zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Według bilansu zasobów mieszkaniowych, w końcu 2017 r. w województwie wielkopolskim było 1211,5 tys. mieszkań, tj. o 1,5% więcej niż przed rokiem. Podobnie jak w poprzednich latach, pod względem wielkości zasobów wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju po województwach mazowieckim i śląskim, natomiast po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców, lokowało się na miejscu przedostatnim, przed województwem podkarpackim. Największą liczbą mieszkań dysponują Poznań i powiat poznański, tam też – w skali roku – odnotowano największy (w liczbach bezwzględnych) przyrost zasobów mieszkaniowych (w powiecie poznańskim o 4,4 tys. mieszkań, a w Poznaniu o 3,9 tys.). Wskaźnik określający liczbę mieszkań przypadających na 1000 ludności w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniósł 347 mieszkań, tj. o 29 mniej niż przeciętnie w kraju (w 2016 r. przypadały tu 343 mieszkania wobec 371 w kraju). Tak jak w poprzednich latach, pod względem wielkości tego wskaźnika przodowały miasta na prawach powiatu. Natomiast największy przyrost zasobów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w stosunku do poprzedniego roku, obserwowano w powiatach: wrzesińskim (z 331 mieszkań w 2016 r. do 343 w 2017 r.), w Poznaniu (z 470 do 479), leszczyńskim (z 275 do 281), w Kaliszu (z 424 do 429) oraz śremskim i obornickim (w obu powiatach z 317 do 322). Podobnie jak w poprzednich latach, relatywnie małe były zasoby mieszkaniowe powiatów: kaliskiego (278 mieszkań na 1000 ludności), leszczyńskiego (281 mieszkań), wolsztyńskiego (281 mieszkań) i konińskiego (282 mieszkania). Natomiast najmniejszy przyrost wskaźnika (o niecałe 2 punkty) odnotowano w powiatach kaliskim i tureckim.

**Wykres 8. Zasoby mieszkaniowe^a według województw w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

*Chart 8. Dwelling stocks^a by voivodships in 2017
As of 31 XII*

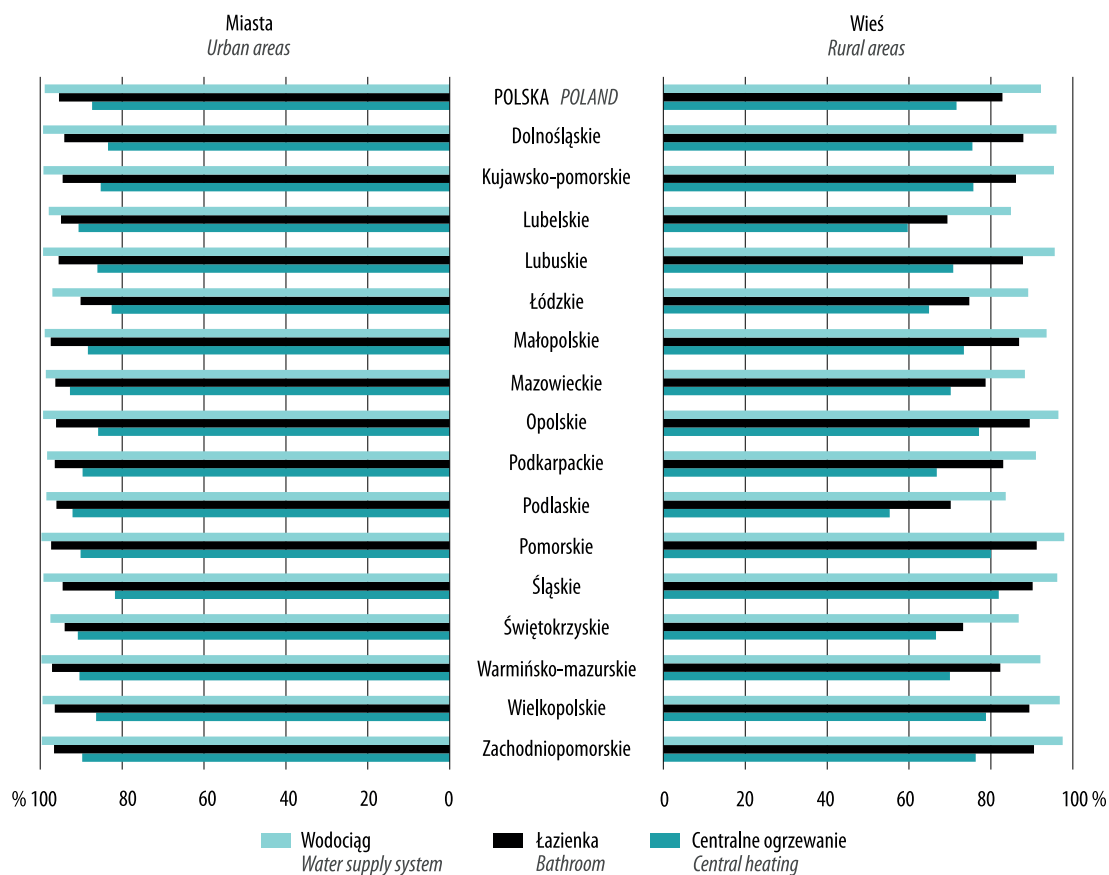
^a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a Based on balances of dwellings stocks.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim na 1 osobę przypadało przeciętnie 28,2 m² powierzchni użytkowej mieszkania, podczas gdy w kraju było to 27,8 m² (przed rokiem 27,8 m² wobec 27,4 m² w kraju). W 1 mieszkaniu mieszkało średnio 2,88 osób, natomiast na 1 izbę przypadało przeciętnie 0,71 osób (w kraju 2,66 i 0,70 osób). Mieszkania na wsi miały więcej izb i większą przeciętną powierzchnię użytkową niż w miastach (odpowiednio: 4,53 izb i 99,4 m² wobec 3,77 izb i 70,5 m² w miastach), ale były gęściej zaludnione (3,50 osób na mieszkanie i 28,4 m² powierzchni użytkowej na osobę wobec 2,51 osób i 28,1 m² w miastach).

W 2017 r. w województwie wielkopolskim odnotowano niewielkie zmiany w wyposażeniu lokali mieszkalnych w podstawowe instalacje. Podobnie jak przed rokiem, przez wodociągi obsługiwanych było 98,5% mieszkań, a ustęp posiadało 96,1%. O 0,1 p.proc. zwiększył się odsetek mieszkań z łazienką (do 93,9%), o 0,3 p.proc. – mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie (do 83,6%), a o 0,4 p.proc. – mieszkań podłączonych do sieci gazowej (do 51,8%).

Wykres 9. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych^a wyposażone w instalacje według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 9. Dwellings in dwelling stocks^a fitted with installations by voivodships in 2017 As of 31 XII

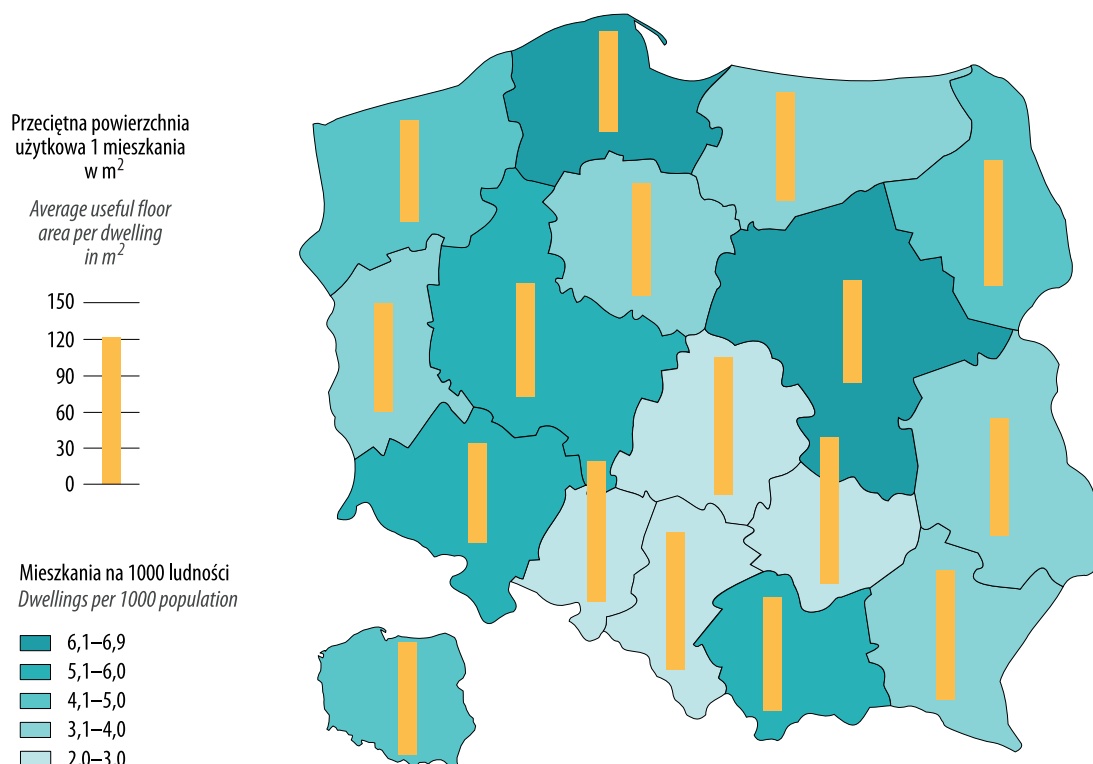

^a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
^a Based on balances of dwellings stocks.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim oddano do użytkowania 18859 mieszkań, tj. o 14,9% więcej niż przed rokiem. Stanowiły one 10,6% wszystkich mieszkań przekazanych do eksploatacji w Polsce. Pod względem liczby wybudowanych mieszkań wielkopolskie znalazło się na 3. miejscu po województwach: mazowieckim (37274 mieszkania stanowiące 20,9% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju) i małopolskim (19963 mieszkania, tj. 11,2%).

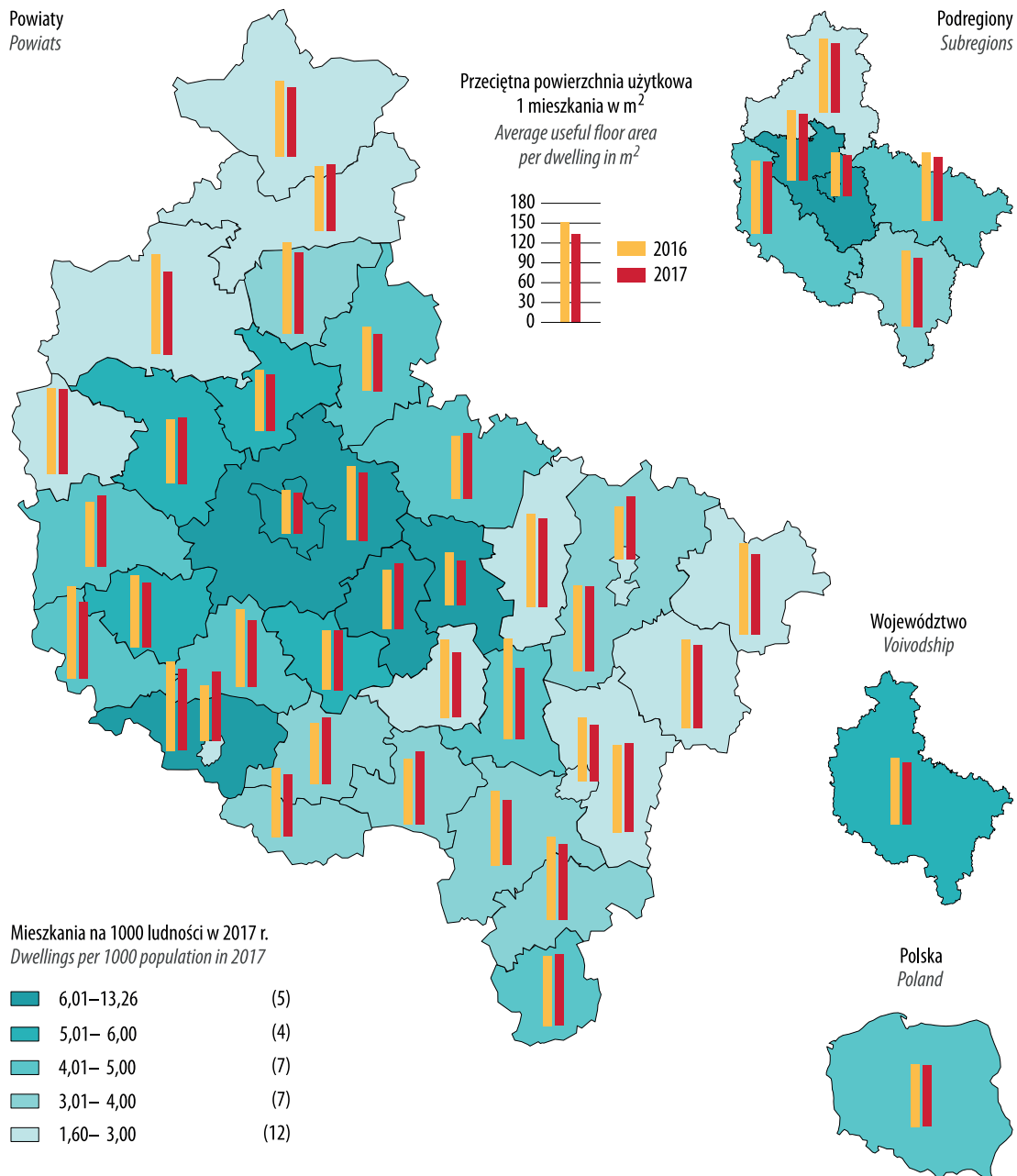
Mapa 7.
Map 7.

Mieszkania oddane do użytkowania według województw w 2017 r.
Dwellings completed by voivodships in 2017

W przeliczeniu na 1000 ludności w województwie wielkopolskim w 2017 r. przekazano do eksploatacji średnio 5,4 mieszkań wobec 4,7 w 2016 r. (w Polsce 4,6 mieszkań wobec 4,3). Wyższy wskaźnik zanotowano w województwach: mazowieckim (6,9 wobec 6,7), pomorskim (6,8 wobec 5,7), dolnośląskim (5,9 wobec 5,7) i małopolskim (5,9 wobec 5,1). W większości powiatów oddano do użytkowania mniej mieszkań (w relacji do liczby mieszkańców) niż przeciętnie w województwie wielkopolskim. W dwóch powiatach (grodziskim i szamotulskim) wskaźnik kształtował się na poziomie średniej wojewódzkiej (5,4 mieszkań na 1000 ludności), a w siedmiu poziom ten przekroczył. Relatywnie najwięcej nowych mieszkań przybyło w powiecie wrzesińskim; w 2017 r. na 1000 ludności przypadło tam 13,3 mieszkań (przed rokiem 8,3), a wskaźnik wyższy od średniej zanotowano jeszcze w powiatach: poznańskim (12,2 wobec 11,0), leszczyńskim (8,5 wobec 6,8), w Poznaniu (7,5 wobec 5,4), średzkim (6,5 wobec 8,0), śremskim (5,9 wobec 6,3) i obornickim (5,6 wobec 4,8). Najmniej nowo oddanych mieszkań na 1000 ludności odnotowano w powiatach tureckim (1,6, podobnie jak w poprzednim roku) i kołskim (1,6 wobec 1,9) oraz w Kolinie (1,8 wobec 2,5).

Mapa 8. Mieszkania oddane do użytkowania
Map 8. Dwellings completed

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

W przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw, w 2017 r. w województwie wielkopolskim przekazano do eksploatacji 1029 mieszkań (przy średniej dla całego kraju 926 mieszkań), co podobnie jak przed rokiem lokowało ten region na 5. miejscu w kraju po województwach: mazowieckim (1373 mieszkania), pomorskim (1256 mieszkań), dolnośląskim (1226 mieszkań) i małopolskim (1091 mieszkań).

W przekroju powiatowym najwięcej mieszkań na 1000 nowo zawartych małżeństw w 2017 r. oddano do eksploatacji w powiecie wrzesińskim (2359 wobec 1491 w 2016 r.). Wskaźniki przekraczające poziom średniej wojewódzkiej odnotowano jeszcze w siedmiu powiatach: poznańskim (2352 mieszkania wobec 2140 w poprzednim roku), leszczyńskim (1658 wobec 1195), średzkim (1289 wobec 1412), Poznaniu (1270 wobec 926), śremskim (1150 wobec 1211), szamotulskim (1104 wobec 1239) i obornickim (1101 wobec 877).

Przeciętna powierzchnia użytkowa nowo budowanych mieszkań w województwie wielkopolskim w 2017 r. wynosiła 93,5 m², czyli o 7,0 m² mniej niż w 2016 r., ale o 0,8 m² więcej niż średnio w Polsce (92,7 m²). Pod względem przeciętnej wielkości nowo budowanych mieszkań wielkopolskie zajęło 8. miejsce wśród wszystkich województw (o jedną pozycję wyżej niż w 2016 r.). Największe mieszkania w województwie oddano do użytkowania w powiecie kaliskim, gdzie przeciętna powierzchnia wyniosła 134,4 m². Stosunkowo duże mieszkania powstały też w powiatach: słupeckim (134,2 m²), konińskim (128,4 m²), międzychodzkiem (127,9 m²), tureckim (126,0 m²), czarnkowsko-trzcianeckim (125,1 m²), leszczyńskim (123,3 m²), chodzieskim (123,0 m²) i kolskim (122,1 m²). Duża przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań zrealizowanych w wymienionych powiatach wynika stąd, że zdecydowaną większość stanowiły tam mieszkania zrealizowane przez budownictwo indywidualne, w tym przede wszystkim budowane na własne potrzeby. Relatywnie najmniejszą przeciętną powierzchnią użytkową miały mieszkania wybudowane w Poznaniu (61,9 m²) oraz w powiecie wrzesińskim (67,6 m²), gdzie dominowało budownictwo na sprzedaż lub wynajem realizujące odpowiednio 87,3% i 79,3% ogółu mieszkań oddanych w tych powiatach do użytkowania w 2017 r.

Rozdział 8

Chapter 8

Infrastruktura komunalna

Municipal infrastructure

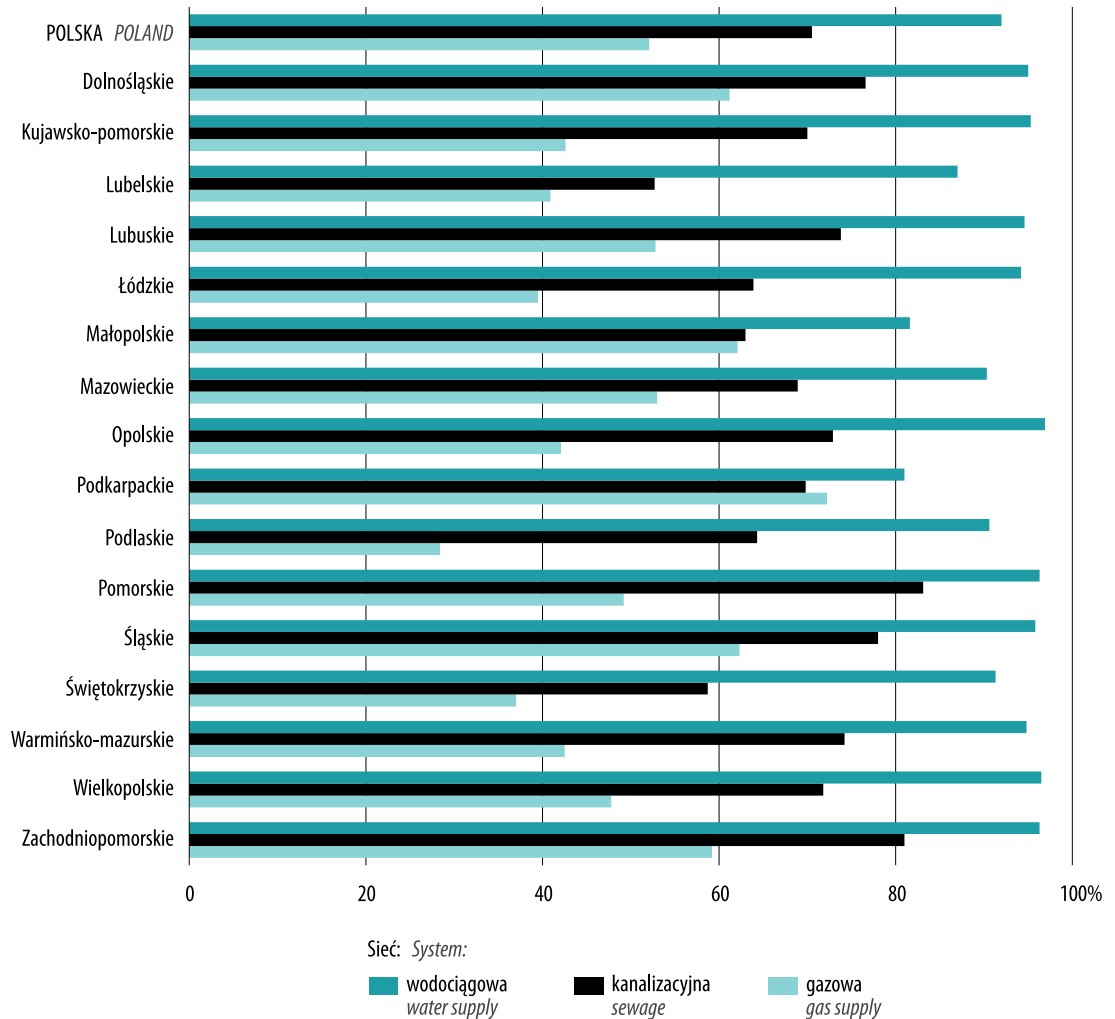
Informacje o długości sieci wodociągowej i gazowej dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i gaz.

Dane o długości sieci kanalizacyjnej, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

W 2017 r. długość wodociągowej sieci rozdzielczej w województwie wielkopolskim wyniosła 32,3 tys. km i w ciągu roku zwiększyła się o 0,6% (w kraju o 1,0%), bardziej w miastach niż na obszarach wiejskich (odpowiednio o 1,7% i 0,4%). Do budynków mieszkalnych doprowadzono w tym czasie 10,2 tys. nowych przyłączy wodociągowych, tym samym ich całkowita liczba zwiększyła się o 1,8% (w kraju przeciętny wzrost wyniósł 1,3%). Z sieci wodociągowej korzystało 96,5% ogółu mieszkańców województwa (przy średniej w skali kraju 92,0%). Większy odsetek (96,9%) miało tylko województwo opolskie. W miastach udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej był większy niż na wsi (97,9% wobec 94,8%). Zużycie wody w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim w porównaniu z rokiem 2016 zmniejszyło się o 1,3% (przy spadku w kraju o 1,2%). Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca kształtowało się tu na poziomie 36,8 m³ (35,6 m³ w miastach; 38,2 m³ na wsi) i było o 0,6 m³ mniejsze niż przed rokiem, ale nadal większe niż przeciętnie w kraju (o 5,0 m³). Większy spadek zanotowano na wsi (o 1,2 m³; w kraju o 0,7 m³). W miastach zużycie wody w ciągu roku zmniejszyło się nieznacznie (o 0,1 m³, podobnie jak w kraju).

Wykres 10. Ludność korzystająca^a z urządzeń komunalnych w % ogółu ludności według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 10. Population using^a municipal installations in % of total population by voivodships in 2017 As of 31 XII

^a Dane szacunkowe.
a Estimated data.

W 2017 r. sieć kanalizacyjna w województwie wielkopolskim osiągnęła długość 14,3 tys. km i w ciągu roku wydłużyła się o 0,3 tys. km, tj. o 2,3% (w kraju o 1,8%). Przybyło w tym czasie 10,9 tys. nowych przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych, co oznacza wzrost średnio o 3,1%, na wsi o 4,0% (w kraju liczba przyłączy kanalizacyjnych zwiększyła się o 2,5%). W 2017 r. sieć kanalizacyjna w województwie wielkopolskim obejmowała 71,8% ogółu mieszkańców, przy czym w miastach z kanalizacji sieciowej korzystało 92,0% ludności, a na wsi 47,7% (w kraju odpowiednio: 70,5%, 90,2% i 40,8%).

W 2017 r. rozwój infrastruktury gazowej na obszarze województwa wielkopolskiego spowodował przyrost długości sieci (przesyłowej i rozdzielczej łącznie), w stosunku do poprzedniego roku, o ok. 300 km (o 2,0%; w kraju średnio o 2,1%). Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej wyniósł 47,8%, przy czym w miastach był większy niż na wsi (68,1% wobec 23,5%). W skali kraju z sieci gazowej korzystało

52,1%, mieszkańców (71,2% w miastach i 23,3% na wsi). W porównaniu z rokiem 2016 liczba odbiorców gazu sieciowego zwiększyła się o 2,0%, natomiast jego zużycie wzrosło o 4,1%. Większy przyrost zanotowano na wsi (odbiorcy o 5,4%, a zużycie o 4,9%; w miastach odpowiednio o 1,2% i o 3,8%). Zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe w przeliczeniu na odbiorcę w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniosło 8261,6 kWh (przy średniej ogólnopolskiej 6268,0 kWh) i w ciągu roku zwiększyło się o 167,8 kWh. Podobnie jak w 2016 r., wskaźnik zużycia gazu był tu najwyższy w kraju. Na wsi zużycie gazu było większe niż w mieście i kształtowało się na poziomie 12853,6 kWh na odbiorcę wobec 7187,5 kWh, jednak o ile w miastach obserwowano wzrost zużycia gazu w przeliczeniu na odbiorcę (o 2,5% w stosunku do 2016 r.), to na wsi zanotowano w tym czasie niewielki spadek tego wskaźnika (o 0,5%).

Rozdział 9

Chapter 9

Transport i telekomunikacja

Transport and telecommunications

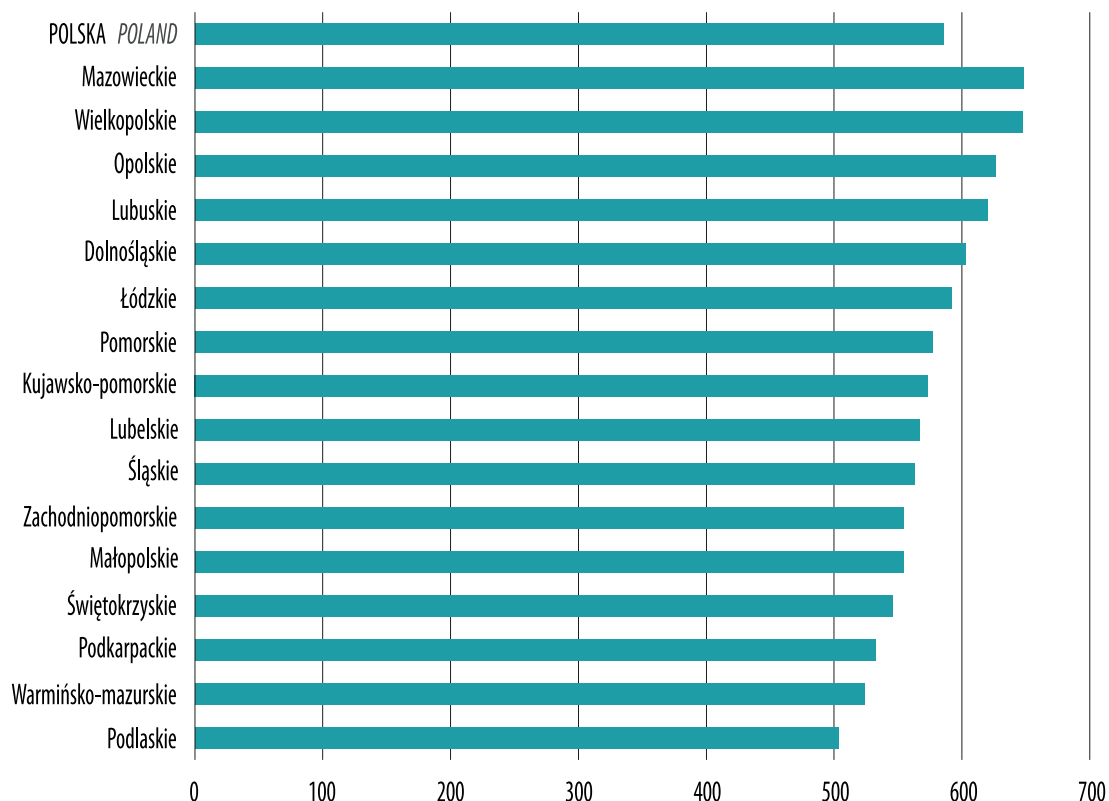
Informacje o pojazdach samochodowych prezentowane są według centralnej ewidencji pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji. Dane obejmują pojazdy posiadające pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku, nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych.

Pozwolenie czasowe wydawane jest na okres do około 30 dni w celu załatwienia wszystkich formalności związanych z rejestracją pojazdu i niezbędnych do otrzymania docelowego dowodu rejestracyjnego.

Według stanu na koniec 2017 r., w województwie wielkopolskim było zarejestrowanych 2259,4 tys. samochodów osobowych. W ciągu roku ich liczba zwiększyła się o 77,8 tys. (wzrost o 3,6%; w kraju o 3,8%). W przeliczeniu na 1000 ludności przypadało tu 648 samochodów osobowych, tj. o 21 więcej niż w 2016 r. i o 62 więcej niż przeciętnie w kraju. Wielkopolskie od lat utrzymuje pod tym względem czołową pozycję wśród wszystkich województw; dystans dzielący je od województwa podlaskiego, nadal zajmującego w tym rankingu ostatnią lokatę, w 2017 r. wyniósł 145 samochodów i w ciągu roku zwiększył się o trzy samochody.

Wykres 11. Samochody osobowe na 1000 ludności według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 11. Passenger cars per 1000 population by voivodships in 2017
As of 31 XII

W 2017 r. w województwie wielkopolskim było zarejestrowanych 8,6 tys. autobusów (7,4% ich ogólnej liczby w kraju). W porównaniu z poprzednim rokiem liczba pojazdów tego typu zwiększyła się o 246 (wzrost o 2,9%; w kraju o 2,6%).

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamieszką, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

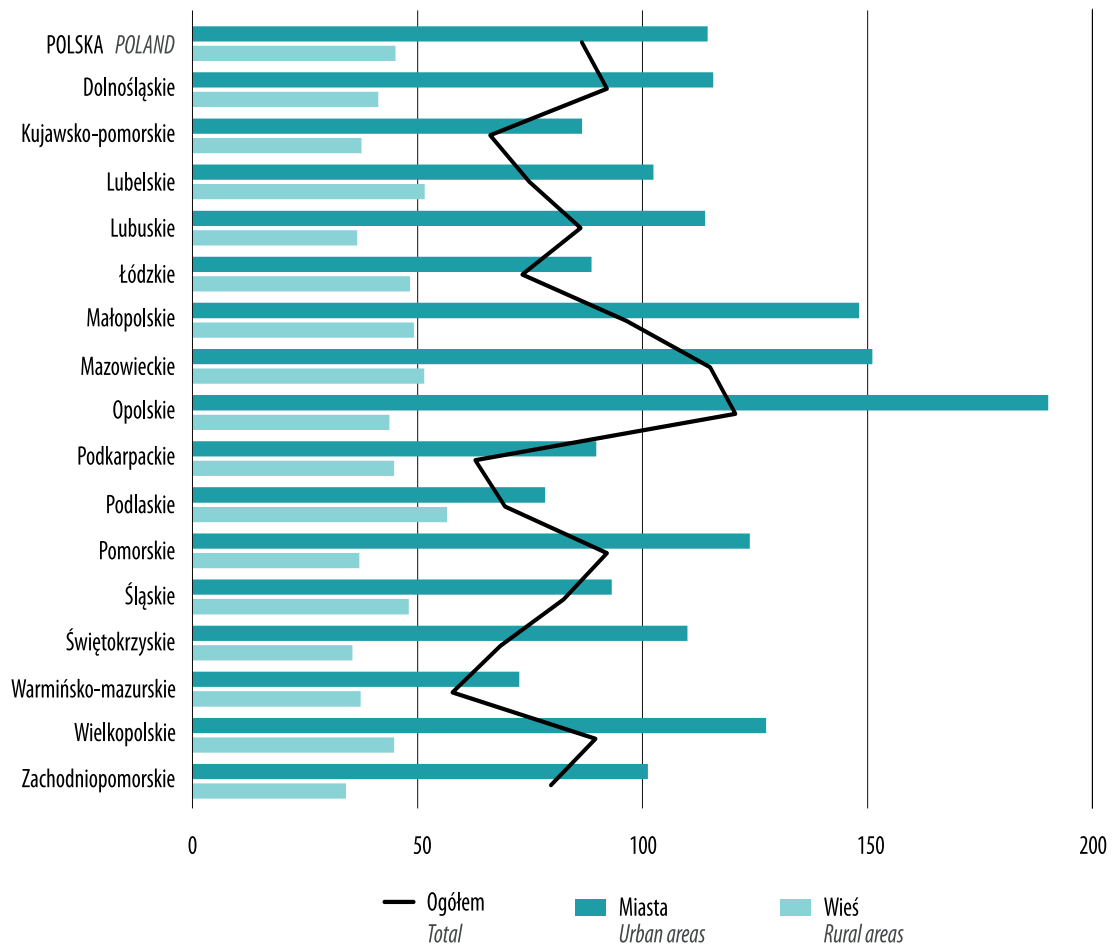
Sieć komunikacji miejskiej w województwie wielkopolskim w 2017 r. obejmowała 6410 km linii (w porównaniu z rokiem poprzednim spadek o 4,0%; w kraju wzrost o 2,2%), w tym 6181 km linii autobusowych. Pod względem długości linii komunikacyjnych wielkopolskie zajęło, podobnie jak przed rokiem, 3. miejsce po województwach śląskim i mazowieckim. Tabor komunikacji miejskiej w województwie wielkopolskim składał się z 924 autobusów i 281 tramwajów. Do przewozu osób niepełnosprawnych było przystosowanych 766 autobusów i 128 tramwajów.

Telefoniczne łącza główne obejmują standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej) oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci do transmisji głosu, obrazu, faksów i danych.

Liczba abonentów telefonicznych operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej (standardowe łącza główne) w 2017 r. w województwie wielkopolskim wyniosła 313,7 tys. i w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się o 12,6% (w kraju o 17,8%), przy czym podobny spadek zanotowano w miastach i na wsi. Na 1000 ludności w miastach województwa wielkopolskiego przypadało niemal trzykrotnie więcej telefonów niż na wsi (odpowiednio: 127,5 wobec 44,8; w kraju 114,5 wobec 45,1). Pod względem liczby abonentów telefonicznych operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej wielkopolskie utrzymało 4. pozycję w Polsce po województwach: mazowieckim, śląskim i małopolskim, natomiast wskaźnik liczony na 1000 ludności (średnio 89,9 abonentów, przy przeciętnej w kraju 86,9) lokował województwo wielkopolskie na miejscu 6., tj. o jedną pozycję wyżej niż w 2016 r.

Wykres 12. Standardowe telefoniczne łącza główne na 1000 ludności według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 12. Standard telephone main line per 1000 population by voivodships in 2017 As of 31 XII

Według stanu na koniec 2017 r., w województwie wielkopolskim było zarejestrowanych 387,2 tys. abonentów telewizji kablowej (3. miejsce wśród wszystkich województw). W porównaniu z poprzednim rokiem ich liczba zmniejszyła się o 0,8%, przy wzroście w kraju o 1,3%. W przeliczeniu na 1000 ludności w województwie wielkopolskim przypadało 111 abonentów telewizji kablowej, przy średniej ogólnopolskiej 109 (przed rokiem 112 wobec 108 w kraju). Wśród ogółu województw wskaźnik ten lokował wielkopolskie na 7. miejscu, tak samo jak w 2016 r.

Rozdział 10

Chapter 10

Baza noclegowa turystyki

Tourist accommodation establishments

Turystyka oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty.

W ramach:

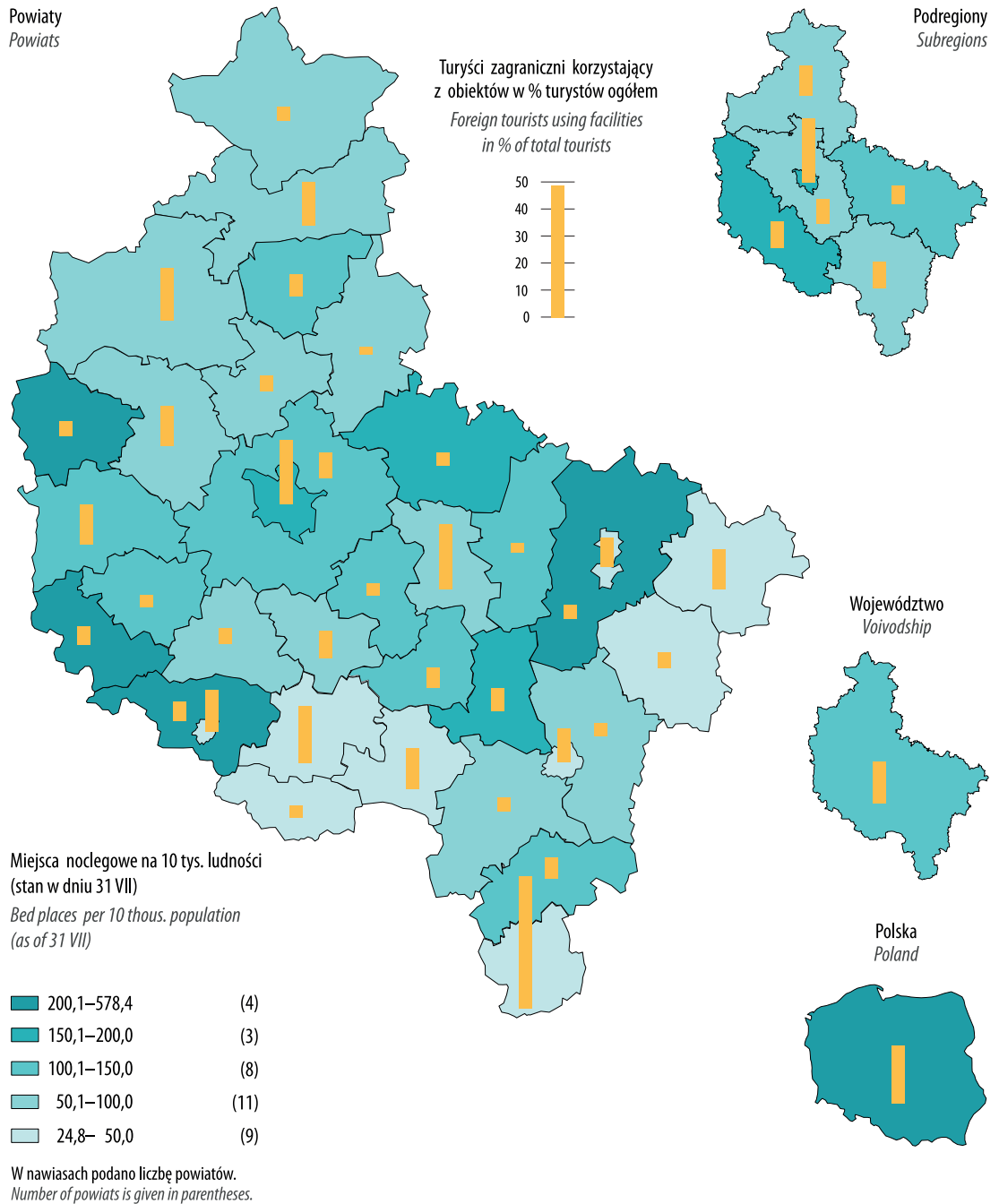
- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

Informacje dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji danych dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu (więcej informacji znaleźć można w publikacji *Turystyka w 2017 r.*, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/turystyka/turystyka-w-2017-roku,1,15.html>).

Według stanu na koniec lipca 2017 r., 687 turystycznych obiektów noclegowych w województwie wielkopolskim oferowało łącznie 42,8 tys. miejsc noclegowych. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba miejsc zmniejszyła się o 0,3% (przy wzroście w kraju o 3,3%). Najwięcej miejsc ubyło w ośrodkach wczasowych i kolonijnych (łącznie 460 miejsc; spadek o 10,0%), w innych obiektach hotelowych (pomimo wzrostu liczby obiektów, o 219 miejsc mniej; spadek o 5,7%) oraz w pozostałych obiektach niesklasyfikowanych (o 199 miejsc mniej; spadek o 10,6%). Więcej miejsc niż przed rokiem oferowały natomiast m.in. hotele (o 377; wzrost o 2,1%) oraz zespoły domków turystycznych (o 288; wzrost o 12,3%). Baza hotelowa w końcu lipca 2017 r. obejmowała 229 hoteli, 16 moteli, 22 pensjonaty i 81 innych obiektów hotelowych; łącznie w tej bazie było 23,4 tys. miejsc noclegowych, a niemal jedna trzecia spośród nich znajdowała się w obiektach hotelowych w Poznaniu.

Mapa 9. Baza noclegowa turystyki w 2017 r.
Map 9. Tourist accommodation establishments in 2017

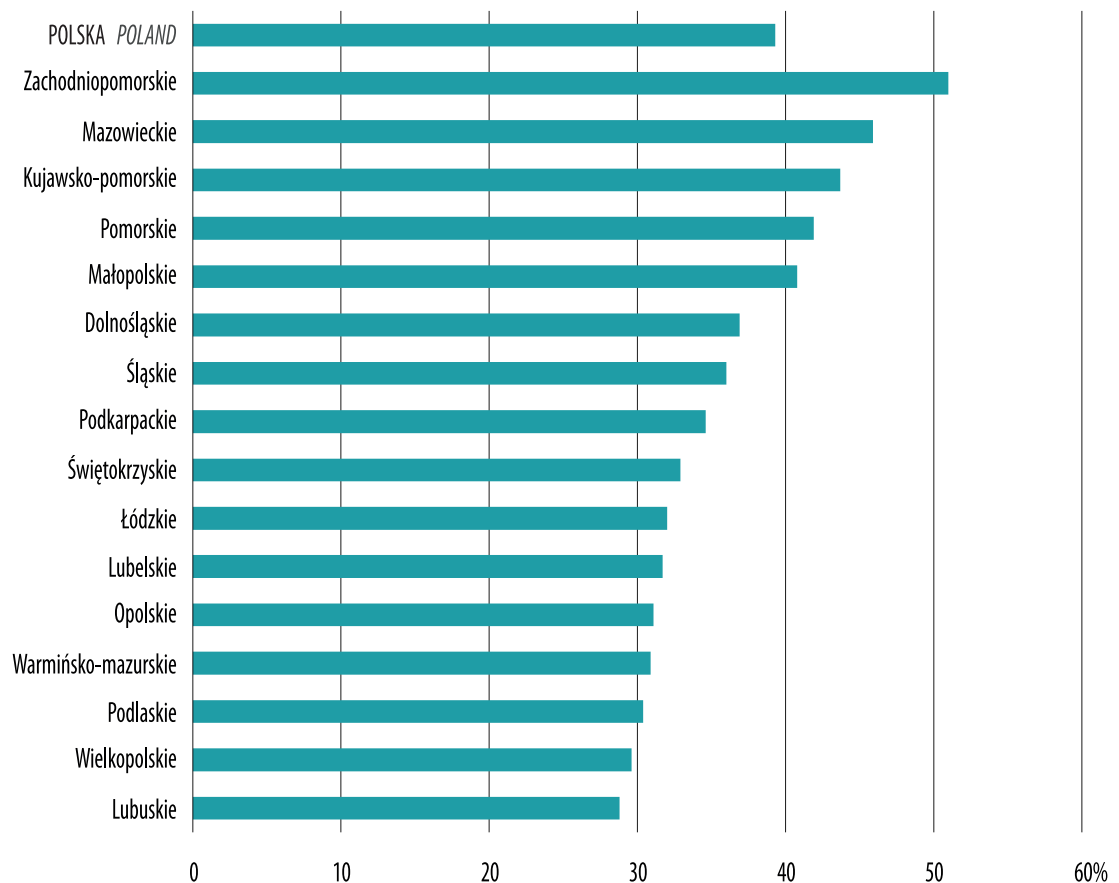

W przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie wielkopolskim w 2017 r. przypadają średnio 123 miejsca noclegowe, przy średniej ogólnopolskiej 201 miejsc. Największą bazą noclegową dysponowały powiaty: międzychodzki (578 miejsc na 10 tys. ludności), leszczyński (526 miejsc), wolsztyński (335 miejsc) i koniński (254 miejsc). Najslabiej rozwinięte pod tym względem były powiaty: rawicki (25 miejsc na 10 tys. ludności), m. Konin (27 miejsc), kępiński (28 miejsc), turecki (32 miejsca) oraz gostyński (37 miejsc).

W 2017 r. z noclegów w obiektach turystycznych skorzystało łącznie 2006,2 tys. osób, tj. o 0,3% więcej niż przed rokiem; w kraju więcej o 6,2%), w tym 307,6 tys. z zagranicy (o 1,4% więcej niż przed rokiem; w kraju więcej o 6,7%). Obcokrajowcy stanowili 15,3% wszystkich korzystających z bazy noclegowej turystyki w województwie wielkopolskim i 4,5% ogólnej ich liczby w Polsce. W obiektach turystycznych gościom z zagranicy udzielono łącznie 639,2 tys. noclegów (o 4,3% więcej niż przed rokiem; w kraju o 7,2% więcej), co stanowiło 17,3% ogółu noclegów udzielonych w województwie i 3,8% noclegów udzielonych turystom zagranicznym w całym kraju.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

Wykres 13. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według województw w 2017 r.
Chart 13. Degree of exploitation of beds in tourist accommodation establishments by voivodships in 2017

Wykorzystanie bazy noclegowej w województwie wielkopolskim jest ciągle mniejsze od możliwości w tym zakresie. W 2017 r. stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych wyniósł tu średnio 29,6% wobec 39,3% w kraju (przed rokiem 29,0% wobec 38,1%). Pod względem wykorzystania miejsc noclegowych wielkopolskie zajmuje przedostatnią pozycję wśród województw. W ujęciu powiatowym miejsca noclegowe, jakimi dysponowały obiekty turystyczne, najpełniej zostały wykorzystane w Poznaniu (w 43,0%) oraz w powiatach wągrowieckim (37,9%) i leszczyńskim (30,6%), a w stosunkowo wysokim zakresie również w Lesznie (28,6%), w międzychodzkiem i ostrowskim (w obu powiatach w 28,5%) oraz w czarnkowsko-trzcianeckim (28,1%). Najrzadziej z miejsc noclegowych w 2017 r. korzystano w powiatach kolskim (gdzie wskaźnik wykorzystania miejsc wyniósł 10,4%) i tureckim (13,8%). Spośród ogółu turystów odwiedzających województwo wielkopolskie najwięcej skorzystało z bazy noclegowej w Poznaniu (43,8%), a także w powiatach: poznańskim (10,5%), konińskim (6,5%) i gnieźnieńskim (3,9%). Większość turystów zagranicznych korzystała z miejsc noclegowych w Poznaniu (67,0% ogólnej liczby obcokrajowców).

W 2017 r. w obiektach turystycznych w województwie wielkopolskim funkcjonowały 582 placówki gastronomiczne, z tego 308 restauracji, 151 barów i kawiarni, 66 stołówek oraz 57 punktów gastronomicznych (smażalnie, pijalnie, lodziarnie itp.). Ponad połowa wszystkich placówek gastronomicznych (56,5%, w tym 67,9% ogółu restauracji i 62,9% barów i kawiarni) mieściła się w hotelach. W pozostałych obiektach noclegowych (poza obiektami hotelowymi) najliczniejszą grupę stanowiły stołówki (38,8% ogółu placówek gastronomicznych w tej grupie obiektów i 81,8% wszystkich stołówek w turystycznych obiektach).

Rozdział 11

Chapter 11

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Health care and social welfare

Prezentowane dane o opiece zdrowotnej nie obejmują informacji dotyczących ochrony zdrowia w zakładach karnych.

Dane o ochronie zdrowia podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji.

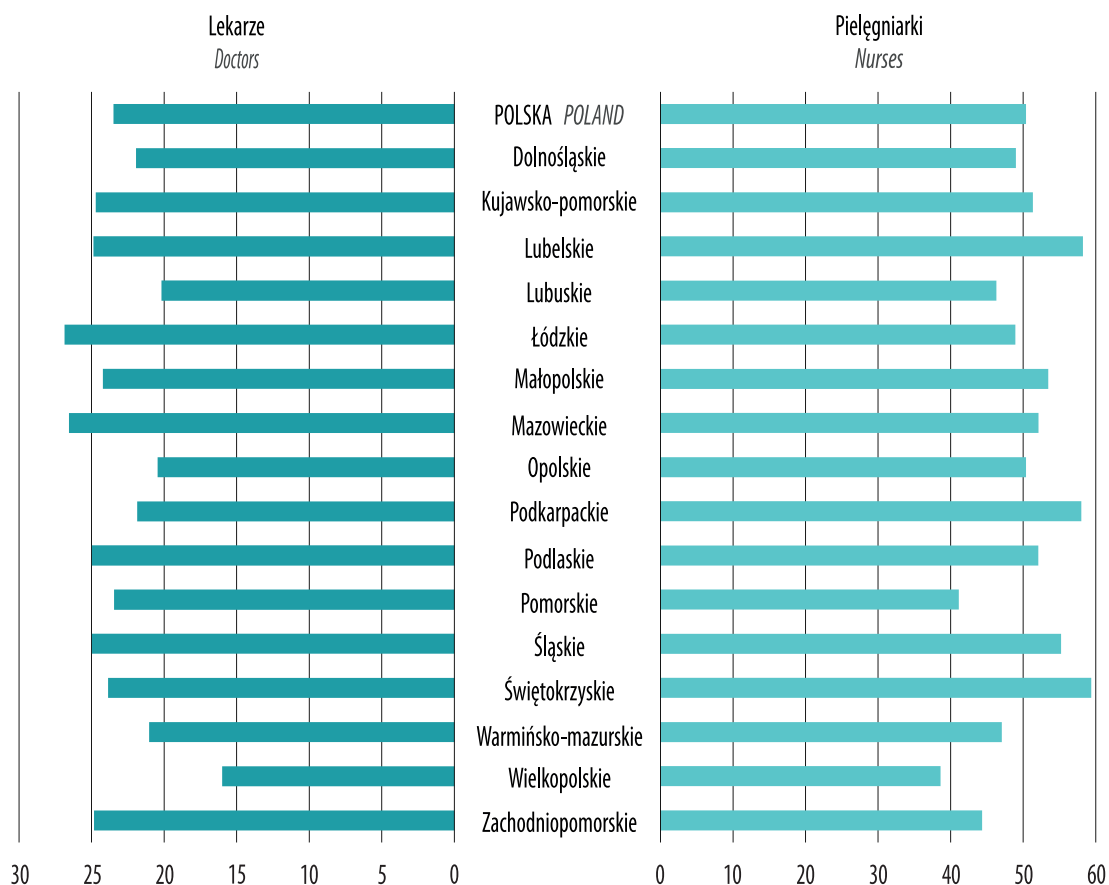
Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Zgodnie z rejestrami prowadzonymi przez izby: lekarskie, pielęgniarek i położnych, aptekarskie oraz diagnostów laboratoryjnych, w końcu 2017 r. w województwie wielkopolskim uprawnienia do wykonywania zawodów medycznych posiadało 10088 lekarzy, 2941 lekarzy dentyistów, 22987 pielęgniarek, 3743 położne, 3305 farmaceutów i 1364 diagnostów. Kadra medyczna pracująca bezpośrednio z pacjentem obejmowała m.in.: 5583 lekarzy, 261 lekarzy dentyistów, 13468 pielęgniarek, 2091 położnych, 2849 farmaceutów, 1395 fizjoterapeutów oraz 871 diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z poprzednim rokiem w większości grup pracowników medycznych odnotowano niewielki wzrost liczebności. Przybyło też pielęgniarek i położnych z tytułem magistra. Nieco mniej było lekarzy dentyistów. Dostępność kadry medycznej na danym obszarze ukazuje relacja liczby pracowników medycznych pracujących bezpośrednio z pacjentem do liczby ludności, czyli potencjalnych pacjentów. Pod względem dostępności lekarzy, dentyistów czy pielęgniarek województwo wielkopolskie ciągle zajmuje ostatnie miejsce w kraju. W 2017 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało tu 16,0 lekarzy (o 0,3 więcej niż przed rokiem, ale o 7,5 mniej niż przeciętnie w kraju), 38,6 pielęgniarek (o 1,0 więcej niż przed rokiem, jednak o 11,8 mniej niż w kraju), 0,7 lekarzy dentyistów (o 0,1 mniej niż przed rokiem i o 2,8 mniej niż w kraju) oraz 6,0 położnych (o 0,1 więcej niż przed rokiem i w kraju).

Wykres 14. Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Chart 14. Medical personnel per 10 thous. population by voivodships in 2017 As of 31 XII

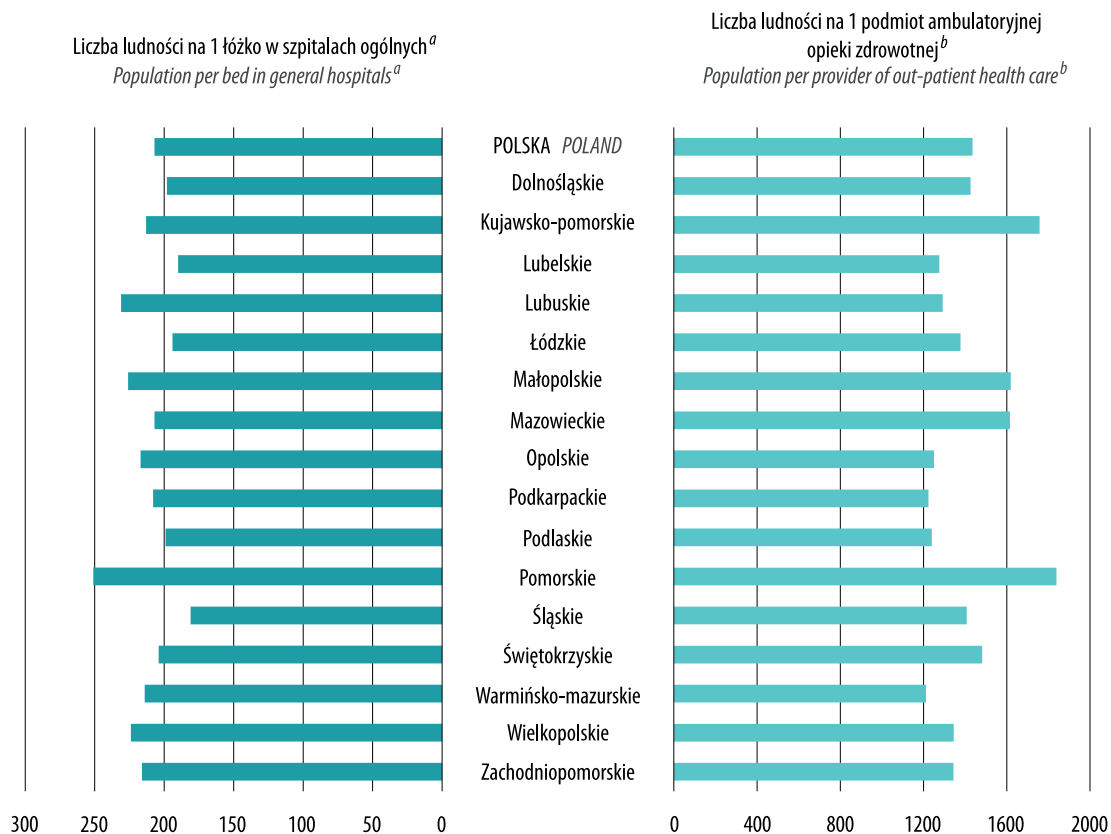
W 2017 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie wielkopolskim działało 1931 przychodni, zarejestrowano także 663 praktyki lekarskie prowadzone w ramach kontraktu z NFZ. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (łącznie z praktykami lekarskimi) wyniósł 1345 osób (przy średniej ogólnopolskiej 1436 osób) i lokował wielkopolskie w środkowej części listy województw. W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie wielkopolskim udzielono łącznie 28283,2 tys. porad, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca oznaczało to 7,3 porad – w przypadku porad lekarskich i 0,7 – dla porad stomatologicznych (w kraju odpowiednio 7,4 i 0,9).

Dane o łóżkach w szpitalach ogólnych nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowały 62 szpitale ogólne, dysponujące 15,6 tys. łóżek (łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków). Na 1 łóżko przypadają średnio 224 osoby, przy przeciętnej dla kraju 207 osób. Wskaźnik obsady łóżek szpitalnych w województwie wielkopolskim należał do najwyższych w Polsce. Podobnie jak przed rokiem, większe obłożenie łóżek obserwowano tylko w trzech województwach: pomorskim – 251 osób, lubuskim – 231 osób i małopolskim – 226 osób.

**Wykres 15. Opieka zdrowotna według województw w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

Chart 15. Health care by voivodships in 2017
As of 31 XII

a łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. *b* Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi, które świadczyły usługi w ramach środków publicznych.
a Including beds and incubators for newborns. *b* Out-patient departments including medical practices that provided services under the public funds.

Większą dostępnością dla mieszkańców regionu charakteryzowały się apteki. Na 1 aptekę ogólnodostępną (przy 1364 funkcjonujących w województwie) przypadało średnio 2558 osób (najmniej w kraju), podczas gdy przeciętnie w Polsce były to 2882 osoby, a w województwie warmińsko-mazurskim nawet 3266 osób.

Trudna sytuacja życiowa osób indywidualnych, jak i nierzadko całych rodzin, z którą nie mogą poradzić sobie sami, wymaga wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej. W 2017 r. na terenie województwa wielkopolskiego działało 148 placówek stacjonarnej pomocy społecznej, w tym domy przeznaczone dla osób starszych – 41; zakłady dla osób przewlekle chorych: somatycznie – 23 i psychicznie – 14; ośrodki dla niepełnosprawnych intelektualnie: dorosłych – 20 oraz dzieci i młodzieży – 8; domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 4; zakłady dla osób niepełnosprawnych fizycznie – 5; domy, noclegownie i schroniska dla bezdomnych – 37. Licząc łącznie z filiami, domy i zakłady stacjonarnej pomocy społecznej oferowały w sumie 9178 miejsc (o 82 więcej niż w 2016 r.). W ciągu całego roku skorzystało z nich 13980 osób, a liczba mieszkańców według stanu w końcu roku wyniosła 8527 osób, w tym 4045 kobiet. Na umieszczenie w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej oczekiwały 794 osoby, tj. nieco więcej niż w końcu 2016 r. (748 osób).

W 2017 r. świadczenia społeczne w województwie wielkopolskim przyznano dla 115,3 tys. osób, tj. o 9,0% mniej niż w poprzednim roku. W skali kraju beneficjenci pomocy społecznej z województwa wielkopolskiego stanowili 8,0%, a więcej osób z tego typu pomocy skorzystało tylko w dwóch województwach: mazowieckim (11,8% ogółu osób, którym przyznano świadczenia) i śląskim (8,7%). Pomoc w formie pieniężnej w województwie wielkopolskim otrzymało 89,9% beneficjentów, a niepieniężnej – 47,3% (w kraju odpowiednio 90,7% i 49,6%). Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w 2017 r. wyniosła 332,6 mln zł (o 12,7% więcej niż w 2016 r.), co stanowiło 8,9% całkowitej kwoty świadczeń w Polsce.

Jedną z najważniejszych zasad polityki rodzinnej jest zapewnienie opieki nad dzieckiem i wspieranie rodzin w ich funkcjonowaniu w społeczeństwie. Zgodnie z ustawą z 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, realizację tej polityki zapewnia m.in. działalność żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych. W 2017 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowało 268 żłobków (o 34 więcej niż przed rokiem), 5 oddziałów żłobkowych (w 2016 r. – 8) i 51 klubów dziecięcych (w 2016 r. – 43). Zdecydowaną większość stanowiły placówki niepubliczne. Tylko część żłobków i klubów dziecięcych była przystosowana do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Udogodnienia w postaci pochylni, podjazdów i platform posiadało 96 placówek (o 25 więcej niż przed rokiem), a 15 (o 1 więcej) – dysponowało windą. W 2017 r. w wielkopolskich żłobkach i klubach dziecięcych było łącznie 10540 miejsc (o 1574, tj. o 17,6% więcej niż przed rokiem).

W ciągu całego roku opieką objęto tam 14383 dzieci, tj. o 25,1% więcej niż w 2016 r. W końcu roku z instytucjonalnych form opieki korzystało 9667 dzieci, co oznacza wykorzystanie miejsc w tych placówkach na poziomie 91,7% (w 2016 r. 92,7%). W kraju miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych były obsadzone w 93,4% (w 2016 r. 94,3%). Na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w województwie wielkopolskim w 2017 r. przypadła 84 dzieci objętych opieką instytucjonalną, przy przeciętnej w kraju 86 dzieci (przed rokiem 75 dzieci wobec 78 w kraju).

Obok instytucjonalnych form opieki nad małymi dziećmi funkcje opiekuńcze rodziny wobec dzieci i młodzieży wspomagane są przez placówki wsparcia dziennego. W 2017 r. w województwie wielkopolskim działało 366 takich placówek, w tym 270 o charakterze opiekuńczym. W całym roku skorzystało z nich 10,8 tys. osób, tj. o 3,7% więcej niż przed rokiem. W skali kraju wychowankowie placówek wsparcia dziennego w województwie wielkopolskim stanowili 9,8%.

Dane o świadczeniach i dodatkach z programu Rodzina 500+ prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 II 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (jednolity tekst Dz. U. z 2017 r. poz. 1851). Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

W 2017 r. w ramach programu Rodzina 500+ w województwie wielkopolskim finansowe wsparcie uzyskiwało miesięcznie przeciętnie 252,9 tys. rodzin, otrzymujących świadczenia wychowawcze łącznie na blisko 380 tys. dzieci. Dodatek wychowawczy w ramach programu Rodzina 500+ przysługiwał również rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka (gdzie świadczenia takie zostały przyznane na ok. 4 tys. dzieci), a dodatek do zryczałtowanej kwoty (na 72 dzieci) pobierały też placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego.

Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1832) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- poniżej 18 lat,
- poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

Karta Dużej Rodziny jest programem rządowym realizowanym przez gminy i ma charakter ogólnopolski. Przyznawana jest każdemu członkowi rodziny, przy czym rodzice, w tym także rodzice zastępczy oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka mogą z niej korzystać dożywotnio, natomiast dzieci do chwili osiągnięcia wieku (18 bądź 25 lat) lub w przypadku niepełnosprawnych – do czasu obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności. W 2017 r. w województwie wielkopolskim Kartę Dużej Rodziny posiadało 38,5 tys. rodzin.

Rozdział 12

Chapter 12

Edukacja i wychowanie

Education

System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1457) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2183 z późn. zm.).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W końcu września 2017 r. w województwie wielkopolskim działalność edukacyjną prowadziły 1952 placówki wychowania przedszkolnego, tj. o 42 więcej niż w poprzednim roku szkolnym. Ponad 70% z nich stanowiły placówki publiczne. Wychowaniem przedszkolnym zajmowały się 1262 przedszkola (o 42 więcej niż przed rokiem), 2 zespoły wychowania przedszkolnego (podobnie jak w 2016 r.), 65 punktów przedszkolnych (o 4 mniej) oraz 623 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (o 4 więcej).

W roku szkolnym 2017/18 wychowaniem przedszkolnym objęto 137,2 tys. dzieci, tj. o 4,2% więcej niż w poprzednim roku, w tym 133,5 tys. w wieku 3–6 lat. Na 1000 dzieci z tej grupy wiekowej w zajęciach placówek wychowania przedszkolnego uczestniczyło 888 dzieci, w tym w przedszkolach 748, przy wskaźniku krajowym na poziomie 864 – dla placówek ogółem i 686 – dla przedszkoli (przed rokiem odpowiednio 832 i 699 wobec 807 i 636 w kraju). Połowa placówek wychowania przedszkolnego była zlokalizowana na wsi, ale udział dzieci w ogólnej liczbie dzieci objętych edukacją przedszkolną był mniejszy niż w miastach i wyniósł 38,4% (podobnie jak w poprzednim roku). W miastach wśród placówek zdecydowanie dominowały przedszkola (80,3% ogółu miejskich placówek wychowania przedszkolnego i 61,6% wszystkich przedszkoli w województwie), natomiast na wsi ich udział był zbliżony do udziału oddziałów przy szkołach podstawowych (odpowiednio 49,2% i 48,0%). W skali województwa oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych na wsi stanowiły 75,8%.

Na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w województwie wielkopolskim przypadało przeciętnie 70 dzieci (w miastach 87; na wsi 54), w tym w przedszkolach – 92 dzieci (w miastach 101; na wsi 76). W kraju wskaźniki te były nieco niższe i wyniosły 62 dzieci w placówkach ogółem i 89 dzieci w przedszkolach. Obsada miejsc w przedszkolach kształtowała się na poziomie zbliżonym do obserwowanego w poprzednim roku szkolnym; na 100 miejsc przypadało tu średnio 93 dzieci, z tego w miastach 94, a na wsi 91 (przed rokiem odpowiednio: 94, 95 i 92). W kraju miejsca w przedszkolach były obsadzone w 93% (tak samo jak przed rokiem). W większości powiatów województwa wielkopolskiego w przedszkolach było więcej miejsc niż dzieci. Najmniejsze obciążenie obserwowano w powiecie wrzesińskim, gdzie – podobnie jak przed rokiem – miejsca były zajęte tylko w 80%. Nadwyżkę miejsc odnotowano także w powiatach: chodzieskim (obsadzone w 86%; przed rokiem w 91%), średzkim (w 87%; przed rokiem w 94%), wolsztyńskim (w 88%; przed rokiem w 95%), pleszewskim (w 88%; przed rokiem w 89%) i złotowskim (w 89%, tak samo jak przed rokiem) oraz w Lesznie (w 89%; przed rokiem w 90%). Niewielki niedobór miejsc wystąpił jedynie w powiecie tureckim, gdzie na 100 miejsc przypadało średnio 101 dzieci.

We wrześniu 2017 r. w województwie wielkopolskim nowy rok szkolny rozpoczęło 1328 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (o 100 więcej niż przed rokiem), w tym 80 szkół specjalnych (o 14 więcej). W zdecydowanej większości były to szkoły publiczne. W miastach przybyło 79 nowych szkół (w tym 26 niepublicznych), natomiast na wsi 21 szkół (w tym 5 niepublicznych). Znaczący wzrost liczby szkół był konsekwencją reformy edukacji wprowadzanej od nowego roku szkolnego. Jednym z jej założeń jest wydłużenie do 8 lat czasu nauki w szkołach podstawowych i wiążąca się z tym likwidacja gimnazjów. W praktyce oznacza to przekształcanie części z nich w szkoły podstawowe. W roku szkolnym 2017/18

nauczanie w zakresie szkoły podstawowej objęło 263,2 tys. uczniów (o 16,0% więcej niż przed rokiem), w tym 3,0 tys. w szkołach specjalnych (wzrost o 28,2%). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 157,1 tys. dzieci i młodzieży, co stanowiło 59,7%. Na wsi było 106,2 tys. uczniów takich szkół, czyli 40,3%. Uczniowie, którzy w czerwcu 2017 r. ukończyli klasę VI, zamiast przejścia do gimnazjum otrzymali automatyczną promocję do klasy VII. We wrześniu 2017 r. klasy VII wszystkich szkół podstawowych łącznie liczyły 36,5 tys. uczniów, wśród których 48,5% stanowiły dziewczęta. Naukę w klasie pierwszej rozpoczęło w tym czasie 35,2 tys. uczniów (ponad 2-krotnie więcej niż przed rokiem).

Wyłączając szkoły specjalne, na 1 szkołę podstawową przypadało tu średnio 208 uczniów, tj. o 15 więcej niż przed rokiem i o 14 więcej niż przeciętnie w kraju (194 uczniów wobec 179 przed rokiem). Wyższy wskaźnik notowano w miastach, gdzie kształtował się na poziomie 352 uczniów na szkołę, podczas gdy na wsi wyniósł średnio 131 uczniów. Najbardziej liczne były szkoły podstawowe w Lesznie, gdzie na szkołę przypadało średnio 415 uczniów, a także w Koninie – 388, Poznaniu – 319, powiecie poznańskim – 310, międzychodzkiem – 308 oraz Kaliszu – 281 uczniów. Podobnie jak w poprzednich latach, liczebnie najmniejsze były szkoły w powiecie kaliskim, gdzie na 1 placówkę przypadało przeciętnie 109 uczniów.

W roku szkolnym 2017/18 wraz z początkiem reformy edukacji rozpoczął się proces wygaszania gimnazjów zmierzający do ich całkowitej likwidacji. W związku z przekształceniami strukturalnymi tych placówek, na początku roku szkolnego 2017/18 w województwie wielkopolskim samodzielnie funkcjonowały 142 gimnazja dla dzieci i młodzieży, tj. o 541 mniej niż przed rokiem, przy czym w miastach zlikwidowanych zostało 266 gimnazjów, a na wsi – 275. Nadal działalność oświatową prowadziło 25 gimnazjów specjalnych (wobec 71 przed rokiem). W roku szkolnym 2017/18 w gimnazjach dla dzieci i młodzieży uczyło się 68,8 tys. uczniów, tj. o 33,6% mniej niż przed rokiem. W miastach liczba uczniów gimnazjów wynosiła 45,2 tys. (o 32,5% mniej niż w poprzednim roku), natomiast na wsi było w tym czasie 23,7 tys. gimnazjalistów (o 35,6% mniej). W gimnazjach specjalnych uczyło się 1,7 tys. uczniów, tj. o 31,1% mniej niż w poprzednim roku. W czerwcu 2017 r. naukę na poziomie gimnazjalnym zakończyło 33,0 tys. osób (o 2,8% mniej niż w 2016 r.). Liczba ta obejmowała 796 absolwentów gimnazjów specjalnych.

Reforma edukacji, rozpoczęta w roku szkolnym 2017/18, wprowadziła nowy typ szkół – branżowe I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych istniejących do poprzedniego roku szkolnego. W województwie wielkopolskim utworzono 142 szkoły branżowe (w miejsce 154 szkół zasadniczych zawodowych funkcjonujących przed rokiem), do których uczęszczało 20,6 tys. uczniów, w tym 13,5 tys. uczniów oddziałów szkół zasadniczych zawodowych (w klasach II i III). Klasy I szkół branżowych liczyły 7,1 tys. uczniów. Liczba ta była o 7,1% mniejsza od liczby pierwszoklasistów szkół zasadniczych zawodowych w poprzednim roku szkolnym. Wśród szkół branżowych I stopnia było 29 placówek specjalnych, w których uczyło się 0,3 tys. osób. Ponadto na tym poziomie edukacji funkcjonowało 49 specjalnych szkół przysposabiających do pracy liczących 1,0 tys. uczniów.

W roku szkolnym 2017/18 w województwie wielkopolskim działalność edukacyjną prowadziło 177 liceów ogólnokształcących dla młodzieży (w tym 7 specjalnych), tj. szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego i kontynuowania nauki na poziomie wyższym. Do liceów uczęszczało 40,5 tys. uczniów, tj. o 2,8% mniej niż w roku 2016/17. Nie wliczając szkół specjalnych, na 1 liceum w województwie wielkopolskim przypadało średnio 238 uczniów (o 4 mniej niż w przed rokiem) wobec 219 przeciętnie w kraju (w poprzednim roku 225 uczniów na szkołę).

Technika oraz szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe to szkoły, których ukończenie umożliwia zdobycie wykształcenia średniego, kwalifikacji zawodowych oraz świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. W roku szkolnym 2017/18 w województwie wielkopolskim działały 164 technika (w tym 3 specjalne), w których naukę kontynuowało 47,1 tys. uczniów (o 0,9% więcej niż przed rokiem). Na 1 technikum dla młodzieży (nie wliczając szkół specjalnych) przypadało 292 uczniów, przy średniej w kraju 271 uczniów (przed rokiem 281 wobec 270). Do 6 szkół artystycznych ogólnokształcących uczęszczało ok. 1,0 tys. uczniów, tj. liczba podobna do notowanej przed rokiem. Ponadto w województwie wielkopolskim funkcjonowało 11 szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe, kształcących wyłącznie w zakresie artystycznym. Z tej formy edukacji w roku szkolnym 2017/18 korzystało 0,9 tys. uczniów, tj. o 18,7% więcej niż w poprzednim roku.

W 179 szkołach policealnych w roku szkolnym 2017/18 naukę kontynuowało 18,9 tys. uczniów, tj. o 5,6% mniej niż przed rokiem. Na 1 szkołę policealną w województwie wielkopolskim przypadało średnio 106 uczniów wobec 109 w kraju (przed rokiem 101 wobec 106).

Działalność edukacyjno-wychowawczą szkół dla dzieci i młodzieży uzupełnia oferta zajęć pozalekcyjnych służących rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów, prowadzonych w ramach szkolnych kół, klubów i zespołów. W roku szkolnym 2017/18 w województwie wielkopolskim funkcjonowały 19893 koła (w 2716 szkołach). W organizowanych przez nie zajęciach uczestniczyło 231,2 tys. uczniów, tj. o 15,2% mniej niż przed rokiem. Największym zainteresowaniem cieszyły się koła przedmiotowe (35,5% ogółu uczestników zajęć pozalekcyjnych) oraz sportowe (24,6%).

Uczniowie niemieszkający w miejscowościach, w których zlokalizowane są ich szkoły, mają możliwość skorzystania z miejsc w internatach i bursach. W końcu września 2017 r. na obszarze województwa wielkopolskiego działały 53 internaty i 13 burs, które łącznie oferowały 5787 miejsc. Stopień ich wykorzystania wyniósł w tym czasie 78%, przy średniej dla kraju 79%.

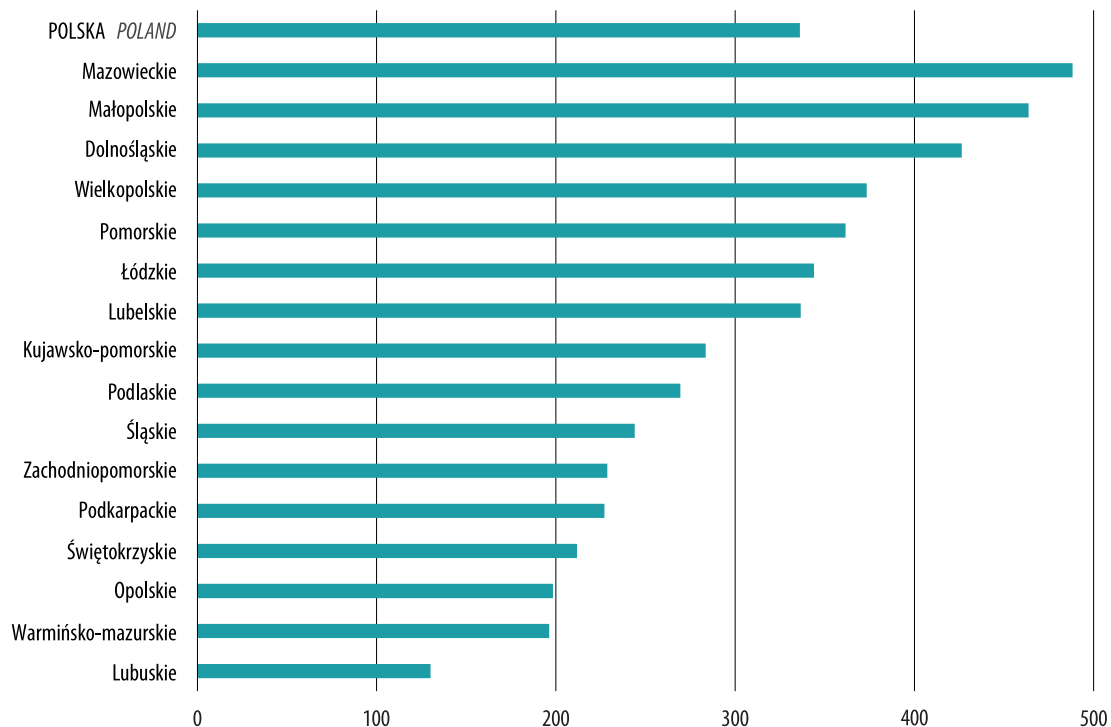
W roku akademickim 2017/18 na wyższych uczelniach studiowało 130,3 tys. studentów, tj. o 2,8% mniej niż przed rokiem (w całym kraju liczba studentów zmniejszyła się o 4,2%). W liczbie tej było 5,2 tys. cudzoziemców, z których niemal połowa (49,6%) pochodziła z Ukrainy. Studenci z wielkopolskich szkół wyższych stanowili 10,1% ogółu osób studiujących w kraju. W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało tu średnio 373 studentów, przy średniej ogólnopolskiej 336 studentów. Wśród ogółu województw wskaźnik ten lokował wielkopolskie na 4. miejscu.

Na studiach stacjonarnych zarejestrowanych było 61,4% ogólnej liczby studentów, a na niestacjonarnych – 38,6% (w kraju udziały wyniosły odpowiednio 66,0% i 34,0%). Proporcje te kształtowały się różnie na poszczególnych uczelniach. Biorąc pod uwagę tylko uczelnie o znaczącym udziale w zbiorowości studiujących, największy odsetek studentów stacjonarnych, podobnie jak przed rokiem, miały: Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego (87,5%), Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego (84,6%), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (78,7%), Uniwersytet Ekonomiczny (78,4%), Politechnika Poznańska (72,7%) oraz Uniwersytet Przyrodniczy (72,3%).

Największą uczelnią w województwie wielkopolskim jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W roku akademickim 2017/18 na licznych kierunkach tej uczelni, wliczając filie, punkty konsultacyjne i zamiejscowe ośrodki dydaktyczne, studiowało łącznie 37,6 tys. osób, tj. 28,9% wszystkich studentów kształcących się na uczelniach wielkopolskich.

Wykres 16. Studenci szkół wyższych (łącznie z cudzoziemcami) na 10 tys. ludności według województw Stan w dniu 30 XI 2017 r.

Chart 16. Students of higher education institutions (including foreigners) per 10 thous. population by voivodships As of 30 XI 2017

W ostatnich latach widoczny był spadek zainteresowania studentów miejscami w domach studenckich. W końcu listopada 2017 r. w akademikach szkół wyższych było zakwaterowanych 7,6 tys. studentów, tj. o 7,3% mniej niż przed rokiem. Liczba ta stanowiła 5,8% ogółu studiujących na uczelniach, przy przeciętnej w kraju 7,4% (w 2016 r. 6,1% wobec 7,6% w kraju). Stopień wykorzystania miejsc w domach studenckich wyniósł 70,7% wobec 76,0% w kraju (przed rokiem 79,8% wobec 78,3%).

Pomoc stypendialna w roku akademickim 2017/18 objęła 22,5 tys. studentów, tj. 17,3% ich ogólnej liczby. Najczęściej przyznawane były stypendia o charakterze socjalnym (53,8%), a także stypendia rektora dla najlepszych studentów (43,4%).

Rozdział 13

Chapter 13

Kultura

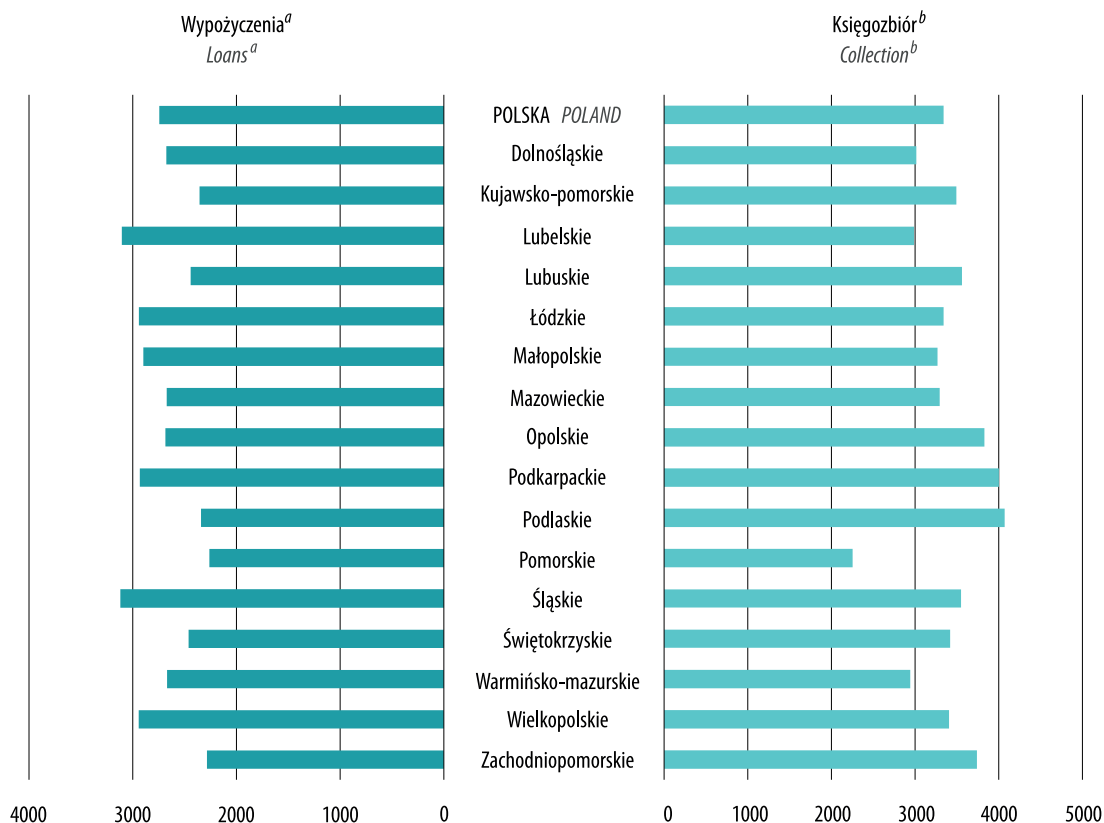
Culture

Poziom życia społeczeństwa, podobnie jak indywidualny rozwój człowieka, w dużej mierze zależą od możliwości uczestnictwa w kulturze i dostępności do jej instytucji. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST) na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w województwie wielkopolskim w 2017 r. wyniosły 664,5 mln zł, tj. o 11,8% więcej niż przed rokiem. W skali kraju ta kwota stanowiła 9,0% i wśród pozostałych województw stawiała wielkopolskie na 5. miejscu, podobnie jak w poprzednich latach (w przypadku wydatków w rozdziale – biblioteki oraz w rozdziale – teatry było to miejsce 3., a rozdziale – domy i środki kultury, świetlice i kluby – miejsce 4). W budżecie JST województwa wielkopolskiego (gmin, powiatów, miast na prawach powiatu i województwa łącznie) wydatki na kulturę stanowiły 3,2% (w 2016 r. 3,3%), podobnie jak przeciętnie w kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wydatki na kulturę w 2017 r. wynosiły 190,67 zł (wobec 171,03 zł przed rokiem), przy średniej krajowej na poziomie 192,80 zł (przed rokiem 173,53 zł). Pod względem tej kwoty wielkopolskie znalazło się na 6. miejscu w kraju, podobnie jak w 2016 r.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim działało 676 bibliotek i filii oraz 104 punkty biblioteczne, co w skali kraju stanowiło odpowiednio 8,5% oraz 8,6%. Na 1 bibliotekę przypadały średnio 5162 osoby, podczas gdy w kraju jedna taka placówka obsługiwała przeciętnie 4833 osoby. Księgozbiór bibliotek publicznych w województwie wielkopolskim w końcu 2017 r. obejmował 11882,9 tys. woluminów, co stanowiło 9,3% zasobów bibliotecznych w kraju. Na 1 bibliotekę przypadało średnio 17578 woluminów, czyli więcej niż przeciętnie w kraju (16139 woluminów). Pod względem wielkości księgozbioru, przeliczonej na 1000 mieszkańców, wielkopolskie (gdzie wskaźnik ten wyniósł 3406 egzemplarzy wobec 3340 egzemplarzy w kraju) zajmowało 9. miejsce wśród wszystkich województw, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza spadek o jedną pozycję.

Wykres 17. Księgozbiór bibliotek publicznych i wypożyczenia na 1000 ludności według województw w 2017 r.

Chart 17. Collection of public libraries and loans per 1000 population by voivodships in 2017

a Łącznie z punktami bibliotecznymi. *b* W woluminach; stan w dniu 31 XII.
a Including library service points. *b* In volumes; as of 31 XII.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany w bibliotece, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim w bibliotekach było zarejestrowanych 511,0 tys. czytelników, tj. o 0,4% mniej niż przed rokiem. W ogólnej liczbie mieszkańców województwa czytelnicy bibliotek publicznych stanowili 14,7%, podczas gdy w kraju 15,7%, a ich udział w czytelnictwie krajowym kształtował się na poziomie 8,5%. W całym roku 2017 z bibliotek wypożyczono łącznie 10257,6 tys. woluminów, czyli o 2,3% mniej niż przed rokiem. Wskaźnik wypożyczeń na 1000 ludności wyniósł 2943 woluminy wobec 3018 przed rokiem (w Polsce 2743 woluminy wobec 2869), co lokowało województwo wielkopolskie na 3. pozycji w kraju (o dwa miejsca wyżej niż w 2016 r.). Wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika okazał się tu najwyższy w Polsce (awans o jedną pozycję) i wyniósł 20,1 woluminów wobec średniej krajowej 17,5 (przed rokiem 20,5 woluminów wobec 18,1).

W 2017 r. na terenie województwa wielkopolskiego działalność wystawienniczą prowadziły 92 muzea i oddziały muzealne, tj. 9,7% wszystkich placówek tego typu w Polsce. Zbiory muzealne prezentowane były tu w ramach 268 wystaw stałych oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. Na terenie kra-

ju muzea z województwa wielkopolskiego zorganizowały łącznie 498 wystaw czasowych (259 własnych, 123 współorganizowanych i 116 obcych, w tym 6 z zagranicy), o 15 więcej niż w 2016 r. W ogólnej liczbie ekspozycji czasowych w Polsce wystawy zorganizowane przez muzea w 2017 r. stanowiły 8,7% (przed rokiem 8,9%).

Wystawy muzealne obejrzało 1191,5 tys. osób (o 15,3% mniej niż w 2016 r.), co stanowiło 3,2% ogółu odwiedzających takie ekspozycje w kraju. Wskaźnik zwiedzających na 1000 ludności w województwie wielkopolskim wyniósł 342 osoby (w 2016 r. 404 osoby) i był to jeden z najniższych wyników w Polsce (15. miejsce, o trzy pozycje niżej niż w poprzednim roku). Przeciętnie w kraju wskaźnik ten kształtował się na poziomie 976 zwiedzających na 1000 ludności (przed rokiem 945 osób). W województwie wielkopolskim najchętniej odwiedzano wystawy przygotowane przez muzea: artystyczne – 246,8 tys. zwiedzających, historyczne – 244,0 tys. oraz regionalne – 203,0 tys. Młodzież szkolna stanowiła 26,6% ogółu zwiedzających i był to drugi odsetek w kraju po województwie dolnośląskim. W porównaniu z poprzednim rokiem w 2017 r. zmniejszyła się frekwencja osób odwiedzających wystawy w ramach „Nocy Muzeów” (spadek o 8,9%), ale ich udział w ogólnej liczbie zwiedzających był o 0,5 p.proc. większy niż w 2016 r. i ukształtował się na poziomie 6,6% wobec 2,5% w kraju.

Dla potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich przystosowane było 55,4% ogółu budynków użytkowanych przez obiekty muzealne. W odpowiednie wejście do budynku było wyposażone 54,3% obiektów, natomiast udogodnieniami wewnątrz budynku dysponowało 32,6%. Ułatwienia dla osób niewidzących i słabowidzących posiadało 8,7% obiektów.

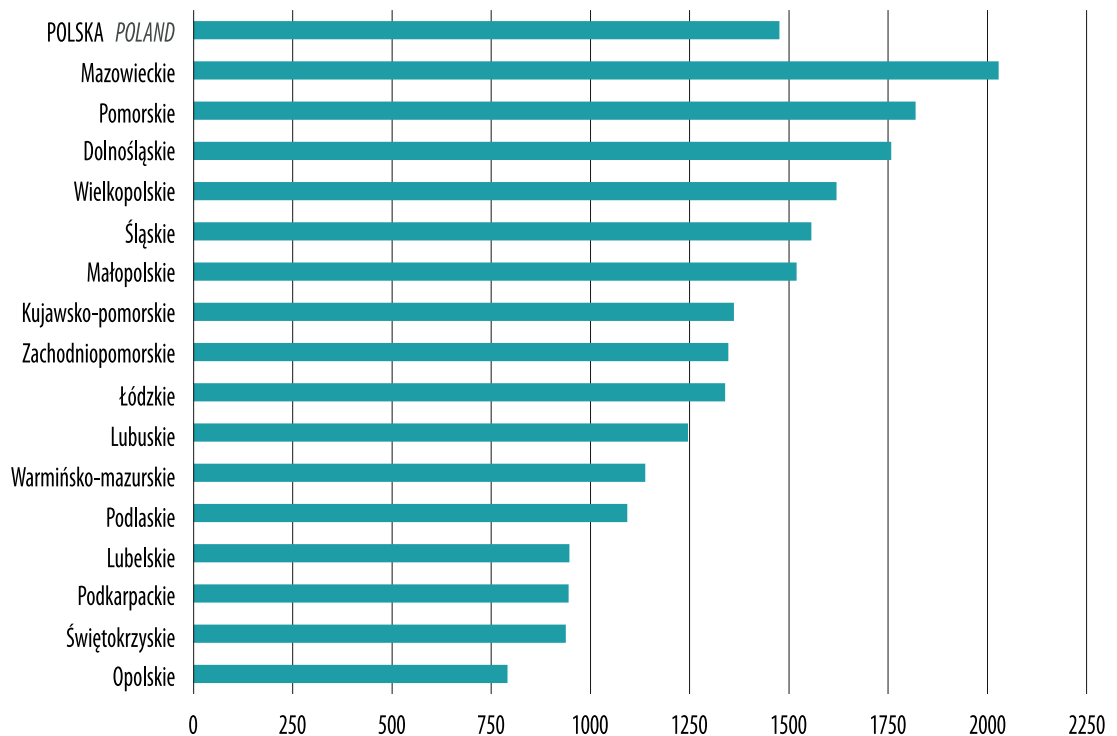
Informacje o teatrach i instytucjach muzycznych oraz przedsiębiorstwach estradowych dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim działalność sceniczną prowadziło 17 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (o 3 więcej niż przed rokiem). Swoją siedzibę miało tu sześć teatrów dramatycznych, trzy lalkowe i trzy muzyczne, a ponadto dwie filharmonie oraz trzy orkiestry i chóry. Teatry i instytucje muzyczne mające swą siedzibę w województwie wielkopolskim na obszarze całego kraju zorganizowały łącznie 4270 przedstawień i koncertów (6,5% ogólnej liczby spektakli w kraju; przed rokiem 5,9%), w tym 4115 we własnym województwie, z tego 2130 w stałej sali. W imprezach tych uczestniczyło łącznie 670,7 tys. widzów (o 2,5% więcej niż w 2016 r.), w tym 637,8 tys. było na przedstawieniach i koncertach, które odbyły się w województwie wielkopolskim.

Na terenie województwa wielkopolskiego w 2017 r. odbyło się 5390 przedstawień i koncertów (o 26,0% więcej niż przed rokiem zorganizowanych przez teatry i instytucje muzyczne z całego kraju (w tym również z województwa wielkopolskiego). Liczba uczestniczących w nich widzów wyniosła 942,8 tys., co w skali kraju stanowiło 7,1% (w 2016 r. 5,1%). W porównaniu z poprzednim rokiem frekwencja na koncertach i przedstawieniach zorganizowanych na terenie województwa wielkopolskiego zwiększyła się o 27,3%, przy spadku liczby widzów w kraju o 9,1%. Wskaźnik widzów na 1000 ludności w ciągu roku wzrósł z 213 do 271 (w kraju spadek z 380 do 345), a jego wartość lokowała województwo wielkopolskie na 11. miejscu w Polsce, tj. o jedną pozycję wyżej niż w 2016 r.

W 2017 r. w województwie wielkopolskim działały 44 kina stałe, posiadające 124 sale projekcyjne i dysponujące 29,5 tys. miejsc na widowni, które stanowiły 10,3% ogółu takich miejsc w kraju. W ciągu roku w kinach stałych odbyło się 195,0 tys. seansów, czyli 9,4% wszystkich pokazów filmowych w kraju. W stosunku do 2016 r. liczba seansów kinowych zwiększyła się o 7,5%, przy wzroście w kraju o 4,6%. Seanse te obejrzało łącznie 5645,0 tys. widzów (10,0% ogółu korzystających z tej formy rozrywki w Polsce), tj. o 13,1% więcej niż przed rokiem (w kraju wzrost o 9,4%). Wskaźnik widzów na 1000 ludności w 2017 r. w województwie wielkopolskim wyniósł 1620 osób, przy przeciętnej w kraju 1476 osób (przed rokiem 1436 wobec 1349 w kraju). Pod względem frekwencji w kinach w rankingu województw wielkopolskie awansowało o jedną pozycję, zajmując 4. lokatę.

Wykres 18. Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności według województw w 2017 r.
 Chart 18. Audience in fixed cinemas per 1000 population by voivodships in 2017

Większość kin w województwie wielkopolskim stanowiły obiekty jedno- i dwusalowe (72,7%). Ponadto działało tu 6 minipleksów (obiekty posiadające od 3 do 7 sal) i tyle samo multipleksów (8 lub więcej sal). Multipleksy koncentrowały połowę wszystkich sal projekcyjnych i 55,0% ogółu miejsc na widowni. W ciągu roku w multipleksach odbyło się łącznie 105,4 tys. seansów filmowych (54,1% ogólnej liczby), w których uczestniczyło 2836,7 tys. widzów (50,3%).

Ponad 90% kin stałych w województwie wielkopolskim (40 obiektów spośród 44) było przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. W tej grupie 39 obiektów posiadało wejście przygotowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a w 32 udogodnienia znajdowały się również wewnątrz budynku.

Ważną rolę w kreowaniu aktywnych form uczestnictwa w kulturze odgrywają placówki prowadzące wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, kierujące swą ofertę do różnych grup wiekowych i środowiskowych. W 2017 r. w województwie wielkopolskim działalność taką, służącą upowszechnianiu i popularyzacji kultury, prowadziło 36 centrów, 53 domy i 123 ośrodki kultury oraz 24 kluby i 77 świetlic. Zdecydowana większość klubów i centrów kultury działała w miastach, natomiast świetlice dominowały na wsi. We wszystkich placówkach tego typu funkcjonowało łącznie 624 pracownice specjalistyczne. Najbardziej popularne wśród nich były pracownice plastyczne (25,3% wszystkich pracowni) i muzyczne (23,4%), a także sale baletowe i taneczne (21,3%) oraz pracownice komputerowe (8,3%; na wsi 10,8%). W 2017 r. placówki kulturalne zorganizowały 18523 imprezy (o 4,1% więcej niż przed rokiem), w których uczestniczyło 3227,7 tys. osób (o 1,1% więcej). Najczęściej były to koncerty (18,2% ogółu zorganizowanych imprez), prelekcje, spotkania i wykłady (17,8%), warsztaty (15,7%) oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (9,6%). Największym zainteresowaniem cieszyły się festiwale i przeglądy artystyczne, w których przeciętna liczba uczestników na imprezę wynosiła 432 osoby (przy średniej dla wszystkich imprez w województwie 174 osoby i wobec przeciętnej frekwencji na festiwalach w kraju 548 osób), a ponadto koncerty (350 osób wobec 339 w kraju), wystawy (316 wobec 205) oraz imprezy interdyscyplinarne (288 wobec 290).

W centrach, domach i ośrodkach kultury oraz klubach i świetlicach w województwie wielkopolskim działało ponadto 1456 grup artystycznych zrzeszających 26,1 tys. członków (o 1,4% mniej niż przed rokiem). Najwięcej było grup tanecznych (415, tj. 28,5%). Jedną czwartą wszystkich grup artystycznych w województwie wielkopolskim stanowiły grupy wokalne i chóry (370 zespołów, tj. najwięcej w kraju). Udział grup muzyczno-instrumentalnych (w liczbie 286) kształtował się na poziomie 19,6%. W większości grup artystycznych wśród członków przeważały dzieci i młodzież szkolna (średnio 65,9%), jedynie w grupach wokalnych i chórach więcej było osób starszych (61,4% ogółu członków). Placówki kultury prowadziły także koła organizujące systematyczne zajęcia tematyczne w zorganizowanych grupach. W 2017 r. działalność taką prowadziło 2205 kół. W organizowanych przez nie zajęciach udział wzięło łącznie 47,7 tys. osób, w tym 22,6 tys. dzieci i młodzieży szkolnej (odpowiednio 0,3% mniej i o 5,4% więcej niż przed rokiem). W 2017 r. najwięcej osób uczestniczyło w zajęciach zorganizowanych przez koła seniora i Uniwersytet Trzeciego Wieku (18,7% ogółu członków wszystkich kół), koła taneczne (17,9%) oraz koła plastyczne i techniczne (17,0%). Dzieci i młodzież szkolna najchętniej brała udział w zajęciach kół tanecznych (30,4%) oraz plastycznych i technicznych (27,0%).

Rozdział 14

Chapter 14

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to przestępstwo wykryte.

Dane o przestępstwach stwierdzonych nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

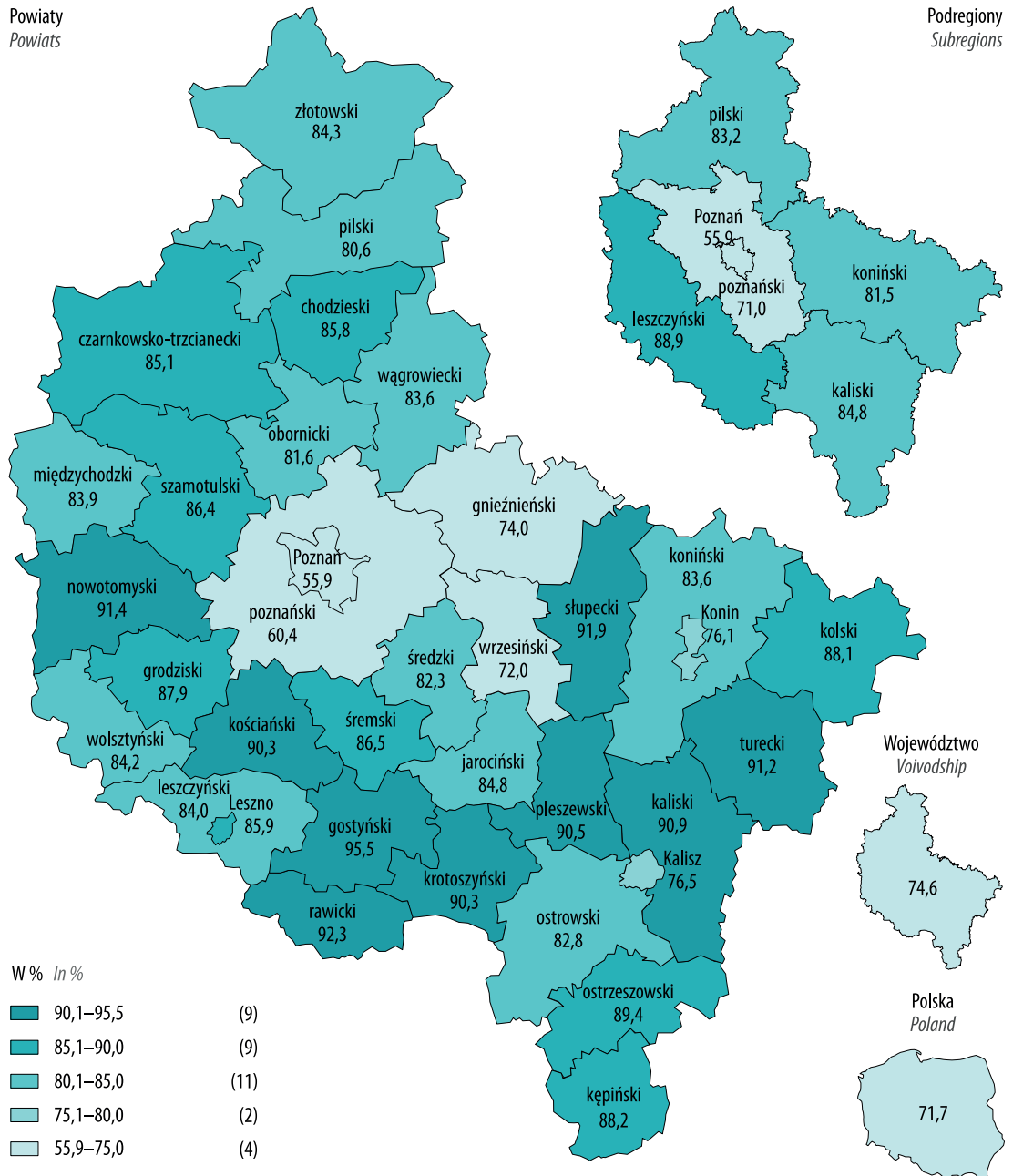
Czynnikiem, który niewątpliwie wpływa na subiektywnie odczuwaną jakość życia mieszkańców, jest poczucie bezpieczeństwa. W 2017 r. w województwie wielkopolskim liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wyniosła 57487 i była o 6,8% mniejsza niż przed rokiem. Najwięcej przestępstw miało charakter kryminalny; w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w województwie stanowiły one 60,2% (wobec 61,5% w kraju). Niemal połowa wszystkich stwierdzonych przestępstw była skierowana przeciwko mieniu (47,9%; w kraju 49,4%). Najczęściej były to kradzieże rzeczy (32,2% przestępstw przeciw mieniu) oraz oszustwa (31,8%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w województwie wielkopolskim w 2017 r. ukształtował się na poziomie 74,6% i był wyższy niż w poprzednim roku (71,6%), a także wyższy niż przeciętnie w kraju (71,7%; w 2016 r. 66,5%). Wskaźnik wyższy niż w wielkopolskim zanotowano w pięciu województwach: świętokrzyskim i podkarpackim (po 79,9%), małopolskim (79,4%), śląskim (77,6%) oraz lubelskim (77,5%).

Zarówno poziom przestępczości, jak i wykrywalność sprawców przestępstw nie są jednakowe na obszarze całego województwa. W 2017 r. największą skutecznością charakteryzowały się pod tym względem powiaty: gostyński (gdzie wskaźnik wykrywalności sprawców wyniósł 95,5%), rawicki (92,3%), słupecki (91,9%), nowotomyski (91,4%) i turecki (91,2%). Poprawiła się wykrywalność sprawców przestępstw w Poznaniu oraz powiecie poznańskim, tj. w tych powiatach, gdzie liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję jest największa (w 2017 r. stwierdzono tam 36,2% wszystkich przestępstw w województwie). Pomimo wzrostu wskaźnika wykrywalności w porównaniu z poprzednim rokiem, nadal w skali województwa były to wartości najniższe (w Poznaniu 55,9% wobec 47,9% przed rokiem; w powiecie poznańskim 60,4% wobec 59,6%).

Mapa 10. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2017 r.
Map 10. Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in 2017

W 2017 r. największa skuteczność dotyczyła ścigania przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (w województwie wielkopolskim 98,8%; w kraju 99,5%) oraz przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (98,5%; w kraju 98,2%).

Rozdział 15

Chapter 15

Produkt krajowy brutto

Gross domestic product

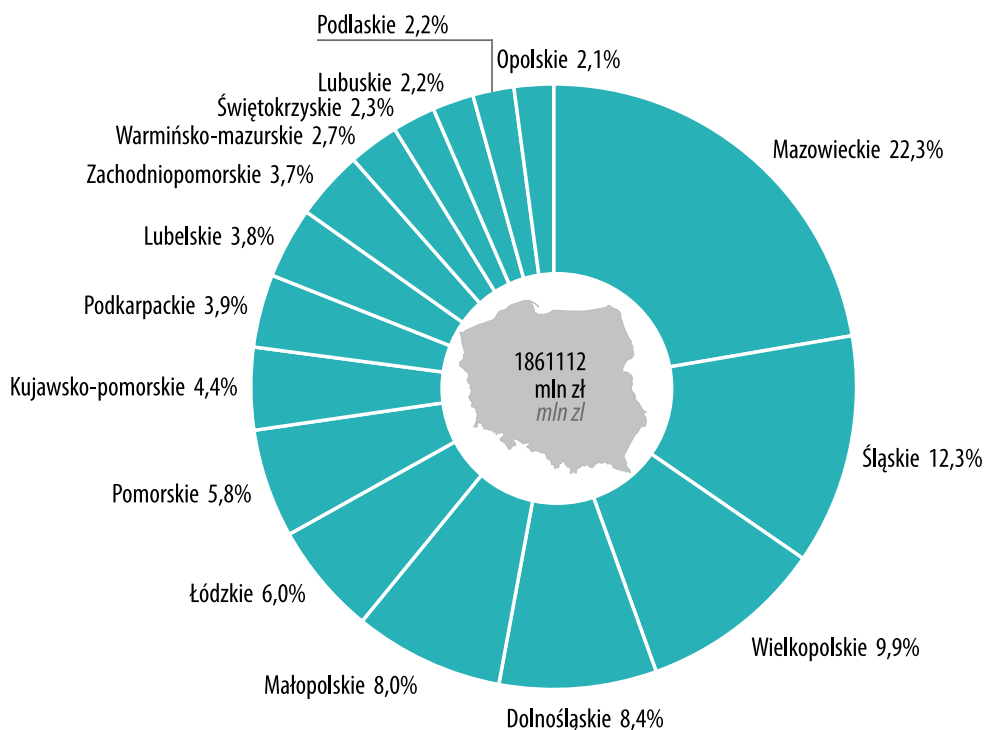
Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

Wielkopolskie jest jednym z silniejszych gospodarczo województw w kraju. Takie charakterystyki, jak znaczący udział w tworzeniu produktu krajowego brutto (PKB), wyższy niż przeciętnie w Polsce poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca, rozmiary wytworzonej wartości dodanej brutto (WDB) sektora przedsiębiorstw i sektora gospodarstw domowych oraz wpływ na kreowanie dochodów gospodarstw domowych (pierwotnych i do dyspozycji), od wielu lat stawiają je w krajowej czołówce. W 2016 r. województwo wielkopolskie wygenerowało 9,9% wielkości krajowej PKB, tj. o 0,1 p.proc. więcej niż rok wcześniej. Jego wartość wyniosła 183778 mln zł i w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 4,1%, licząc w cenach bieżących, a o 3,5% – w cenach stałych (w kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 3,4% i 3,1%).

Wykres 19. Udział regionów i województw w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2016 r.

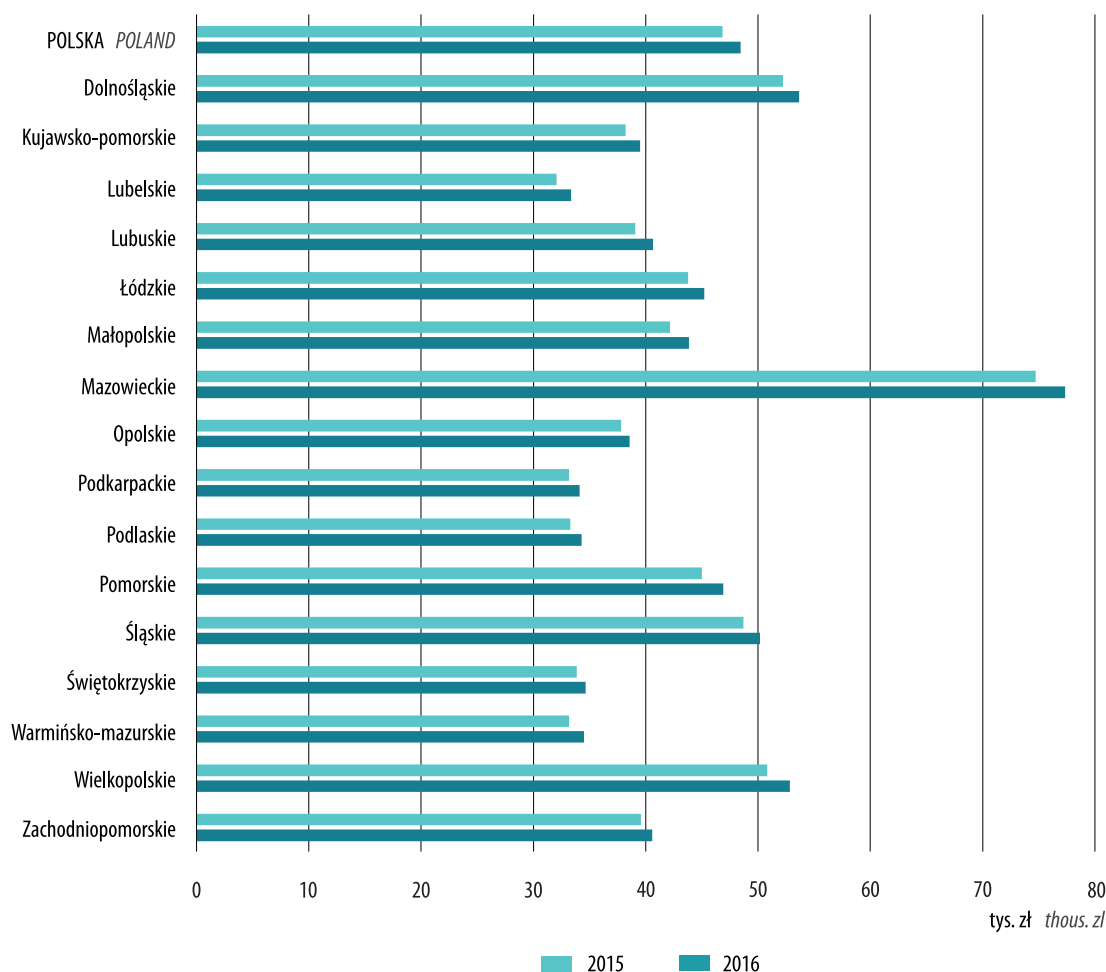
Chart 19. Share of regions and voivodships in generation of the gross domestic product in 2016

Jednym z podstawowych mierników, określających rozwój społeczno-ekonomiczny województwa, jest wartość PKB przeliczona na 1 mieszkańca. W 2016 r. przeciętny poziom tego wskaźnika dla województwa wielkopolskiego wyniósł 52844 zł, kształtując się o 4,0% wyżej niż rok wcześniej (licząc w cenach bieżących), przy średniej dla kraju 48432 zł (o 3,5% wyżej niż w 2015 r.). Poziom krajowy przekroczyły tylko cztery województwa: mazowieckie (o 59,7% więcej od średniej ogólnopolskiej), dolnośląskie (o 10,8% więcej od średniej), wielkopolskie (o 9,1% więcej od średniej) i śląskie (o 3,6% więcej od średniej). W pozostałych województwach wartość PKB na 1 mieszkańca była mniejsza od średniej krajowej.

Wykres 20. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według województw

Chart 20. Gross domestic product per capita by voivodships

Spośród podregionów województwa wielkopolskiego największy udział w tworzeniu PKB ma miasto Poznań. W 2016 r. powstało tu 28,3% wartości PKB województwa (28,5% w poprzednim roku) oraz 2,8% wielkości krajowej (tak samo jak przed rokiem). Pod względem wielkości PKB, podobnie jak w poprzednich okresach, Poznań plasował się w czołówce podregionów w Polsce (za m. st. Warszawą, m. Krakowem i podregionem trójmiejskim), a wartość PKB przeliczona na 1 mieszkańca ponownie zapewniła mu 2. lokatę za m. st. Warszawą. Wskaźnik ten, który w 2016 r. wyniósł 96138 zł, o 81,9% przekroczył poziom średniej wojewódzkiej, a o 98,5% przeciętną wielkość w kraju.

Województwo wielkopolskie zajmuje stosunkowo wysoką pozycję również w procesie tworzenia wartości dodanej brutto (WDB) rozpatrywanej oddzielnie dla poszczególnych grup rodzajów działalności.

W 2016 r. wielkopolskie wytworzyło m.in. 14,0% krajowej WDB rolnictwa, 11,1% – przemysłu, 10,0% – sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja oraz 9,4% – budownictwa. Największą część WDB w województwie wielkopolskim generują jednostki przemysłowe, a także handlowe, transportowe, związane z zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją. W 2016 r. przedsiębiorstwa przemysłowe wytworzyły 30,8% wojewódzkiej WDB (przy przeciętnym udziale w kraju na poziomie 27,3%). Udział jednostek handlowych, transportowych i komunikacyjnych wyniósł w tym czasie 29,0% (wobec 28,7% w kraju). W 2016 r. dochody pierwotne brutto gospodarstw domowych w województwie wielkopolskim wyniosły 115593 mln zł, tj. o 5,6% więcej niż w 2015 r. (w kraju więcej o 4,8%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa dało to kwotę 33238 zł, tj. o 7,7% większą niż przeciętnie w kraju. Udział województwa wielkopolskiego w tworzeniu dochodów pierwotnych brutto w całym sektorze gospodarstw domowych wyniósł 9,7% (podobnie jak w 2015 r.) i był mniejszy jedynie od udziałów województw mazowieckiego (19,6%) oraz śląskiego (12,2%). Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w województwie wielkopolskim w 2016 r. zamknęły się kwotą 106416 mln zł, tj. o 6,1% większą od uzyskanej w poprzednim roku – licząc w cenach bieżących i o 6,7% – w cenach stałych (w kraju większą odpowiednią o 5,4% i o 6,0%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przypadało 30599 zł, czyli o 6,0% więcej niż w 2015 r. i o 4,9% więcej niż przeciętnie w kraju. Wielkopolskie było jednym z pięciu województw, gdzie wskaźnik przewyższył poziom średniej krajowej, lokując je na 3. miejscu po województwach: mazowieckim (o 20,8% więcej niż w kraju) i śląskim (o 11,5% więcej), a przed dolnośląskim (o 4,5% więcej) i łódzkim (o 2,1% więcej).

Rozdział 16

Chapter 16

Analiza syntetycznego wskaźnika warunków życia ludności

Analysis of the synthetic indicator of the standard of living of the population

16.1. Zastosowana metoda badawcza i dobór zmiennych

16.1. Methodology applied and selection of variables

Na podstawie dostępnych danych statystycznych oraz w nawiązaniu do przyjętej terminologii przeprowadzono analizę porównawczą warunków życia ludności na poziomie województw. W badaniu zastosowano taksonomiczną miarę syntetyczną, której istotą jest możliwość uszeregowania liniowego badanych obiektów na podstawie jednego wskaźnika stanowiącego wynikową wielu zmiennych. Zakres czasowy przeprowadzonej analizy obejmuje rok 2017 i tego okresu dotyczy większość wykorzystanych danych statystycznych. Wyjątek stanowią informacje o produkcie krajowym brutto prezentowane za 2016 r. (ze względu na brak wyników ostatecznych z rachunków regionalnych za 2017 r.).

Analizę przestrzennego zróżnicowania warunków życia ludności przeprowadzono w myśl ogólnej definicji warunków życia według Regulskiego (1993), zgodnie z którą są to: „relacje zachodzące między poszczególnymi ludźmi a ich otoczeniem”. Autor definicji twierdził, że: „dotyczą one stosunków społecznych, ekonomicznych, warunków mieszkaniowych i obsługi, warunków tworzonych przez elementy środowiska przyrodniczego i zagospodarowania terenów oraz innych kategorii”. Zbliżone podejście zaprezentowała Ciechocińska (1981), według której na warunki życia ludności oddziałują cztery grupy czynników:

- 1) poziom dochodów ludności gwarantujący określony stopień zaspokojenia potrzeb materialnych,
- 2) stopień wyposażenia w infrastrukturę mieszkaniową i komunalną,
- 3) stopień wyposażenia w infrastrukturę społeczną,
- 4) warunki środowiska fizycznego.

W niniejszej publikacji warunki życia ludności przeanalizowano w podziale na pięć grup tematycznych, z uwzględnieniem przytoczonych wyżej podejść teoretycznych:

- 1) zasoby ludzkie i rynek pracy,
- 2) infrastruktura mieszkaniowa i komunalna,
- 3) stan i ochrona środowiska,
- 4) usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne,
- 5) dochody ludności i aktywność gospodarcza.

Do każdej z wymienionych wyżej grup tematycznych przypisano zestaw wskaźników, podczas dobierania których uwzględniono zasady doboru cech diagnostycznych (Młodak 2006):

- 1) istotność z punktu widzenia analizowanych zjawisk,
- 2) jednoznaczność i precyzyjność definiowania,
- 3) wyczerpanie zakresu zjawiska,
- 4) logiczność wzajemnych powiązań,
- 5) zachowana proporcjonalność reprezentacji zjawisk cząstkowych,
- 6) mierzalność – w sensie możliwości liczbowego wyrażenia poziomu cechy,
- 7) dostępność i kompletność informacji statystycznych (dla wszystkich badanych obiektów).

Łącznie opracowano 54 wskaźniki diagnostyczne, stanowiące punkt wyjścia do wyznaczenia grupowych wskaźników syntetycznych. W tym celu przeprowadzono inspekcję wskaźników diagnostycznych pod względem zmienności i współzależności. Dla każdego wskaźnika diagnostycznego obliczono współczynnik zmienności i wyeliminowano z badania te wskaźniki, dla których jego wartość nie przekraczała 10%. Następnie dla każdego zestawu wskaźników opracowano macierz współczynników korelacji i na jej podstawie zidentyfikowano pary wskaźników diagnostycznych, dla których poziom korelacji kształtował się na poziomie wyższym od 0,7 albo niższym od -0,7.

Początkowy zestaw wskaźników charakteryzujących warunki życia ludności

1. Zasoby ludzkie i rynek pracy
Mediana wieku ludności
Relacja pokoleniowa dziadków i wnuków (indeks starości – osoby w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 0–14 lat)
Współczynnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)
Przeciętna długość trwania życia mężczyzn
Przeciętna długość trwania życia kobiet
Współczynnik dynamiki demograficznej (stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów)
Przyrost naturalny na 1000 ludności
Saldo migracji stałej na 1000 ludności
Pracujący na 1000 ludności
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %
Bezrobotni pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w % bezrobotnych ogółem
Bezrobotni z wyższym wykształceniem w % bezrobotnych
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia w % zatrudnionych badanej zbiorowości
2. Infrastruktura mieszkaniowa i komunalna
Sieć rozdzielcza wodociągowa na 100 km ²
Korzystający z sieci wodociągowej w % ludności ogółem
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ludności ogółem
Korzystający z sieci gazowej w % ludności ogółem
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w m ²
Przeciętna liczba osób w mieszkaniu
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania
3. Stan i ochrona środowiska
Emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w przeliczeniu na 1 km ² w t
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w przeliczeniu na 1 km ² w t
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych
Zanieczyszczenia gazowe (bez dwutlenku węgla) zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem
Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w kg
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³
Obszary prawnie chronione w % powierzchni ogółem

4. Usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w wieku 3–6 lat w % ludności z tej grupy wieku
Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności
Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności
Wypożyczenia księgozbioru bibliotek publicznych na 1 czytelnika
Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności
Widzowie w kinach stałych na 1 seans
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności
Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 10 tys. ludności
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %
Wypadki drogowe na 10 tys. ludności
5. Dochody ludności i aktywność gospodarcza
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące) w 2016 r.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny w zł na osobę w gospodarstwach domowych
Przeciętne miesięczne wydatki na użytkowanie mieszkań i nośniki energii na osobę w gospodarstwach domowych w % ogółu wydatków
Wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem (wg minimum egzystencji)
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w ciągu roku w przeliczeniu na 10 tys. ludności

Po przeprowadzeniu redukcji liczby wskaźników diagnostycznych, według wyżej opisanych kryteriów, otrzymano ostateczny zestaw wskaźników dla każdej kategorii warunków życia. Kolejnym krokiem postępowania badawczego było określenie, w zależności od związku danej cechy diagnostycznej ze wskaźnikiem syntetycznym, które z nich są stymulantami, destymulantami i nominantami (Młodak 2006).

Stymulanty to zmienne diagnostyczne pozytywnie skorelowane z badanym zjawiskiem, tj. takie, których rosnące wartości powodują zwiększanie się wartości zmiennej objaśnianej (w tym wypadku wskaźnika syntetycznego). Na przykład: im większy jest odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, tym większą wartość przyjmować będzie wskaźnik syntetyczny.

Destymulanty rozpatrywać należy jako odwrotność stymulant – im mniejsza jest wartość zmiennej diagnostycznej, tym większa będzie wartość zmiennej objaśnianej. Są one negatywnie skorelowane z badanym zjawiskiem. Na przykład: im niższy poziom bezrobocia, tym wyższy poziom warunków życia ludności.

Nominantami określa się natomiast zmienne diagnostyczne, które posiadają pewną wartość optymalną tj. najkorzystniejszą dla badanego zjawiska. Im bardziej wartość zmiennej jest odchylna od wartości optymalnej (bez względu na kierunek odchylenia), tym większy negatywny wpływ na badane zjawisko.

Ostateczny zestaw wskaźników charakteryzujących warunki życia ludności

Wskaźniki	S – stymulanta D – destymulanta
1. Zasoby ludzkie i rynek pracy	
Relacja pokoleniowa dziadków i wnuków (indeks starości – osoby w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku 0–14 lat)	D
Saldo migracji stałej na 1000 ludności	S
Pracujący na 1000 ludności	S
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	D
Bezrobotni pozostający bez pracy 1 rok i dłużej w % bezrobotnych	D
Bezrobotni z wyższym wykształceniem w % bezrobotnych	D
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia w % zatrudnionych badanej zbiorowości	D
2. Infrastruktura mieszkaniowa i komunalna	
Sieć rozdzielcza wodociągowa na 100 km ²	S
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ludności ogółem	S
Korzystający z sieci gazowej w % ludności ogółem	S
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	S
3. Stan i ochrona środowiska	
Emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w przeliczeniu na 1 km ² w t	D
Zanieczyszczenia gazowe (bez dwutlenku węgla) zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	S
Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w kg	D
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	D
Obszary prawnie chronione w % powierzchni ogółem	S
4. Usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne	
Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	S
Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	D
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	S
Wypożyczenia księgozbioru bibliotek publicznych na 1 czytelnika	S
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności	S
Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 10 tys. ludności	D
Wypadki drogowe na 10 tys. ludności	D
5. Dochody ludności i aktywność gospodarcza	
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności	D
Wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem (wg minimum egzystencji)	D
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w ciągu roku w przeliczeniu na 10 tys. ludności	S

Konstruowanie wskaźników syntetycznych, w sytuacji gdy ich składowymi są nieporównywalne ze sobą dane wyrażone w różnych jednostkach (np. procentach, kilogramach na osobę itp.), wymaga ich ujednolicenia. W tym celu stosuje się metody normalizacyjne, za pośrednictwem których zmienne zostają doprowadzane do postaci umożliwiającej bezpośrednie porównania przy zachowaniu właściwości ich rozkładu i korelacji (Młodak 2006, Zeliaś 2000). Po utworzeniu macierzy danych, składającej się z wierszy symbolizujących poszczególne województwa oraz kolumn reprezentujących wskaźniki diagnostyczne, dokonano normalizacji wskaźników w oparciu o następujące formuły unitaryzacyjne:

- dla stymulant:

$$z_{ij} = \frac{\max_{j=1,2,\dots,m} x_{ij} - x_{ij}}{\max_{j=1,2,\dots,m} x_{ij} - \min_{j=1,2,\dots,m} x_{ij}}$$

- dla destymulant:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_{j=1,2,\dots,m} x_{ij}}{\max_{j=1,2,\dots,m} x_{ij} - \min_{j=1,2,\dots,m} x_{ij}}$$

gdzie:

z_{ij} – normalizowana wartość i -tej zmiennej dla j -tej jednostki analitycznej,

x_{ij} – wartość i -tej zmiennej dla j -tej jednostki analitycznej,

$\max/\min_{j=1,2,\dots,m} x_{ij}$ – wartość maksymalna/minimalna i -tej zmiennej ze zbioru m wartości.

Wartości znormalizowanych wskaźników zawierały się w przedziale od 0 do 1. Wskaźniki syntetyczne uzyskano po zsumowaniu znormalizowanych wartości wskaźników diagnostycznych w danej grupie dla każdego z województw i podzieleniu otrzymanych sum przez liczbę wskaźników w tej grupie, według wzoru przyjmującego postać:

$$M_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n z_{ij}$$

gdzie:

M_j – wartość miernika syntetycznego dla j -tej jednostki,

n – liczba zmiennych w danej kategorii.

Z uwagi na fakt, że wskaźniki syntetyczne są tożsame ze średnią arytmetyczną znormalizowanych wartości wskaźników diagnostycznych, ich wartości również zawierały się w przedziale od 0 do 1. W ramach badania wyznaczono pięć wskaźników grupowych, charakteryzujących każdą z kategorii warunków życia oraz jeden ogólny wskaźnik syntetyczny, stanowiący średnią arytmetyczną wskaźników grupowych. Po wyznaczeniu wskaźników syntetycznych, analizowane jednostki uszeregowano pod względem otrzymanych wartości i pogrupowano w cztery kategorie, według warunków uwzględniających średnią arytmetyczną (\bar{M}) i odchylenie standardowe (S_M):

- najwyższy poziom warunków życia

$$M_I \geq \bar{M} + S_M$$

- wysoki poziom warunków życia

$$\bar{M} \leq M_{II} < \bar{M} + S_M$$

- niski poziom warunków życia

$$\bar{M} - S_M \leq M_{III} < \bar{M}$$

- najniższy poziom warunków życia

$$M_{IV} < \bar{M} - S_M$$

gdzie:

$$S_M = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{j=1}^m (M_j - \bar{M})^2}, \quad \bar{M} = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m M_j.$$

W efekcie dla każdego wskaźnika syntetycznego otrzymano cztery grupy województw.

Ocena warunków życia ludności województw w 2017 r. zaprezentowana w niniejszej publikacji opiera się wyłącznie na wybranym zestawie wskaźników diagnostycznych. Czytelnik powinien mieć świadomość, że przyjęcie innego zestawu wskaźników diagnostycznych może skutkować przesunięciami pozycji województw uzyskanych w rankingach.

16.2. Analiza wskaźników cząstkowych dla poszczególnych grup zmiennych charakteryzujących warunki życia ludności

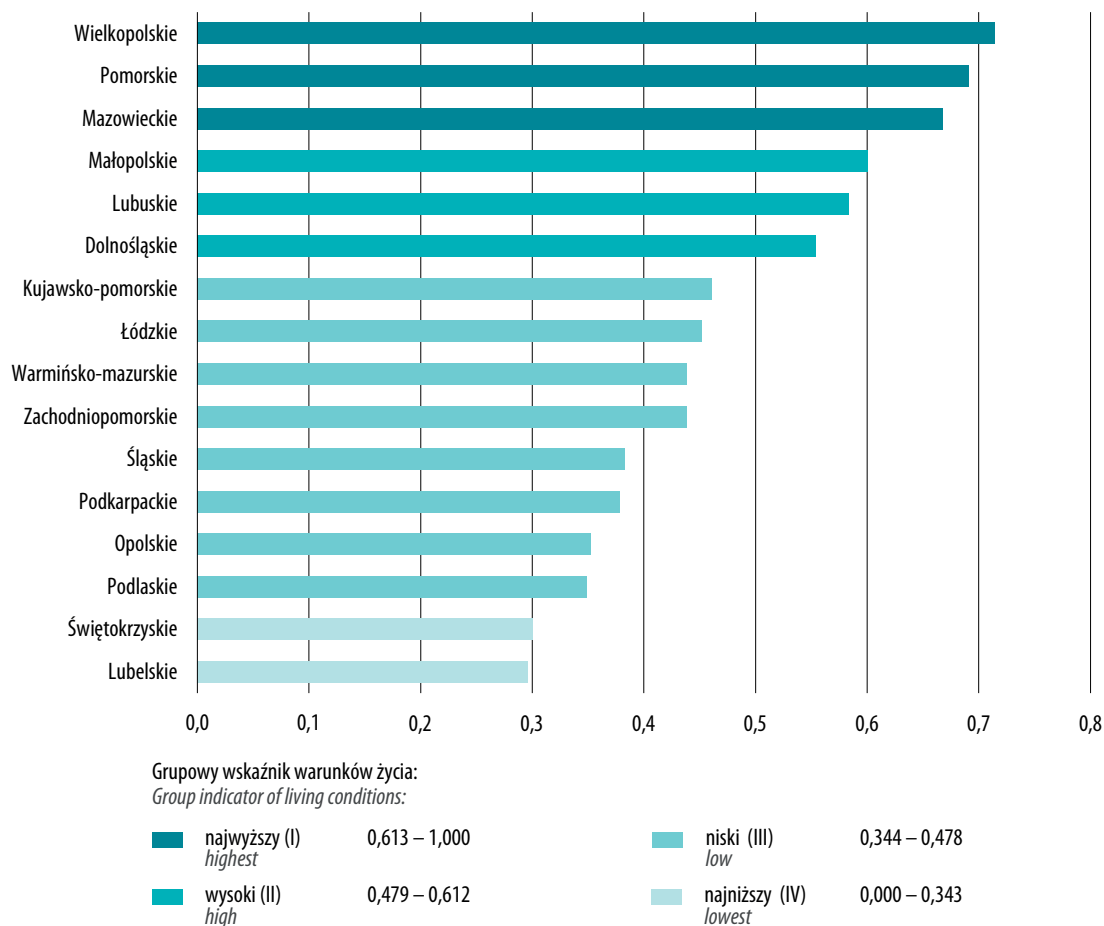
16.2. Partial indicators' analysis for respective groups of variables characterizing the standard of living of the population

Zasoby ludzkie i rynek pracy

Human resources and labour market

Pod względem wartości syntetycznego wskaźnika charakteryzującego zasoby ludzkie i rynek pracy, grupę o najkorzystniejszych warunkach życia tworzyły województwa: wielkopolskie (0,714), pomorskie (0,691) i mazowieckie (0,668).

Wykres 21. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – zasoby ludzkie i rynek pracy
Chart 21. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – human resources and labour market

Województwo wielkopolskie wyróżniało się najniższą w kraju stopą bezrobocia (3,7%), drugim z kolei (po pomorskim) najniższym indeksem starości (96,5), drugą pod względem wielkości (po mazowieckim) liczbą osób pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności (442) oraz jednym z najmniejszych (3. miejsce)

udziałem osób bezrobotnych poszukujących pracy co najmniej 12 miesięcy (34,6%). Pod względem pozostałych wskaźników wykorzystanych przy konstrukcji omawianej miary syntetycznej, województwo wielkopolskie zajmowało odpowiednio: 5. lokatę w przypadku salda migracji stałej na 1000 ludności (0,3), 8. – ze względu na odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym (13,6%) oraz 11. – na odsetek zatrudnionych w warunkach zagrożenia (8,9%).

W województwie pomorskim odnotowano najniższy w kraju indeks starości (95,6), drugie z kolei saldo migracji stałej na 1000 mieszkańców (1,5), jedną z niższych stóp bezrobocia (5,4%, 4. miejsce) i drugi z kolei najmniejszy udział bezrobotnych poszukujących pracy co najmniej 12 miesięcy (32,6%).

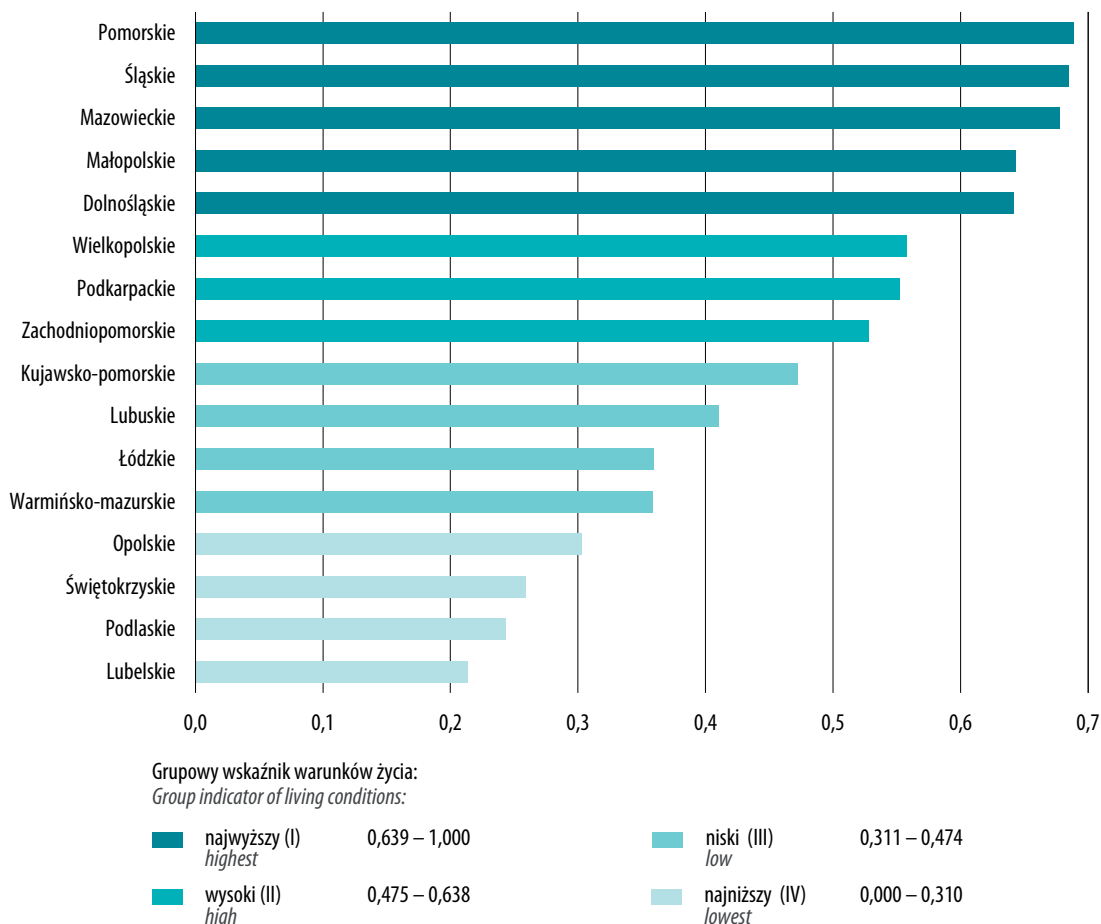
O przynależności mazowieckiego do grupy województw o najkorzystniejszej sytuacji z perspektywy zasobów ludzkich i rynku pracy zaważyły natomiast: najwyższe saldo migracji (2,5), największa liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności (486) i najmniejszy odsetek zatrudnionych w warunkach zagrożenia (3,5%).

Infrastruktura mieszkaniowa i komunalna

Housing and municipal infrastructure

Grupę o najwyższym poziomie warunków życia w zakresie infrastruktury mieszkaniowej i komunalnej tworzyły województwa: pomorskie (0,689), śląskie (0,686), mazowieckie (0,678), małopolskie (0,644) i dolnośląskie (0,642).

Wykres 22. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – infrastruktura mieszkaniowa i komunalna
Chart 22. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – housing and municipal infrastructure

W województwie pomorskim odnotowano największy w skali kraju odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (83,1%) i drugą z kolei największą liczbę mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności (6,8).

Wskaźnikami wyróżniającymi się w województwie śląskim były: długość rozdzielczej sieci wodociągowej przypadającej na 100 km² (174,7 km; największa wartość w kraju), udział korzystających z sieci gazowej (62,3%; 2. lokata wśród województw) oraz z sieci kanalizacyjnej (78,0%; 3. lokata).

Województwo mazowieckie wyróżniło się pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców (6,9; największa wartość w kraju) i zagęszczenia sieci wodociągowej (127,0; 4. lokata wśród województw).

Województwo małopolskie zajmowało 3. miejsce pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności (5,9), 2. miejsce – ze względu na gęstość rozdzielczej sieci wodociągowej (134,6) i 3. miejsce – w odniesieniu do udziału ludności korzystającej z sieci gazowej (62,1%).

Na pozycję dolnośląskiego przełożyły się udziały korzystających z sieci kanalizacyjnej (76,6%) i sieci gazowej (61,2%) oraz liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności (5,9). Wymienione wskaźniki każdorazowo lokowały to województwo na 4. miejscu w kraju.

Wielkopolskie, z wartością wskaźnika grupowego kształtującą się na poziomie 0,558, należało do grupy województw charakteryzujących się relatywnie dobrą sytuacją w zakresie infrastruktury mieszkaniowej i komunalnej. Spośród wskaźników uwzględnionych w mierze syntetycznej, województwo wielkopolskie zajęło 7. pozycję odnośnie zagęszczenia sieci wodociągowej (108,4 km na 100 km²), 8. pozycję – pod względem odsetka korzystających z sieci kanalizacyjnej w procentach ludności ogółem (71,8%), 9. pozycję – odsetka korzystających z sieci gazowej (47,8%) i 5. pozycję – co do liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności (5,4).

Stan i ochrona środowiska

Environmental protection

W zakresie środowiskowych warunków życia ludności, największe wartości wskaźnika grupowego odnotowano w województwach lubelskim (0,774) i podkarpackim (0,719).

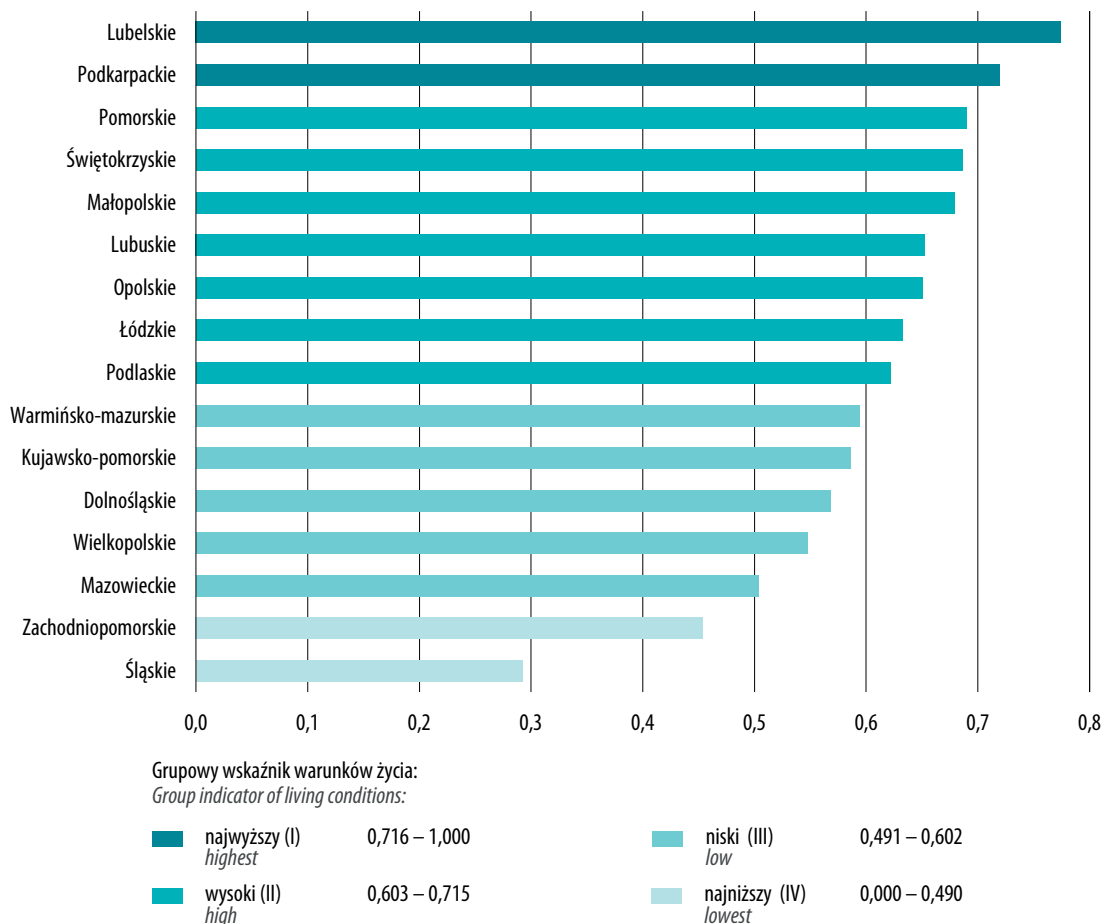
W lubelskim wskaźnikami wyróżniającymi się w skali kraju były: stosunkowo niska emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w przeliczeniu na 1 km² (0,8 tony; 4. miejsce wśród województw), odsetek zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń (89,9%; 2. miejsce) i dużo mniejsza od średniej ogólnopolskiej ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z gospodarstw domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (113,4 kg; 2. miejsce).

Na wysoką pozycję podkarpackiego miał wpływ przede wszystkim udział obszarów chronionych w powierzchni województwa (44,9%; 4. lokata w kraju) oraz ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w przeliczeniu na osobę (125,2 kg; 3. lokata).

Wielkopolskie pod względem wartości wskaźnika syntetycznego, który wyniósł 0,548, współtworzyło grupę województw o niskim poziomie środowiskowych warunków życia. Wpływ na taki stan rzeczy miał niezbyt korzystny poziom badanych wskaźników:

- emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w przeliczeniu na 1 km² wyniosła 2,0 tony (9. lokata wśród województw),
- zanieczyszczenia gazowe (bez dwutlenku węgla) zostały zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w 63,7% (8. lokata),
- zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca wyniosły 207,5 kg (13. lokata),
- pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km² kształtował się na poziomie 48,6 dam³ (13. lokata),
- obszary prawnie chronione stanowiły 31,6% powierzchni ogółem (9. lokata).

Wykres 23. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – stan i ochrona środowiska
 Chart 23. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – environmental protection

Usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne

Social services and public safety

Grupę województw o najwyższym poziomie warunków życia związanych z usługami społecznymi i bezpieczeństwem publicznym tworzyły województwa: lubelskie (0,693), mazowieckie (0,656), podlaskie (0,639) i wielkopolskie (0,638).

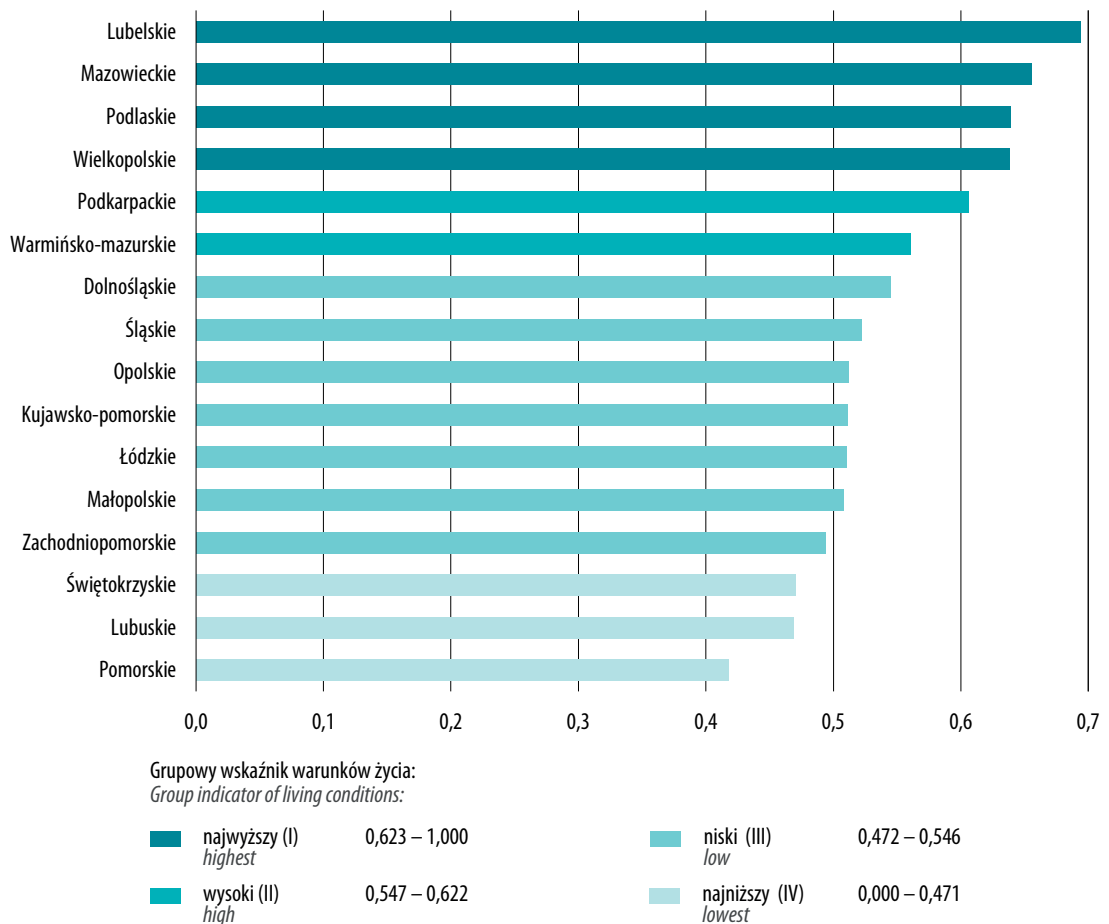
Wysoką wartość wskaźnika syntetycznego w województwie lubelskim zdeterminowały przede wszystkim stosunkowo mała liczba wypadków drogowych na 10 tys. ludności (5,8; 2. miejsce wśród województw), liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności (170; 3. miejsce) i liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję na 10 tys. ludności, jedna z najmniejszych w kraju (146; 3. miejsce).

W mazowieckim odnotowano najwyższe w skali kraju wartości wskaźników: studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności (481) i widzowie teatrów i instytucji muzycznych na 1000 ludności (611) oraz drugą z kolei największą liczbę czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 ludności (173).

Województwo podlaskie wyróżniało się najmniejszą liczbą przestępstw stwierdzonych przez Policję na 10 tys. ludności (139) i jedną z mniejszych liczb wypadków drogowych na 10 tys. ludności (5,8; 3. miejsce w kraju), a także poziomem dostępności podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (1240 osób na 1 podmiot; 3. miejsce wśród województw) oraz poziomem wypożyczeń księgozbioru bibliotek publicznych na 1 czytelnika (19,5 woluminów; 4. miejsce).

Wykres 24. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne

Chart 24. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – social services and public safety

Województwo wielkopolskie, ostatnie z grupy województw o najkorzystniejszych warunkach życia w zakresie usług społecznych i bezpieczeństwa publicznego, w skali kraju wyróżniło się największą liczbą wypożyczeń księgozbioru bibliotek publicznych na 1 czytelnika (20,1 woluminów) oraz liczbą przestępstw stwierdzonych przez Policję w przeliczeniu na 10 tys. ludności (165; 4. lokata). Wartości pozostałych wskaźników z tej grupy kształtowały się następująco:

- liczba studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności wyniosła 351 osób (5. lokata w kraju),
- liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – 1345 osób (8. lokata),
- czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności – 147 osób (10. lokata),
- widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności – 271 osób (11. lokata),
- wypadki drogowe na 10 tys. ludności – 9 (11. lokata).

Dochody ludności i aktywność gospodarcza

Income of the population and economic activity

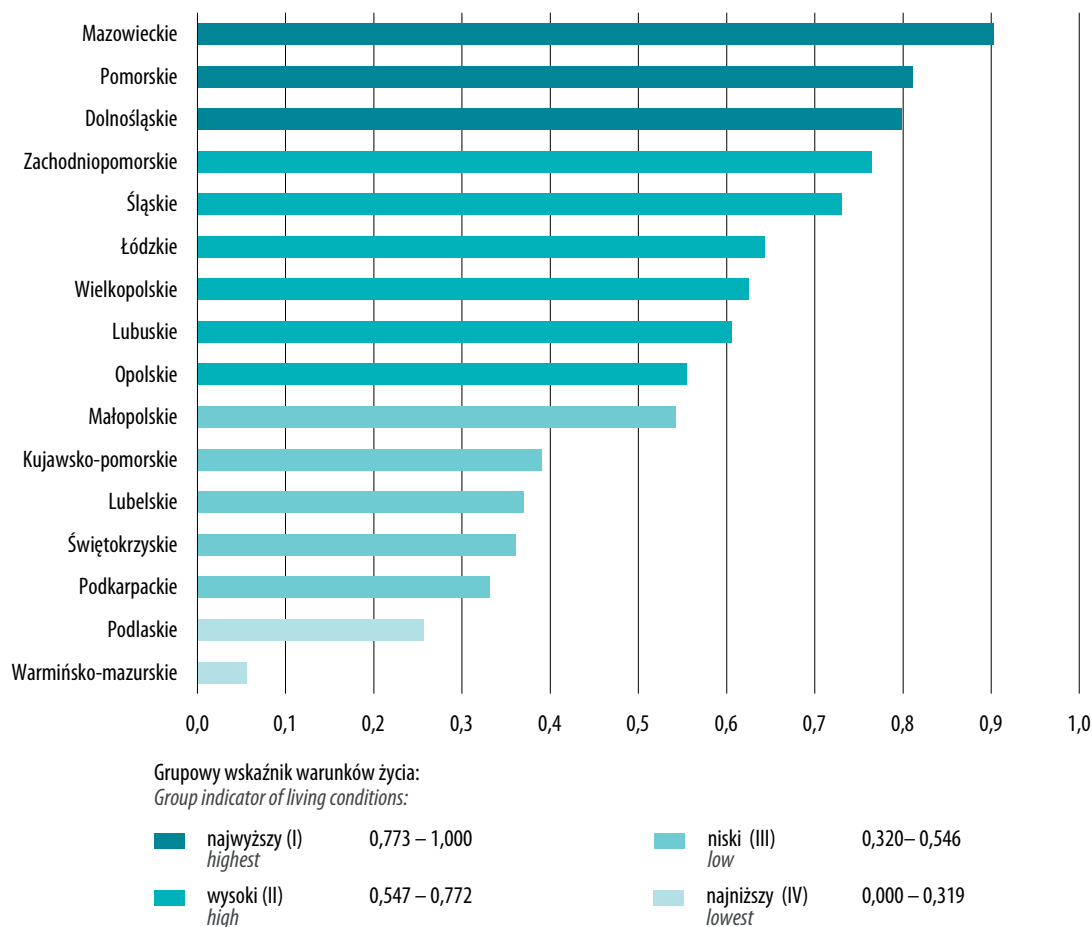
W zakresie syntetycznego wskaźnika dochodów ludności i aktywności gospodarczej grupę o największych wartościach tworzyły województwa: mazowieckie (0,903), pomorskie (0,811) i dolnośląskie (0,799).

Wszystkie z wymienionych wyżej województw charakteryzowały się stosunkowo dużą liczbą nowych podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Omawiany wskaźnik w wo-

Województwie mazowieckim osiągnął wartość najwyższą (125), w pomorskim – drugą z kolei (119), a w dolnośląskim – czwartą (106). Województwa dolnośląskie i mazowieckie wyróżniły się ponadto relatywnie małą liczbą korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności. W dolnośląskim wartość tego wskaźnika wyniosła 287 (2. lokata w kraju), a w mazowieckim 316 (3. lokata). Ponadto w mazowieckim i pomorskim odnotowano niskie wskaźniki skrajnego ubóstwa (3,0%).

Wykres 25. Grupowy wskaźnik warunków życia ludności w 2017 r. – dochody ludności i aktywność gospodarcza

Chart 25. Group indicator of living conditions of the population in 2017 – income of the population and economic activity

Województwo wielkopolskie, z wartością wskaźnika grupowego kształtującą się na poziomie 0,625, należało do grupy województw o wysokim poziomie warunków życia w zakresie dochodów ludności i aktywności gospodarczej. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła tu 331 (6. miejsce w kraju), wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem osiągnął wartość 5,6% (11. miejsce), natomiast liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności ukształtowała się na poziomie 100 (6. miejsce).

16.3. Syntetyczna ocena warunków życia ludności województwa wielkopolskiego na tle pozostałych województw

16.3. Synthetic evaluation of living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship against the background of other voivodships

Opisane powyżej wskaźniki grupowe charakteryzujące zasoby ludzkie i rynek pracy, infrastrukturę mieszkaniową i komunalną, stan i ochronę środowiska, usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne oraz dochody ludności i aktywność gospodarczą, stanowiły składowe ogólnego syntetycznego wskaźnika warunków życia.

Wartości wskaźników grupowych i syntetycznego wskaźnika warunków życia ludności województwa wielkopolskiego na tle pozostałych województw w 2017 r.

Województwa	Wskaźniki grupowe										Syntetyczny wskaźnik warunków życia	
	zasoby ludzkie i rynek pracy		infrastruktura mieszkaniowa i komunalna		stan i ochrona środowiska		usługi społeczne i bezpieczeństwo publiczne		dochody ludności i aktywność gospodarcza			
	wartość	lokata	wartość	lokata	wartość	lokata	wartość	lokata	wartość	lokata	wartość	lokata
Dolnośląskie	0,554	6	0,642	5	0,568	12	0,545	7	0,799	3	0,622	3
Kujawsko-pomorskie	0,461	7	0,472	9	0,586	11	0,511	10	0,391	11	0,484	11
Lubelskie	0,296	16	0,214	16	0,774	1	0,693	1	0,371	12	0,470	13
Lubuskie	0,583	5	0,410	10	0,653	6	0,469	15	0,607	8	0,544	6
Łódzkie	0,452	8	0,360	11	0,633	8	0,510	11	0,643	6	0,519	9
Małopolskie	0,601	4	0,644	4	0,679	5	0,508	12	0,542	10	0,595	5
Mazowieckie	0,668	3	0,678	3	0,503	14	0,656	2	0,903	1	0,682	1
Opolskie	0,352	13	0,304	13	0,651	7	0,512	9	0,555	9	0,475	12
Podkarpackie	0,379	12	0,552	7	0,719	2	0,606	5	0,331	14	0,518	10
Podlaskie	0,349	14	0,243	15	0,622	9	0,639	3	0,257	15	0,422	14
Pomorskie	0,691	2	0,689	1	0,690	3	0,418	16	0,811	2	0,660	2
Śląskie	0,383	11	0,686	2	0,292	16	0,522	8	0,730	5	0,523	8
Świętokrzyskie	0,301	15	0,259	14	0,686	4	0,470	14	0,361	13	0,415	15
Warmińsko-mazurskie	0,439	9	0,359	12	0,594	10	0,560	6	0,056	16	0,402	16
Wielkopolskie	0,714	1	0,558	6	0,548	13	0,638	4	0,625	7	0,617	4
Zachodniopomorskie	0,439	10	0,529	8	0,454	15	0,494	13	0,765	4	0,536	7

U w a g a. W tablicy zaprezentowano wartości wskaźników zaokrąglone do trzech miejsc po przecinku, natomiast lokaty ustalono na podstawie pełnych wartości.

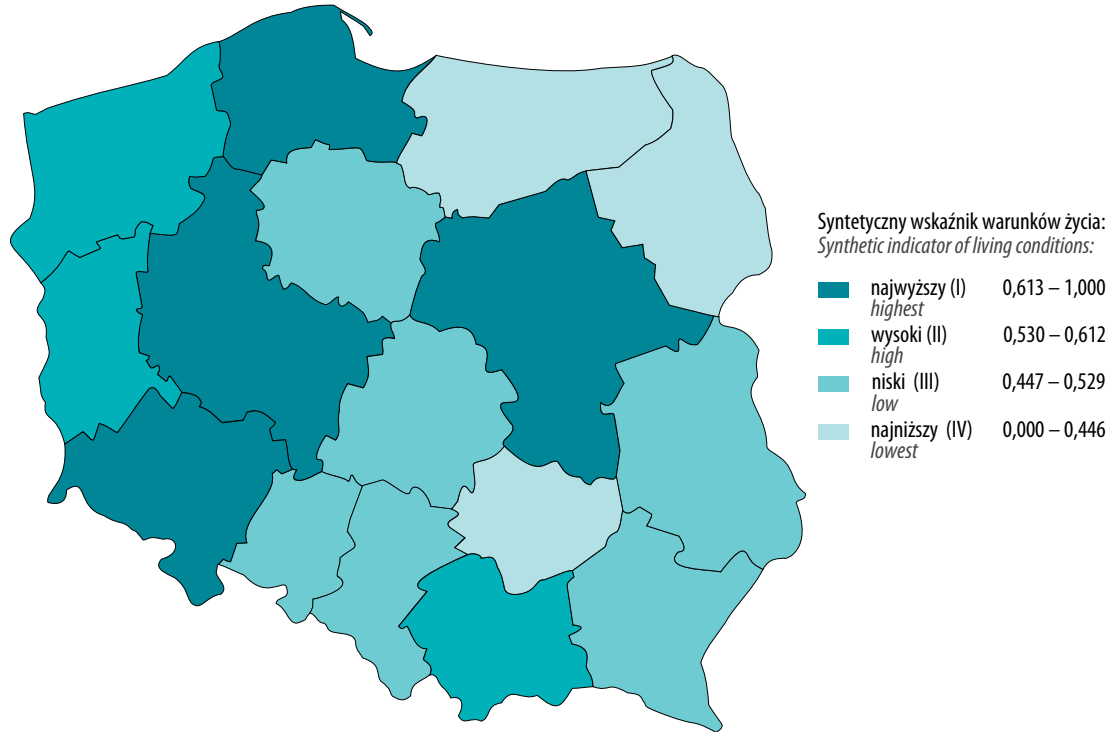
Wysoka wartość wskaźnika syntetycznego dla województwa wielkopolskiego jest m.in. wynikiem:

- najwyższej w skali kraju wartości wskaźnika grupowego zasobów ludzkich i rynku pracy,
- czwartej z kolei wartości wskaźnika usług społecznych i bezpieczeństwa publicznego,
- szóstego pod względem wielkości wskaźnika infrastruktury mieszkaniowej i komunalnej.

Zgodnie z metodologią, zaprezentowaną na początku rozdziału, dla każdego z województw wyznaczono ogólny syntetyczny wskaźnik warunków życia, według którego pogrupowano je w czterech kategoriach. Grupę o najwyższym poziomie warunków życia tworzyły województwa: mazowieckie (0,682), pomorskie (0,660), dolnośląskie (0,622) i wielkopolskie (0,617). Do grupy o wysokim poziomie warunków życia należały: małopolskie (0,595), lubuskie (0,544) i zachodniopomorskie (0,536). W skład trzeciej grupy, charakteryzującej się niskim poziomem warunków życia, wchodziły województwa: śląskie (0,523), łódzkie (0,519), podkarpackie (0,518), kujawsko-pomorskie (0,484), opolskie (0,475) i lubelskie (0,470).

Województwami o najniższym poziomie warunków życia były: podlaskie (0,422), świętokrzyskie (0,415) i warmińsko-mazurskie (0,402).

Mapa 11. Syntetyczny wskaźnik warunków życia ludności według województw w 2017 r.
Map 11. Synthetic indicator of living conditions of the population by voivodships in 2017

Uwagi ogólne

1. Informacje o województwie oraz w podziale na miasta i wieś – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym.

Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

2. Dane prezentowane są w układzie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r. z późn. zm.). Od 1 I 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 XI 2016 r. (Dz. Urz. UE L 322 z 29 XI 2016 r.), zgodnie z którym od 1 I 2018 r. Polskę podzielono na 3 poziomy, w ramach których funkcjonuje 97 jednostek statystycznych NUTS:

- NUTS 1 – makroregiony (grupujące województwa) – 7 jednostek,
- NUTS 2 – regiony (województwa lub ich części) – 17 jednostek,
- NUTS 3 – podregiony (grupujące powiaty) – 73 jednostki.

Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. w województwie wielkopolskim było 6 podregionów, 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 226 gmin, z tego 19 miejskich, 94 miejsko-wiejskie i 113 wiejskich.

3. Dane prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 z późn. zm.).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „Pozostałe usługi” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność z zakresu usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”.

4. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

5. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. produkcja, sprzedaż, nakłady inwestycyjne) – według stanu w dniu 30 VI.

6. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

- 7.** Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.
- 8.** Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
- 9.** Szerszy zakres informacji oraz rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych, w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”, w „Roczniku Statystycznym Województwa Wielkopolskiego 2018” oraz na stronie internetowej GUS <http://stat.gov.pl>.

General notes

1. Information on voivodship as well as by urban and rural area – unless otherwise indicated – is presented according to administrative division in a given period.

The term “urban area” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while a “rural area” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

2. Data are presented in accordance with the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003 with later amendments). Since 1 I 2018 were obligatory amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21 XI 2016 (Official Journal of the EU L 322, 29 XI 2016), according to which from 1 I 2018 Poland is divided into 3 levels, under which there are 97 NUTS statistical units in Poland:

- NUTS 1 – macroregions (grouping voivodships) – 7 units,
- NUTS 2 – regions (województwa or their parts) – 17 units,
- NUTS 3 – subregions (grouping powiats) – 73 units.

As of 31 XII 2017 in Wielkopolskie Voivodship was 6 subregions, 31 powiats, 4 cities with the powiat status and 226 gminas, including 19 urban, 94 urban-rural i 113 rural ones.

3. Data are presented according to the Polish Classification of Activities – PKD 2007, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885 with later amendments).

The item “Industry” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item “Other services” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use”.

4. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – are calculated in comparable conditions.

5. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., production, sales, investment outlays) – as of 30 VI.

6. Data – unless otherwise indicated – do not include the budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

7. Selected information presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

8. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total".

9. Broader scope of information and more detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications, in the series "Zeszyty metodyczne i klasyfikacje" ("Methodologies and classifications"), in the "Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2018" as well as on the web page of the Statistics Poland <http://stat.gov.pl>.

Bibliografia

Bibliography

Ciechocińska M., *Syntetyczna metoda analizy przestrzennej warunków życia*. Biuletyn Informacyjny Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, z. 33, Warszawa 1981

Markowski T., *Zarządzanie rozwojem miast*. PWN, Warszawa 1999

Regulski J., *Podstawy ekonomiki miasta*. Warszawa, 1993

Młodak A., *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*. Difin, Warszawa 2006

Zeliaś A., *Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu życia w Polsce w ujęciu dynamicznym*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2000

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie

Table I. Major data on the voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Ludność Population				
Ludność (stan w dniu 31 XII) <i>Population (as of 31 XII)</i>	3446745	3475323	3481625	3489210
w tym kobiety <i>of which females</i>	1770127	1784393	1787660	1791509
Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII) <i>Females per 100 males (as of 31 XII)</i>	105,6	105,5	105,5	105,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) <i>Population per 1 km² of total area (as of 31 XII)</i>	115,6	116,5	116,7	117,0
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII): <i>Population of age (as of 31 XII):</i>				
przedprodukcyjnym <i>pre-working</i>	684545	665584	667280	672300
produkcyjnym <i>working</i>	2235446	2175703	2158619	2139386
poprodukcyjnym <i>post-working</i>	526754	634036	655726	677524
Mażeństwa na 1000 ludności <i>Marriages per 1000 population</i>	6,2	5,1	5,3	5,3
Rozwody na 1000 ludności <i>Divorces per 1000 population</i>	1,4	1,7	1,7	1,7
Urodzenia żywe na 1000 ludności <i>Live births per 1000 population</i>	11,9	10,55	11,0	11,6
Zgony ^a na 1000 ludności <i>Deaths^a per 1000 population</i>	9,0	9,5	9,3	9,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności <i>Natural increase per 1000 population</i>	2,9	1,0	1,7	2,1
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych <i>Infant deaths per 1000 live births</i>	4,4	4,5	4,1	3,9
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności <i>Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population</i>	0,37	-0,03 ^b	0,30	0,33
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia: <i>Life expectancy at the moment of birth:</i>				
mężczyźni <i>males</i>	72,5	73,7	74,2	74,1
kobiety <i>females</i>	80,5	81,2	81,5	81,6
Ochrona środowiska Environmental protection				
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi oczyszczone w % wymagających oczyszczania <i>Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground treated in % of requiring treatment</i>	99,7	99,9	99,9	99,9
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności ^c <i>Population connected to wastewater treatment plants in % of total population^c</i>	62,5	71,9	72,8	73,1
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t: <i>Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:</i>				
pyłowych <i>particulates</i>	5,6	4,9	4,9	4,0
gazowych (bez dwutlenku węgla) <i>gases (excluding carbon dioxide)</i>	79,1	76,5	69,8	61,0
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych: <i>Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:</i>				
pyłowych <i>particulates</i>	99,6	99,7	99,7	99,7
gazowych (bez dwutlenku węgla) <i>gases (excluding carbon dioxide)</i>	60,7	63,4	61,6	64,7

^a łącznie ze zgonami niemowląt. ^b Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. ^c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

^a Including infant deaths. ^b For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. ^c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table I. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Ochrona środowiska (dok.) <i>Environmental protection (cont.)</i>				
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII): <i>Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):</i>				
w % powierzchni ogólnej <i>in % of total area</i>	31,8	31,7	31,6	31,6
na 1 mieszkańca w m ² <i>per capita in m²</i>	2752	2716	2711	2703
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) na 1 km ² w t <i>Waste generated (during the year; excluding municipal waste) per 1 km² in t</i>	173,4	193,1	194,7	139,2
Odpady komunalne zebrane ^a (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg <i>Municipal waste collected^a (during the year) per capita in kg</i>	266	308	326	343
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem: <i>Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:</i>				
służące ochronie środowiska <i>in environmental protection</i>	4,6	8,0	2,3	2,4
służące gospodarce wodnej <i>in water management</i>	1,2	0,6	0,5	0,4
Rynek pracy <i>Labour market</i>				
Pracujący ^b (stan w dniu 31 XII): <i>Employed persons^b (as of 31 XII):</i>				
w tysiącach <i>in thousands</i>	1327,8	1448,4	1500,1	1541,7
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	385	417	431	442
według rodzajów działalności w %: <i>by kind of activities in %:</i>				
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>agriculture, forestry and fishing</i>	16,0	14,8	14,3	13,9
przemysł i budownictwo <i>industry and construction</i>	31,8	31,1	31,0	31,3
handel; naprawa pojazdów samochodowych ^d ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^d ; informacja i komunikacja <i>trade; repair of motor vehicles^d; transportation and storage; accommodation and catering^d; information and communication</i>	25,2	25,8	26,1	26,5
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^d <i>financial and insurance activities; real estate activities</i>	3,1	3,1	3,1	3,0
pozostałe usługi ^c <i>other services^c</i>	23,9	25,2	25,5	25,3
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys. <i>Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.</i>	135,2	93,3	77,7	58,9
W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII): <i>In % of registered unemployed (as of 31 XII):</i>				
kobiety <i>women</i>	56,0	57,7	58,8	60,8
w wieku 24 lata i mniej <i>aged 24 years and less</i>	25,3	16,7	14,6	14,1
pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok <i>out of work for longer than 1 year</i>	24,1	34,0	35,0	34,6
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy <i>Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer</i>	61	21	13	14
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w % <i>Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %</i>	9,2	6,1	4,9	3,7

a Dane szacunkowe. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe. c Patrz uwagi ogólne do publikacji, ust. 3 na str. 92.

a Estimated data. b By actual workplace and kind of activity; with employed persons on private farms in agriculture – estimated data. c See general notes to the publication, item 3 on page 94.

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table I. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych <i>Wages and salaries. Social security benefits</i>				
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł <i>Average monthly gross wages and salaries in zł</i>	2947,27	3543,24	3711,14	3937,81
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys. <i>Average number of retirees and pensioners in thous.</i>	766,8	744,8	749,5	754,2
pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych <i>receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution</i>	640,6	627,8	631,8	636,8
rolników indywidualnych <i>farmers</i>	126,2	117,0	117,7	117,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł: <i>Average monthly gross retirement and other pension in zł:</i>				
wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych <i>paid by the Social Insurance Institution</i>	1514,25	1897,51	1935,97	1991,99
rolników indywidualnych ^a <i>farmers^a</i>	946,32	1167,02	1168,04	1181,02
Infrastruktura komunalna. Mieszkania <i>Municipal infrastructure. Dwellings</i>				
Zużycie w gospodarstwach domowych: Consumption in households:				
wody z wodociągów: water from water supply systems:				
w hektometrach sześciennych <i>in cubic hectometre</i>	120,4	128,2	130,0	128,3
na 1 mieszkańca w m ³ <i>per capita in m³</i>	35,0	36,9	37,4	36,8
energii elektrycznej w miastach: electricity in urban areas:				
w gigawatogodzinach <i>in gigawatt-hour</i>	1471,0	1349,1	1381,4	1389,2
na 1 mieszkańca w kWh <i>per capita in kWh</i>	762,7	705,9	724,8	729,2
Zasoby mieszkaniowe^b (stan w dniu 31 XII): Dwelling stocks^b (as of 31 XII):				
mieszkania: dwellings:				
w tysiącach <i>in thousands</i>	1111,9	1178,1	1193,5	1211,5
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	322,6	339,0	342,8	347,2
izby na 1000 ludności <i>rooms per 1000 population</i>	1304,2	1374,1	1389,7	1407,0
powierzchnia użytkowa mieszkań w m²: useful floor area of dwellings in m²:				
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	25654,6	27433,2	27821,1	28235,7
przeciętna 1 mieszkania <i>average per dwelling</i>	79,5	80,9	81,2	81,3
Mieszkania oddane do użytkowania: Dwellings completed:				
mieszkania: dwellings:				
w tysiącach <i>in thousands</i>	13,5	16,1	16,4	18,9
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	3,9	4,6	4,7	5,4
izby na 1000 ludności <i>rooms per 1000 population</i>	17,6	19,3	19,6	21,6
powierzchnia użytkowa mieszkań w m²: useful floor area of dwellings in m²:				
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	436,6	475,8	474,3	505,8
przeciętna 1 mieszkania <i>average per dwelling</i>	111,4	102,9	100,5	93,5

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. ^b Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

^a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund. ^b Based on balance of dwellings stocks.

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table I. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Transport. Telekomunikacja – stan w dniu 31 XII <i>Transport. Telecommunications – as of 31 XII</i>				
Samochody osobowe zarejestrowane^a: Registered passenger cars^a:				
w tysiącach sztuk <i>in thousand units</i>	1745,6	2084,8	2181,6	2259,4
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	506	600	627	648
Placówki dla usług pocztowych^b: Postal service offices^b:				
w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	845	686	693	694
na 100 tys. ludności <i>per 100 thous. population</i>	24,5	19,7	19,9	19,9
Telefoniczne łącza główne^c: Fixed main line^c:				
w tysiącach sztuk <i>in thousand units</i>	686,5	433,9	422,9	368,2
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	199,2	124,9	121,5	105,5
Turystyka^d <i>Tourism^d</i>				
Obiekty noclegowe turystyki (stan w dniu 31 VII) <i>Tourist accommodation establishments (as of 31 VII)</i>				
w tym hotele <i>of which hotels</i>	209	230	229	229
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności <i>Number of beds (as of 31 VII) per 10 thous. population</i>	124,7	123,4	123,4	122,7
Korzystający z noclegów na 1000 ludności <i>Tourists accommodated per 1000 population</i>	465	542	575	576
Ochrona zdrowia^e i pomoc społeczna <i>Health care^e and social welfare</i>				
Pracownicy medyczni^f (stan w dniu 31 XII): Medical personnel^f (as of 31 XII):				
lekarze <i>doctors</i>	4984	5231	5458	5583
lekarze dentyści <i>dentists</i>	483	304	268	261
pielęgniarki ^g <i>nurses^g</i>	13442	13441	13102	13468
łóżka w szpitalach ogólnych ^h (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności <i>Beds in general hospitals^h (as of 31 XII) per 10 thous. population</i>	45	45	44	45
Leczeni w szpitalach ogólnych (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) na 10 tys. ludności <i>In-patients in general hospitals (excluding inter-ward patient transfer) per 10 thous. population</i>	2021	2036	2039	2065
Przychodnie (stan w dniu 31 XII) <i>Out-patient departments (as of 31 XII)</i>	1493	1851	1932	1931
Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII) <i>Generally available pharmacies (as of 31 XII)</i>	1027	1234	1299	1364
Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę ogólnodostępną <i>Population (as of 31 XII) per generally available pharmacy</i>	3356	2816	2680	2558

^a Dane za lata 2015–2017 łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. ^b Dane dotyczą operatora wyznaczonego (w 2010 r. operatora publicznego). ^c Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. ^d Dane za lata 2015–2017 dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane za 2016 r. i 2017 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. ^e Dane za lata 2015–2017 łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz w 2010 r. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. ^f Pracujący bezpośrednio z pacjentem. ^g Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. ^h Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków.

^a Data for 2015–2017 including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. ^b Data concern the appointed operator (in 2010 the public operator). ^c Data concern operators of the public telecommunication network. ^d Data for 2015–2017 concern establishments 10 and more bed places. Data for 2016 and 2017 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. ^e Data for 2015–2017 include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration as well as in 2010 the Internal Security Agency. ^f Working directly with a patient. ^g Including master nurses. ^h Excluding day places in hospital wards; including beds and incubators for newborns.

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table I. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Ochrona zdrowia^a i pomoc społeczna (dok.) <i>Health care^a and social welfare (cont.)</i>				
Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca: <i>Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:</i>				
lekarskie <i>medical</i>	6,5	7,2	7,3	7,4
stomatologiczne <i>dental</i>	0,6	0,7	0,7	0,7
Dzieci w żłobkach ^b i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3 <i>Children in nurseries^b and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3</i>	18,6	61,2	74,7	84,1
Edukacja i wychowanie <i>Education</i>				
Uczniowie w szkołach ^c (stan na początku roku szkolnego) w tys.: <i>Pupils and students in schools^c (as of beginning of the school year) in thous.</i>				
podstawowych ^d <i>primary^d</i>	209,8	247,9	227,0	263,2
gimnazjach <i>lower secondary</i>	119,1	104,2	103,6	68,8
branżowych I stopnia ^{ef} <i>stage I sectoral vocational^{ef}</i>	27,7	24,0	22,6	21,7
liceach ogólnokształcących ^g <i>general secondary^g</i>	52,8	43,3	41,7	40,5
liceach profilowanych <i>specialized secondary</i>	3,4	x	x	x
technikach ^g <i>technical secondary^g</i>	51,1	46,2	46,7	47,1
artystycznych ogólnokształcących ^h <i>general art^h</i>	1,0	0,9	1,0	1,0
policealnych <i>post-secondary</i>	25,0	21,0	20,1	18,9
Absolwenci szkół ^d w tys.: <i>Graduates in schools^d in thous.:</i>				
podstawowych ^d <i>primary^d</i>	37,3	33,5	34,0	x
gimnazjów <i>lower secondary</i>	40,4	34,1	33,9	33,0
zasadniczych zawodowych ^f <i>basic vocational^f</i>	9,7	7,8	7,5	6,8
liceach ogólnokształcących ^g <i>general secondary^g</i>	18,1	14,7	14,3	13,8
liceach profilowanych <i>specialized secondary</i>	1,7	x	x	x
technikach ^g <i>technical secondary^g</i>	11,9	10,5	10,3	10,4
artystycznych ogólnokształcących ^h <i>general art^h</i>	0,2	0,2	0,1	0,2
policealnych <i>post-secondary</i>	7,3	6,4	6,3	6,2
Studenci szkół wyższych ^k (stan w dniu 30 XI) w tys. <i>Students of higher education institutions^k (as of 30 XI) in thous.</i>	171,0	140,1	134,0	130,3
Absolwenci szkół wyższych ^{kl} w tys. <i>Graduates of higher education institutions^{kl} in thous.</i>	47,5	39,7	36,1	38,9

a Dane za lata 2015–2017 łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz w 2010 r. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
b łącznie z oddziałami żłobkowymi. W 2010 r. bez klubów dziecięcych. c Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. d Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. e Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. f, g łącznie ze szkołami: f – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, g – w roku szkolnym 2010/11 z uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami. h Dające uprawnienia zawodowe. i Z poprzedniego roku szkolnego. k łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi szkół mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem wielkopolskim, bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji. l Z poprzedniego roku akademickiego.

a Data for 2015–2017 include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration as well as in 2010 the Internal Security Agency.
b Including nursery wards. In 2010 excluding children's clubs. c Excluding schools for adults, except post-secondary schools. d Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments.
e Until the 2016/17 schooleyear, basic vocational schools. f, g Including: f – school year special job-training schools, g – in the 2010/11 school years supplementary schools: general secondary and technical secondary respectively. h Leading to professional certification. i From the previous school year. k Including branches, basic branch organizational units and branch teaching centres of higher education institutions seated outside the territory of Wielkopolskie Voivodship; excluding higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Interior and Administration. l From the previous academic year.

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table I. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017
Edukacja i wychowanie (dok.) <i>Education (cont.)</i>				
Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego): <i>Pre-primary education (as of beginning of the school year):</i>				
miejsca w przedszkolach w tys. <i>places in nursery schools in thous.</i>	90,0	110,4	118,3	124,5
dzieci ^a w tys. <i>children^a in thous.</i>	108,1	113,3	131,7	137,2
w przedszkolach <i>in nursery schools</i>	88,1	96,3	110,8	115,5
w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych <i>in pre-primary sections in primary schools</i>	19,2	15,7	19,5	20,4
Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^b <i>Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6^b</i>	589	752	699	748
Kultura <i>Culture</i>				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII) <i>Public libraries (including branches; as of 31 XII)</i>	714	689	681	676
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol. <i>Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.</i>	3469	3430	3416	3406
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności <i>Public library borrowers per 1000 population</i>	160	153	147	147
Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych ^c w wol.:				
na 1000 ludności <i>per 1000 population</i>	3243	3053	3018	2943
na 1 czytelnika <i>per borrower</i>	20,3	19,9	20,5	20,1
Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych ^d (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności <i>Seats in theatres and music institutions^d (as of 31 XII) per 1000 population</i>	1,3	1,3	1,4	1,7
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 ludności <i>Audience in theatres and music institutions per 1000 population</i>	246	184	213	271
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII) <i>Museums with branches (as of 31 XII)</i>	86	91	92	92
Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności <i>Museum and exhibition visitors per 1000 population</i>	327	350	404	342
Kina stałe (stan w dniu 31 XII) <i>Fixed cinemas (as of 31 XII)</i>	38	44	44	44
Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności <i>Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population</i>	7,1	8,1	8,4	8,5
Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności <i>Audience in fixed cinemas per 1000 population</i>	945	1300	1436	1620
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności: <i>Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:</i>				
radiowi <i>radio</i>	197	195	194	194
telewizyjni <i>television</i>	191	188	187	186

^a łącznie z – nieuwzględnionymi w podziale według rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; w 2010 r. bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. ^b W 2015 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat. ^c Dane za lata 2015–2017 łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. ^d Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

^a Including, entities excluded in division according to type, pre-primary education groups and pre-primary points; in 2010 excluding pre-primary education in the units performing health care activities. ^b In 2015 the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population aged 3–5. ^c Data for 2015–2017 including interlibrary lending. ^d Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events.

Tablica I. Ważniejsze dane o województwie (dok.)

Table I. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2016	2017
Bezpieczeństwo publiczne^a <i>Public safety^a</i>				
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych: <i>Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:</i>				
w liczbach bezwzględnych <i>in absolute numbers</i>	96929	68804	61705	57487
na 10 tys. ludności <i>per 10 thous. population</i>	282	198	177	165
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w % <i>Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %</i>	73,3	70,3	71,6	74,6
Rachunki regionalne <i>Regional accounts</i>				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): <i>Gross domestic product (current prices):</i>				
w milionach złotych <i>in million zlotys</i>	135780	176548	183778	.
na 1 mieszkańca w zł <i>per capita in zł</i>	39454	50821	52844	.
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): <i>Gross value added (current prices):</i>				
w milionach złotych <i>in million zlotys</i>	119310	156639	162337	.
na 1 mieszkańca w zł <i>per capita in zł</i>	34668	45090	46679	.
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych: <i>Gross nominal disposable income in the households sector:</i>				
w milionach złotych <i>in million zlotys</i>	83689	100295	106416	.
na 1 mieszkańca w zł <i>per capita in zł</i>	24318	28871	30599	.

^a W 2010 r. łącznie z prokuraturą; w latach 2015–2017 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.
^a In 2010 including prosecutor's office; in 2015–2017 excluding punishable acts committed by juveniles.

Tablica II. Wybrane wskaźniki w przekroju miasto-wieś

Table II. Selected indices in the section of urban-rural areas

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010		2015		2016		2017	
	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural areas</i>	miasta <i>urban areas</i>	wieś <i>rural area</i>
Ludność ^a na 1 km ² <i>Population^a per 1 km²</i>	1295	54	1253	55	1242	56	1233	56
Ludność ^a w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym <i>Non-working age population^a per 100 persons of working age</i>	52,7	56,1	61,3	57,9	63,4	58,8	65,7	60,0
Urodzenia żywe na 1000 ludności <i>Live births per 1000 population</i>	11,26	12,69	9,97	11,33	10,48	11,61	11,01	12,32
Zgony na 1000 ludności <i>Deaths per 1000 population</i>	9,29	8,68	10,06	8,93	9,78	8,71	10,06	8,92
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych <i>Infant deaths per 1000 live births</i>	3,91	4,95	5,20	3,67	4,35	3,89	3,24	4,52
Przyrost naturalny na 1000 ludności <i>Natural increase per 1000 population</i>	1,97	4,01	-0,09	2,41	0,70	2,91	0,95	3,40
Przeciętne dalsze trwanie życia ^b : <i>Life expectancy^b:</i>								
mężczyźni <i>males</i>	73,10	71,79	74,04	73,28	74,58	73,57	74,48	73,50
kobiety <i>females</i>	80,41	80,51	81,28	80,96	81,65	81,24	81,89	81,05
Współczynnik dzietności ogólnej <i>Total fertility rate</i>	1,374	1,608	1,290	1,487	1,398	1,541	1,509	1,655
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę ^c w kWh <i>Consumption of electricity in households per consumer^c in kWh</i>	2038,2	2793,1	1843,9	2706,2	1854,6	2800,1	1821,7	2763,0
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³ <i>Consumption of water from water supply systems in households per capita in m³</i>	35,8	33,9	35,2	39,0	35,7	39,4	35,6	38,2
Zasoby mieszkaniowe ^{od} : <i>Dwelling stocks^{od}:</i>								
mieszkania w tys. <i>dwellings in thous.</i>	704,3	407,6	739,4	438,7	747,5	446,0	758,3	453,2
przeciętna: <i>average:</i>								
liczba izb w mieszkaniu <i>number of rooms in a dwelling</i>	3,78	4,49	3,77	4,52	3,77	4,53	3,77	4,53
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² <i>useful floor area per dwelling in m²</i>	69,7	96,5	70,3	98,8	70,4	99,1	70,5	99,4

a Stan w dniu 31 XII. b Dla osób w wieku 0 lat. c Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII. d Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a As of 31 XII. b For persons at 0 age. c The number of consumers as of 31 XII was used in calculations. d Based on balance of dwellings stocks.

Tablica II. Wybrane wskaźniki w przekroju miasto-wieś (dok.)

Table II. Selected indices in the section of urban-rural areas (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2016		2017	
	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas
Mieszkania oddane do użytkowania: <i>Dwellings completed:</i>								
na 1000 ludności: <i>per 1000 population:</i>								
mieszkania <i>dwellings</i>	3,5	4,4	4,2	5,2	4,3	5,3	5,2	5,7
izby <i>rooms</i>	13,4	23,1	14,2	25,5	14,9	25,2	17,3	26,8
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² <i>useful floor area of dwellings in m²</i>	317,3	588,8	332,0	651,7	338,1	639,5	380,9	656,4
na 1000 zawartych małżeństw <i>per 1000 marriages contracted</i>	582	703	844	990	807	980	979	1091
przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² : <i>average useful floor area in m²:</i>								
1 mieszkania <i>per dwelling</i>	90,3	132,6	79,3	126,3	79,1	121,6	73,4	115,6
1 izby <i>per room</i>	23,7	25,5	23,4	25,5	22,7	25,3	22,1	24,5
przeciętna liczba izb w mieszkaniu <i>average number of rooms in a dwelling</i>	3,8	5,2	3,4	5,0	3,5	4,8	3,3	4,7
Abonenci telefonii stacjonarnej ^{ab} (standardowe łącza główne) na 1000 ludności <i>Fixed line telephone subscribers^{ab} (standard main line) per 1000 population</i>	242,4	71,6	151,0	50,3	145,8	51,4	127,5	44,8
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną ^a w tys. <i>Population per generally available pharmacy^a in thous.</i>	2,3	8,7	1,9	7,4	1,8	7,3	1,7	6,8
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat <i>Children attending pre-primary education establishments^c per 1000 children aged 3–6</i>	921	519	1076	669	1009	649	1078	693
Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną ^a <i>Number of population per public library^a</i>	7772	3260	8012	3478	8066	3546	8031	3612
Księgozbiór bibliotek publicznych ^a na 1000 ludności w wol. <i>Public library collections^a per 1000 population in vol.</i>	3504	3425	3596	3230	3627	3161	3649	3114
Wypożyczenia księgozbioru ^d na 1 czytelnika w wol. <i>Public library loans^d per borrower in vol.</i>	20,2	20,5	20,3	19,2	21,0	19,2	20,9	18,3
Abonenci ^a na 1000 ludności: <i>Subscribers^a per 1000 population:</i>								
radiowi <i>radio</i>	233,1	151,2	235,1	146,8	234,6	146,0	234,0	146,0
telewizyjni <i>television</i>	224,7	147,9	224,4	143,0	223,7	142,1	222,9	142,1
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^e w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. ludności <i>Ascertained crimes by the Police^e in completed preparatory proceedings per 10 thous. population</i>	383,8	151,4	259,6	122,8	227,9	116,2	222,7	95,3

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. ^c W 2010 r. bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. W 2015 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–5 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat. ^d Łącznie z punktami bibliotecznymi. Dane za lata 2015–2017 łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. ^e W 2010 r. łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. Dane za lata 2015–2017 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

^a As of 31 XII. ^b Data concern operators of public telecommunication network. ^c In 2010 excluding pre-primary education in the units performing health care activities. In 2015 the rate was calculated using the number of children aged 3–5 in the population aged 3–5. ^d Including library service points. Data for 2015–2017 including interlibrary lending. ^e In 2010 including crimes ascertained by prosecutor's office. Data for 2015–2017 excluding punishable acts committed by juveniles.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r.

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017

Wyszczególnienie Specification	Ludność ^a Population ^a				Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence
	ogółem total	w wieku – w % at age – in %						
		przedprodukcyjnym pre-working	produkcyjnym working	poprodukcyjnym post-working				
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	3489210	19,3	61,3	19,4	11,61	9,54	2,06	0,33
Podregion (Subregion) kaliski	671064	18,9	61,3	19,9	10,91	10,25	0,66	-1,24
Powiaty: Powiats:								
jarociński	71741	19,5	61,3	19,2	11,49	9,61	1,88	-2,38
kaliski	83124	19,3	62,1	18,6	11,36	9,87	1,48	0,27
kępiński	56394	19,5	62,2	18,3	11,50	10,17	1,33	-1,88
krotoszyński	77720	19,8	61,5	18,7	11,54	9,93	1,61	-1,63
ostrowski	161763	18,6	61,7	19,7	11,39	9,89	1,50	-0,52
ostrzeszowski	55479	19,4	62,0	18,6	10,56	10,26	0,31	-0,22
pleszewski	63218	19,5	61,7	18,8	11,19	9,95	1,23	-1,57
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	101625	16,7	58,6	24,7	8,60	12,06	-3,46	-2,51
Podregion (Subregion) koniński	658876	18,8	61,8	19,4	10,44	9,64	0,80	-1,33
Powiaty: Powiats:								
gnieźnieński	145333	19,8	61,0	19,2	11,67	9,75	1,93	-0,52
kolski	87790	18,1	61,5	20,4	9,41	10,63	-1,22	-3,73
koniński	129715	19,5	63,6	16,9	10,46	9,08	1,39	0,78
śłupecki	59576	18,6	62,2	19,2	9,51	9,63	-0,12	-2,03
turecki	84267	19,1	62,0	18,8	10,83	9,91	0,91	-1,59
wrzesiński	77361	19,7	61,6	18,7	11,64	9,07	2,58	0,85
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	74834	15,4	59,9	24,6	8,30	9,58	-1,28	-5,09
Podregion (Subregion) leszczyński	556970	20,1	61,5	18,4	12,21	9,48	2,73	-0,85
Powiaty: Powiats:								
gostyński	76087	19,6	62,2	18,2	12,82	9,93	2,89	-2,47
grodziski	51701	21,4	62,5	16,1	13,82	8,95	4,87	0,16
kościański	79253	19,1	62,2	18,7	11,72	10,54	1,19	-1,35

^a Stan w dniu 31 XII.

^a As of 31 XII.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ludność ^a Population ^a			Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence	
	ogółem total	w wieku – w % at age – in %						
		przedprodukcyjnym pre-working	produkcyjnym working					poprodukcyjnym post-working
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)								
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):								
leszczyński	55883	21,7	62,1	16,2	13,09	8,37	4,72	5,93
międzychodzki	36987	19,2	61,7	19,1	10,53	9,51	1,03	-3,48
nowotomyski	75164	20,8	61,4	17,8	12,44	9,24	3,20	-0,07
rawicki	60409	20,2	60,7	19,1	11,64	9,89	1,76	-1,72
wolsztyński	57289	20,9	61,4	17,7	12,10	9,17	2,93	-1,22
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	64197	18,3	59,6	22,1	11,39	9,22	2,17	-3,25
Podregion (Subregion) pilski	412007	19,4	62,0	18,7	10,76	9,56	1,20	-2,13
Powiaty: Powiats:								
chodzieski	47341	19,3	61,5	19,3	10,36	10,00	0,36	-1,81
czarnkowsko-trzcianecki	87570	19,7	61,6	18,8	10,65	10,17	0,48	-2,59
pilski	137104	18,7	62,0	19,3	10,28	9,31	0,97	-2,48
wągrowiecki	70212	20,4	62,0	17,6	12,04	8,97	3,07	-0,81
złotowski	69780	19,4	62,7	17,9	10,83	9,57	1,26	-2,42
Podregion (Subregion) poznański	651660	21,7	61,8	16,6	13,29	8,00	5,28	9,38
Powiaty: Powiats:								
obornicki	59726	20,7	61,8	17,5	11,70	9,99	1,71	–
poznański	381630	22,6	61,8	15,6	13,94	7,06	6,87	15,10
szamotulski	90920	20,2	61,7	18,1	11,85	9,38	2,47	2,78
średzki	58155	20,3	62,1	17,7	13,19	8,79	4,40	3,02
śremski	61229	20,3	61,7	18,0	13,06	9,10	3,97	-0,91
Podregion (Subregion) m. Poznań	538633	16,5	59,5	24,0	11,90	10,44	1,46	-3,46
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	538633	16,5	59,5	24,0	11,90	10,44	1,46	-3,46

a Stan w dniu 31 XII.

a As of 31 XII.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Bezrobotni zarejestrowani ^a Registered unemployed persons ^a				Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % Registered unemployment rate ^a in %	łóżka w szpitalach ogólnych ^{ab} Beds in general hospitals ^{ab}	Miejsca noclegowe ^c Number of beds ^c
	ogółem total	z liczby ogółem w % of total in %				na 10 tys. ludności per 10 thous. population	
		kobiety women	długotrwale bezrobotni ^d long-term unemployed persons ^d	w wieku 24 lata i mniej 24 age and less			
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	58857	60,8	47,6	14,1	3,7	44,7	122,7
Podregion (Subregion) kaliski	9726	60,8	43,7	14,7	3,3	38,9	78,8
Powiaty: Powiats:							
jarociński	1241	59,6	37,3	16,5	4,6	24,3	135,5
kaliski	905	59,6	48,8	15,5	2,8	17,7	53,8
kępiński	606	61,1	44,1	19,0	1,9	44,9	28,2
krotoszyński	1304	64,3	43,7	15,7	3,7	31,0	43,1
ostrowski	2166	59,5	40,4	12,4	3,1	32,1	65,3
ostrzeszowski	1095	67,2	48,0	18,0	4,4	17,5	123,3
pleszewski	911	64,3	37,9	19,3	3,7	52,0	179,9
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	1498	54,5	51,1	8,5	3,1	83,9	49,1
Podregion (Subregion) koniński	17394	61,1	51,9	16,3	6,8	31,2	130,5
Powiaty: Powiats:							
gnieźnieński	3102	62,7	47,8	12,7	6,1	18,9	196,4
kolski	1989	63,3	45,7	18,0	6,2	25,5	43,9
koniński	5038	60,1	58,6	20,2	11,4	–	254,4
słupecki	1848	61,0	51,0	19,8	8,2	40,8	149,0
turecki	1607	66,3	44,2	15,0	4,3	22,0	31,7
wrzesiński	1145	62,5	34,1	15,9	3,5	31,2	90,8
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	2665	56,1	61,9	10,1	7,4	118,3	27,2
Podregion (Subregion) leszczyński	9082	61,0	45,4	15,7	3,8	32,9	175,1
Powiaty: Powiats:							
gostyński	1984	61,5	49,4	17,1	6,0	21,7	36,5
grodziski	1006	57,2	43,9	17,0	4,3	20,7	101,3
kościański	1024	68,2	48,5	11,8	3,5	29,9	54,6

a Stan w dniu 31 XII. b Łącznie z danymi Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. c Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; stan w dniu 31 VII. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. d Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem czasu odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

a As of 31 XII. b Including data of the Ministry of National Defence as well as the Ministry of Interior and Administration. Including beds and incubators for newborns. c Concern establishments possessing 10 and more bed places; as of 31 VII. Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. d Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall over 12 months during the last two years, excluding the time of undergoing a traineeship and on a job occupational training.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Bezrobotni zarejestrowani ^a Registered unemployed persons ^a				Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % Registered unemployment rate ^a in %	łóżka w szpitalach ogólnych ^{ab} Beds in general hospitals ^{ab}	Miejsca noclegowe ^c Number of beds ^c
	ogółem total	z liczby ogółem w % of total in %					
		kobiety women	długotrwałe bezrobotni ^d long-term unem- ployed persons ^d	w wieku 24 lata i mniej 24 age and less			na 10 tys. ludności per 10 thous. population
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)							
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):							
leszczyński	736	65,8	43,6	17,5	3,1	24,0	526,0
międzychodzki	577	68,5	34,8	15,6	4,8	42,7	578,4
nowotomyski	714	55,7	34,5	16,5	2,2	24,5	143,8
rawicki	1267	59,4	44,7	18,5	5,0	25,7	24,8
wolsztyński	488	53,7	41,4	14,1	1,7	30,9	334,7
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	1286	58,9	51,8	11,7	3,9	80,1	45,2
Podregion (Subregion) pilski	10011	60,5	47,8	14,0	6,3	41,6	82,8
Powiaty: Powiats:							
chodzieski	1482	62,7	57,0	13,0	7,8	40,1	129,6
czarnkowsko-trzcianecki	1609	59,0	38,2	13,5	5,0	35,3	76,1
pilski	2829	60,1	46,1	13,3	5,3	54,6	78,6
wągrowiecki	1513	63,6	45,7	14,9	6,4	23,8	79,7
złotowski	2578	58,7	51,6	15,0	8,1	42,7	70,8
Podregion (Subregion) poznański	7596	63,7	47,7	11,7	2,5	23,6	98,2
Powiaty: Powiats:							
obornicki	853	65,8	43,8	13,8	3,7	81,5	70,4
poznański	3249	62,8	45,5	8,9	1,7	9,6	111,7
szamotulski	1415	64,6	50,6	13,1	3,7	20,5	65,3
średzki	1485	63,2	53,7	13,6	5,9	26,1	111,0
śremski	594	64,3	43,3	15,3	2,5	56,3	78,7
Podregion (Subregion) m. Poznań	5048	55,1	43,7	6,2	1,4	108,7	173,8
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	5048	55,1	43,7	6,2	1,4	108,7	173,8

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Łącznie z danymi Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. ^c Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; stan w dniu 31 VII. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. ^d Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem czasu odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

^a As of 31 XII. ^b Including data of the Ministry of National Defence as well as the Ministry of Interior and Administration. Including beds and incubators for newborns. ^c Concern establishments possessing 10 and more bed places; as of 31 VII. Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. ^d Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall over 12 months during the last two years, excluding the time of undergoing a traineeship and on a job occupational training.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Zasoby mieszkaniowe ^{ab} Dwelling stocks ^{ab}		Mieszkania oddane do użytkowania Dwellings completed		Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)		Kina stałe Fixed cinemas	
	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	księgozbiór ^b collection ^b	czytelnicy ^{cd} borrowers ^{cd}	miejsca na widowni ^b seating in cinemas ^b	widzowie ^c audience ^c
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	347,2	81,3	5,4	93,5	3406	147	8,5	1620
Podregion (Subregion) kaliski	321,8	86,9	3,4	104,8	3483	133	6,9	1231
Powiaty: Powiats:								
jarociński	296,6	86,6	2,8	98,4	3066	162	2,7	1055
kaliski	278,1	103,3	2,3	134,4	4247	122	–	–
kepiński	305,7	94,4	4,3	108,3	3389	103	3,1	764
krotoszyński	302,1	91,9	3,1	110,7	3512	131	4,6	507
ostrowski	319,4	88,9	4,0	98,3	3441	153	2,5	403
ostrzeszowski	303,9	98,5	3,5	114,2	3365	103	5,4	808
pleszewski	295,4	94,4	4,2	108,3	3889	169	2,4	369
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	429,4	62,6	2,7	85,2	3063	103	29,7	5248
Podregion (Subregion) koniński	328,2	80,4	4,1	96,2	3189	127	4,4	862
Powiaty: Powiats:								
gnieźnieński	340,7	73,3	4,5	98,8	3031	147	2,3	1149
kolski	331,9	80,6	1,6	122,1	3603	116	2,9	305
koniński	282,3	98,2	3,6	128,4	3537	125	–	–
słupecki	310,9	86,8	2,1	134,2	3556	102	5,5	687
turecki	312,4	83,6	1,6	126,0	2378	98	3,6	288
wrzesiński	342,6	79,7	13,3	67,6	3090	121	2,8	700
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	395,6	63,8	1,8	94,6	3129	167	19,1	3395
Podregion (Subregion) leszczyński	310,5	89,0	4,4	108,4	4057	151	2,5	827
Powiaty: Powiats:								
gostyński	287,0	92,1	3,5	101,4	4785	147	5,9	641
grodziski	285,0	93,8	5,4	97,9	3843	151	–	–
kościański	311,1	86,2	4,3	101,0	4495	122	–	–

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. b Stan w dniu 31 XII. c W ciągu roku. d Łącznie z punktami bibliotecznymi.

a Based on balances of dwellings stocks. b As of 31 XII. c During the year. d Including library service points.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Zasoby mieszkaniowe ^{ab} Dwelling stocks ^{ab}		Mieszkania oddane do użytkowania Dwellings completed		Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)		Kina stałe Fixed cinemas	
	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	księgozbiór ^b collection ^b	czytelnicy ^{cd} borrowers ^{cd}	miejsca na widowni ^b seating in cinemas ^b	widzowie ^c audience ^c
	na 1000 ludności per 1000 population							
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)								
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):								
leszczyński	281,1	109,9	8,5	123,3	3800	92	–	–
międzychodzki	337,3	81,8	2,9	127,9	4157	142	–	–
nowotomyski	317,0	87,9	4,8	107,9	3574	160	–	–
rawicki	317,2	86,6	3,2	94,4	4907	188	3,0	1023
wolsztyński	281,2	97,4	4,2	115,5	3553	123	–	–
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	380,5	73,6	2,8	105,0	3202	229	12,2	5457
Podregion (Subregion) pilski	321,2	78,6	3,0	104,3	3709	167	4,9	1118
Powiaty: Powiats:								
chodzieski	312,7	83,6	3,2	123,0	4384	229	9,7	866
czarnkowsko-trzaniecki	312,0	82,3	2,4	125,1	3909	166	2,8	603
pilski	335,2	73,4	2,5	100,1	3498	158	7,9	2168
wągrowiecki	317,1	81,2	4,7	86,2	3125	183	3,5	992
złotowski	315,4	78,9	2,5	105,0	4004	125	–	–
Podregion (Subregion) poznański	331,4	92,3	9,6	100,9	3029	163	1,3	307
Powiaty: Powiats:								
obornicki	321,6	81,0	5,6	84,9	2371	164	–	–
poznański	338,5	99,1	12,2	103,1	2905	172	0,5	120
szamotulski	323,4	85,0	5,4	100,3	3355	141	4,3	816
średzki	317,7	83,1	6,5	98,6	4096	171	2,4	689
śremski	321,8	77,9	5,9	90,4	2949	137	1,9	639
Podregion (Subregion) m. Poznań	479,0	64,5	7,5	61,9	3124	147	33,0	5804
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	479,0	64,5	7,5	61,9	3124	147	33,0	5804

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. b Stan w dniu 31 XII. c W ciągu roku. d Łącznie z punktami bibliotecznymi.

a Based on balances of dwellings stocks. b As of 31 XII. c During the year. d Including library service points.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży ^a Pupils and students of schools for children and youth ^a					Uczniowie szkół policjalnych ^a Students of post-secondary schools ^a	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^b Ascertained crimes by the Police ^b
	podstawowych ^c primary ^c	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^d stage I sectoral vocational ^d	liceach ogóln- kształcących general secondary	technikach ^e technical secondary ^e		
	na 10 tys. ludności per 10 thous. population						
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	745,7	192,5	56,8	115,7	137,6	54,1	165
Podregion (Subregion) kaliski	722,2	194,0	62,1	115,4	161,9	41,0	158
Powiaty: Powiats:							
jarociński	750,2	196,5	74,3	136,5	186,2	44,5	114
kaliski	669,2	192,0	–	1,3	49,0	8,7	78
kępiński	765,3	199,5	75,0	87,8	136,7	–	163
krotoszyński	740,6	203,7	85,6	59,3	180,9	21,4	138
ostrowski	714,9	187,4	55,8	140,0	153,1	48,3	172
ostrzeszowski	776,0	198,1	70,3	76,6	186,4	–	207
pleszewski	718,0	217,5	70,9	55,5	131,8	10,0	165
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	692,4	177,2	79,4	271,0	255,9	132,9	214
Podregion (Subregion) koniński	728,4	192,9	59,9	109,9	147,1	37,1	139
Powiaty: Powiats:							
gnieźnieński	763,0	194,0	65,2	108,3	126,3	36,7	144
kolski	696,1	197,5	42,4	108,3	152,9	8,8	114
koniński	714,8	190,1	11,1	21,8	26,4	5,9	100
śłupecki	708,8	186,5	62,4	63,3	163,5	6,0	90
turecki	741,3	196,0	55,1	105,4	178,0	11,3	211
wrzesiński	775,6	190,7	76,8	85,1	162,6	6,1	106
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	674,8	194,4	140,8	335,8	325,7	210,9	214
Podregion (Subregion) leszczyński	779,6	201,2	84,0	104,0	134,2	33,5	134
Powiaty: Powiats:							
gostyński	761,4	198,6	87,5	71,8	108,3	9,9	136
grodziski	816,2	205,8	102,3	52,6	131,3	27,5	143
kościański	715,8	183,6	77,9	103,3	63,2	13,8	119

^a Bez szkół specjalnych. ^b W zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. ^c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. ^d Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^e Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

^a Excluding special schools. ^b In completed preparatory proceedings. Excluding punishable acts committed by juveniles. ^c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. ^d Including basic vocational school sections. ^e Including general art schools leading to professional certification.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży ^a Pupils and students of schools for children and youth ^a					Uczniowie szkół policealnych ^a Students of post-secondary schools ^a	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^b Ascertained crimes by the Police ^b
	podstawowych ^c primary ^c	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^d stage I sectoral vocational ^d	liceach ogóln- kształcących general secondary	technikach ^e technical secondary ^e		
	na 10 tys. ludności per 10 thous. population						
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)							
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):							
leszczyński	760,5	197,6	25,1	3,9	–	–	93
międzychodzki	749,5	186,6	54,6	45,4	146,8	5,1	97
nowotomyski	828,3	208,3	91,3	111,2	133,0	–	105
rawicki	810,6	207,1	99,7	91,4	97,0	26,7	146
wolsztyński	804,5	219,2	105,1	118,0	166,0	6,5	117
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	775,9	204,1	98,4	296,3	372,1	205,8	242
Podregion (Subregion) pilski	747,6	198,2	66,5	103,8	144,6	36,8	134
Powiaty: Powiats:							
chodzieski	772,9	211,0	92,1	103,7	105,8	–	152
czarnkowsko-trzcianiecki	761,3	199,5	67,3	103,6	191,0	7,5	125
pilski	728,6	197,4	52,3	128,5	155,9	94,4	142
wągrowiecki	784,2	206,1	87,4	87,9	143,9	14,4	138
złotowski	714,0	181,4	55,2	71,5	91,0	7,9	113
Podregion (Subregion) poznański	815,4	194,4	40,9	51,2	73,2	12,1	139
Powiaty: Powiats:							
obornicki	797,3	204,8	75,2	63,1	107,7	14,6	165
poznański	835,3	185,0	23,5	26,8	31,3	3,2	133
szamotulski	779,0	215,8	60,5	96,7	111,4	13,5	166
średzki	782,2	201,5	62,1	73,6	112,6	4,6	121
śremski	794,2	204,8	66,6	102,4	206,8	69,9	125
Podregion (Subregion) m. Poznań	675,4	174,2	30,4	222,6	172,1	176,8	292
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	675,4	174,2	30,4	222,6	172,1	176,8	292

^a Bez szkół specjalnych. ^b W zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. ^c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. ^d Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^e Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

^a Excluding special schools. ^b In completed preparatory proceedings. Excluding punishable acts committed by juveniles. ^c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. ^d Including basic vocational school sections. ^e Including general art schools leading to professional certification.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (cd.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a Average monthly gross wages and salaries ^a			Budżety powiatów i miast na prawach powiatu na 1 miesz- kańca w zł Revenue of powiats and cities with powiat status budgets per capita in zł		Zużycie w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Consumption in households per capita	
	w zł in zł	Polska = 100 ^b Poland = 100 ^b	województwo = 100 voivodship = = 100	dochody revenue	wydatki expenditure	energii elektrycznej w kWh electricity in kWh	gazu z sieci ^c w kWh gas from gas supply system ^c in kWh
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	4124,13	91,1	100,0	953,72^d 6286,37^e	965,86^d 6169,29^e	769,4	1403,7
Podregion (Subregion) kaliski	3556,09	78,5	86,2	x	x	725,5	888,7
Powiaty: Powiats:							
jarociński	3340,73	73,8	81,0	1084,38	1051,09	681,4	1174,8
kaliski	3353,48	74,1	81,3	621,94	586,95	856,6	354,3
kępiński	2960,24	65,4	71,8	1114,25	1170,53	734,6	568,8
krotoszyński	3478,90	76,8	84,4	1113,51	1103,88	727,7	987,3
ostrowski	3764,42	83,1	91,3	905,93	973,06	689,7	948,8
ostrzeszowski	3713,45	82,0	90,0	1144,70	1132,56	731,2	694,6
pleszewski	3621,86	80,0	87,8	1311,44	1284,10	723,0	718,9
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	3889,60	85,9	94,3	5601,32	5966,17	698,1	1339,7
Podregion (Subregion) koniński	3734,62	82,5	90,6	x	x	697,7	587,1
Powiaty: Powiats:							
gnieźnieński	3774,18	83,4	91,5	954,25	977,24	639,0	1366,2
kolski	4035,50	89,1	97,9	967,03	922,32	697,3	194,5
koniński	3439,22	76,0	83,4	718,46	737,68	741,3	209,5
śłupecki	3564,41	78,7	86,4	1084,64	1108,67	719,0	151,8
turecki	3391,97	74,9	82,2	993,31	978,28	684,5	191,3
wrzesiński	3928,55	86,8	95,3	931,74	883,10	813,2	956,9
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	3930,94	86,8	95,3	6241,41	6322,04	615,6	598,3
Podregion (Subregion) leszczyński	3716,92	82,1	90,1	x	x	792,1	1477,6
Powiaty: Powiats:							
gostyński	3760,40	83,0	91,2	1072,47	1061,90	882,0	1607,9
grodziski	3316,55	73,2	80,4	800,35	752,80	767,1	2022,7
kościański	3718,79	82,1	90,2	1039,33	1038,57	763,2	1438,6

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9. ^b Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w kraju wyniosło 4527,89 zł. ^c W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami. ^{d, e} Dotyczy: *d* – powiatów, *e* – miast na prawach powiatu.

^a Excluding economic entities employing up to 9 persons. ^b Average monthly gross wages and salaries in Poland amounted to 4527,89 zł. ^c Consumption of gas in natural units on the basis of which settlements with clients occur. ^{d, e} Concern: *d* – powiats, *e* – cities with powiat status.

Tablica III. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2017 r. (dok.)

Table III. Selected data by subregions and powiats in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a Average monthly gross wages and salaries ^a			Budżety powiatów i miast na prawach powiatu na 1 miesz- kańca w zł Revenue of powiats and cities with powiat status budgets per capita in zł		Zużycie w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Consumption in households per capita	
	w zł in zł	Polska = 100 ^b Poland = 100 ^b	województwo = 100 voivodship = = 100	dochody revenue	wydatki expenditure	energii elektrycznej w kWh electricity in kWh	gazu z sieci ^c w kWh gas from gas supply system ^c in kWh
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)							
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):							
leszczyński	4213,65	93,1	102,2	1146,78	1147,84	849,0	782,3
międzychodzki	3623,06	80,0	87,9	1404,94	1495,92	828,6	714,4
nowotomyski	3989,83	88,1	96,7	845,82	863,30	773,8	1481,3
rawicki	3442,45	76,0	83,5	915,72	916,79	744,6	1174,8
wolsztyński	3517,60	77,7	85,3	1014,39	1001,91	867,8	1438,8
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	3745,94	82,7	90,8	5583,69	6004,15	669,5	2293,5
Podregion (Subregion) pilski	3809,50	84,1	92,4	x	x	699,7	859,9
Powiaty: Powiats:							
chodzieski	3713,90	82,0	90,1	1036,26	1010,65	716,5	1531,6
czarnkowsko-trzeciecki	3967,42	87,6	96,2	1052,63	1084,42	714,9	431,7
pilski	4006,13	88,5	97,1	1061,73	1082,93	676,8	1168,9
wągrowiecki	3679,03	81,3	89,2	1082,59	1085,15	746,3	757,6
złotowski	3397,81	75,0	82,4	895,02	918,64	667,4	437,7
Podregion (Subregion) poznański	4046,48	89,4	98,1	x	x	867,8	2395,2
Powiaty: Powiats:							
obornicki	4101,05	90,6	99,4	863,43	982,56	744,5	1139,1
poznański	4018,59	88,8	97,4	765,89	764,43	930,1	3175,7
szamotulski	4482,73	99,0	108,7	871,99	933,22	835,4	1299,5
średzki	4102,74	90,6	99,5	1049,13	1183,12	796,3	1595,5
śremski	3639,72	80,4	88,3	1090,61	1122,76	719,8	1185,5
Podregion (Subregion) m. Poznań	5062,37	111,8	122,8	6505,48	6206,01	823,5	2191,7
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	5062,37	111,8	122,8	6505,48	6206,01	823,5	2191,7

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9. ^b Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w kraju wynosiło 4527,89 zł. ^c W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami. ^{d, e} Dotyczy: *d* – powiatów, *e* – miast na prawach powiatu.

^a Excluding economic entities employing up to 9 persons. ^b Average monthly gross wages and salaries in Poland amounted to 4527,89 zł. ^c Consumption of gas in natural units on the basis of which settlements with clients occur. ^{d, e} Concern: *d* – powiats, *e* – cities with powiat status.

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r.

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017

Województwa Voivodships	Ludność ^a Population ^a			Przyrost naturalny Natural increase	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence	Przeciętne dalsze trwanie życia ^b Life expectancy ^b	
	w tys. in thous.	w odsetkach in percent	w miastach w % ogółu ludności in urban areas in % of total population			na 1000 ludności per 1000 population	mężczyźni males
POLSKA POLAND	38433,6	100,0	60,1	-0,02	0,04	73,96	81,82
Dolnośląskie	2902,5	7,6	68,8	-1,25	0,96	73,49	81,13
Kujawsko-pomorskie	2082,9	5,4	59,3	-0,17	-0,63	73,95	80,96
Lubelskie	2126,3	5,5	46,5	-1,19	-2,22	73,62	82,18
Lubuskie	1016,8	2,6	64,9	0,01	-0,94	73,40	81,16
Łódzkie	2476,3	6,5	62,7	-2,98	-0,72	71,93	80,78
Małopolskie	3391,4	8,8	48,3	1,86	1,21	75,41	82,63
Mazowieckie	5384,6	14,0	64,3	0,86	2,52	74,04	82,08
Opolskie	990,1	2,6	52,8	-1,81	-1,23	74,14	81,56
Podkarpackie	2129,1	5,5	41,2	1,22	-0,84	75,57	83,09
Podlaskie	1184,5	3,1	60,7	-0,40	-1,44	74,24	82,85
Pomorskie	2324,3	6,1	63,9	2,51	1,55	74,82	81,66
Śląskie	4548,2	11,8	76,9	-1,41	-0,93	73,41	80,79
Świętokrzyskie	1247,7	3,3	44,6	-2,73	-1,78	73,82	82,21
Warmińsko-mazurskie	1433,9	3,7	59,0	0,08	-1,91	72,95	81,38
Wielkopolskie	3489,2	9,1	54,6	2,06	0,33	74,06	81,58
Zachodniopomorskie	1705,5	4,4	68,6	-0,89	-0,59	73,72	81,23

a Stan w dniu 31 XII. b Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat.

a As of 31 XII. b Life expectancy for persons at 0 age.

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. (cd.)

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017 (cont.)

Województwa Voivodships	Pracujący ^{ab} Employed persons ^{ad}	Bezrobotni zarejestrowani ^a Registered unemployed persons ^a	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % Registered unemployment rate ^a in %	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto Average monthly gross wages and salaries		Przeciętne miesięczne emerytury i renty brutto w zł Average monthly gross retirement pay and pensions in zł		Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (2016=100) Price indices of consumer goods and services (2016=100)
	w tys. in thous.			w zł in zł	Polska=100 Poland=100	z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych from non-agricultural social security system	rolników indywidualnych farmers	
POLSKA POLAND	15380,7	1081,7	6,6	4283,73	100,0	2138,03 €	1200,00	102,0
Dolnośląskie	1135,5	68,8	5,7	4400,05	102,7	2100,05	1280,45	101,9
Kujawsko-pomorskie	738,5	81,5	9,9	3717,21	86,8	1911,46	1208,53	102,0
Lubelskie	842,6	81,2	8,8	3824,28	89,3	1870,57	1201,47	102,2
Lubuskie	351,7	24,6	6,5	3754,54	87,6	1905,03	1339,93	102,2
Łódzkie	1005,0	72,7	6,7	3925,97	91,6	1927,25	1187,40	102,1
Małopolskie	1414,1	79,4	5,3	4097,35	95,6	2029,96	1163,06	102,1
Mazowieckie	2617,7	154,1	5,6	5219,09	121,8	2141,25	1169,88	101,9
Opolskie	332,4	26,1	7,3	3923,58	91,6	2014,89	1252,02	102,2
Podkarpackie	852,4	91,0	9,6	3684,71	86,0	1811,81	1177,41	102,1
Podlaskie	432,1	40,0	8,5	3815,23	89,1	1890,15	1179,66	102,1
Pomorskie	874,5	49,7	5,4	4211,69	98,3	2043,95	1211,00	102,1
Śląskie	1744,9	94,7	5,1	4247,44	99,2	2532,76	1390,71	101,9
Świętokrzyskie	481,2	46,6	8,8	3705,65	86,5	1866,45	1179,50	102,2
Warmińsko-mazurskie	452,8	60,0	11,7	3641,32	85,0	1880,42	1218,47	101,6
Wielkopolskie	1541,7	58,9	3,7	3937,81	91,9	1991,99	1181,02	102,3
Zachodniopomorskie	563,5	52,6	8,5	3890,86	90,8	1995,19	1268,87	101,4

a Stan w dniu 31 XII. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe. c W podziale na województwa bez emerytur i rent wypłacanych przez: Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości oraz bez emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

a As of 31 XII. b By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture – estimated data. c In division by voivodships excluding retirement and other pensions paid by the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration, the Ministry of Justice and excluding retirement and other pensions realized on the basis of international agreements.

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. (cd.)

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017 (cont.)

Województwa Voivodships	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny Average monthly available income	Przeciętne miesięczne wydatki Average monthly expenditures		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych) w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej At-risk of poverty rate (on the basis of household budgets survey results) in % of persons in households with the expenditure below		
		ogółem total	w tym na żywność i napoje bezalkoho- lowe of which on food and non-alcoholic beverages	minimum egzystencji subsistence minimum	relatywnej granicy ubóstwa relative poverty line	„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty line
POLSKA POLAND	1598,13	1176,44	286,44	4,3	13,4	10,7
Dolnośląskie	1626,18	1222,07	291,72	3,5	11,0	8,6
Kujawsko-pomorskie	1456,55	1115,51	286,14	4,2	14,4	11,3
Lubelskie	1436,58	1086,53	280,40	6,8	18,4	14,0
Lubuskie	1591,21	1131,36	296,33	3,1	12,8	9,4
łódzkie	1566,02	1313,49	293,52	2,1	7,2	5,2
Małopolskie	1491,91	1006,07	261,24	7,4	20,9	17,3
Mazowieckie	1912,09	1420,70	302,31	3,0	10,0	7,6
Opolskie	1510,73	1236,71	286,17	3,2	9,6	7,5
Podkarpackie	1254,30	941,91	266,72	6,2	21,7	17,4
Podlaskie	1585,57	1027,46	290,76	7,2	22,4	16,6
Pomorskie	1649,04	1197,67	306,01	3,0	9,7	8,5
Śląskie	1645,75	1297,07	297,82	1,8	7,5	6,3
Świętokrzyskie	1432,68	1037,06	282,86	5,5	16,4	12,9
Warmińsko-mazurskie	1496,15	981,43	264,73	8,7	20,7	17,2
Wielkopolskie	1606,64	1051,38	263,23	5,6	15,5	12,2
Zachodniopomorskie	1652,60	1205,81	306,54	2,4	9,1	7,4

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. (cd.)

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017 (cont.)

Województwa Voivodships	Zasoby mieszkaniowe ^a Dwelling stocks ^a			Mieszkania oddane do użytkowania Dwellings completed				
	na 1000 ludności per 1000 population	przeciętna average		w tys. in thous.	na 1000 ludności per 1000 population	na 1000 zawartych małżeństw per 1000 contracted marriages	powierzchnia użytkowa na 1000 ludności useful floor area per 1000 population	izby na 1000 ludności rooms per 1000 population
		liczba izb w mieszkaniu number of rooms per dwelling	powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area per dwelling in m ²					
POLSKA POLAND	375,7	3,82	74,0	178,3	4,6	926	430,5	18,1
Dolnośląskie	402,7	3,83	72,5	17,1	5,9	1226	480,7	20,5
Kujawsko-pomorskie	358,1	3,77	70,1	7,7	3,7	760	344,5	15,2
Lubelskie	364,2	3,85	77,2	7,4	3,5	697	335,1	14,8
Lubuskie	366,7	3,97	73,6	4,0	3,9	808	352,5	15,5
Łódzkie	410,4	3,60	69,2	7,5	3,0	647	341,3	13,3
Małopolskie	348,5	3,92	78,4	20,0	5,9	1091	550,7	23,1
Mazowieckie	420,4	3,63	72,2	37,3	6,9	1373	587,8	24,6
Opolskie	358,8	4,19	80,9	2,0	2,0	420	232,5	9,3
Podkarpackie	311,5	4,10	81,7	8,1	3,8	740	407,1	17,7
Podlaskie	379,9	4,02	76,6	5,0	4,2	850	435,6	18,1
Pomorskie	371,5	3,78	72,1	15,8	6,8	1256	562,6	23,8
Śląskie	387,4	3,76	71,0	12,2	2,7	545	302,4	12,1
Świętokrzyskie	356,1	3,79	74,6	3,2	2,5	537	304,1	13,1
Warmińsko-mazurskie	358,6	3,78	68,5	4,8	3,3	700	296,8	12,6
Wielkopolskie	347,2	4,05	81,3	18,9	5,4	1029	505,8	21,6
Zachodniopomorskie	382,6	3,84	70,7	7,5	4,4	908	364,9	15,6

^a Stan w dniu 31 XII; na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.^a As of 31 XII; based on balance of dwelling stocks.

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. (cd.)

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017 (cont.)

Województwa Voivodships	Liczba ludności ^a na Population ^a per			Miejsca ^b w domach i zakładach pomocy społecznej Places ^b at social welfare homes and facilities	Dzieci w placówkach wychowania przed- szkolnego ^c w wieku 3–6 lat Children attending pre-primary educa- tion establishments ^c aged 3–6	Telefoniczne łącza główne na 1000 ludności ^{ad} Telephone main line per 1000 population ^{ad}
	łóżko ^{eg} w szpita- lach ogólnych bed ^{eg} in general hospitals	podmiot ambu- latoryjnej opieki zdrowotnej ^{fg} provider of out- -patient health care ^{fg}	aptekę ogólnodostępną generally available pharmacy			
POLSKA POLAND	207	1436	2882	116056	1324028	106,2
Dolnośląskie	198	1426	2695	8307	94819	113,0
Kujawsko-pomorskie	213	1758	3214	5326	64931	81,2
Lubelskie	190	1276	2559	5256	68289	84,3
Lubuskie	231	1292	3091	2948	34188	101,2
Łódzkie	194	1378	2620	8182	80324	86,5
Małopolskie	226	1619	2931	10550	125134	110,9
Mazowieckie	207	1615	3000	16940	213348	144,7
Opolskie	217	1250	2955	4179	31010	133,1
Podkarpackie	208	1224	2982	5625	70328	72,0
Podlaskie	199	1240	2868	3296	37396	80,4
Pomorskie	251	1839	3120	7210	83565	146,9
Śląskie	181	1408	2980	13660	153612	107,5
Świętokrzyskie	204	1482	2888	4470	36689	76,7
Warmińsko-mazurskie	214	1212	3266	5316	44256	68,5
Wielkopolskie	224	1345	2558	9178	133503	105,5
Zachodniopomorskie	216	1344	2901	5613	52636	93,9

a Stan w dniu 31 XII. b Łącznie z filiami. c W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Bez opieki dziennej; łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. f Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi, które świadczyły usługi w ramach środków publicznych. g Łącznie z danymi Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a As of 31 XII. b Including branches. c In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including the children attending the units performing health care activities for all school year. d Data concerns operators of the public telecommunication network. e Excluding day-care; including beds and incubators for newborns. f Out-patient departments including medical practices that provided under the public funds. g Including data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration.

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. (cd.)

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017 (cont.)

Województwa Voivodships	Uczniowie i studenci ^a według grup wieku w % ludności danej grupy wieku <i>Pupils and students^a by age groups in % of population of given age group</i>						Studenci szkół wyższych ^{ab} na 10 tys. ludności <i>Students in higher schools^{ab} per 10 thous. population</i>	Domy studenckie ^b <i>Student dormitories^b</i>	Stołówki studenckie ^b <i>Student canteens^b</i>
	7–13 lat	14–15	16–18	19–24	25–29	30 lat i więcej <i>and more</i>			
POLSKA POLAND	94,5	94,3	93,6	51,4	7,7	0,8	336,1	484	73
Dolnośląskie	93,1	92,2	90,4	66,4	9,3	0,8	426,4	34	3
Kujawsko-pomorskie	92,3	92,3	92,5	44,0	7,9	0,9	283,6	22	2
Lubelskie	93,5	94,8	94,7	50,4	5,8	0,7	336,5	34	5
Lubuskie	92,2	91,7	90,2	28,6	4,4	0,6	130,1	7	1
Łódzkie	95,4	95,6	94,2	49,3	9,4	0,9	343,9	28	3
Małopolskie	94,8	95,3	95,3	65,6	8,2	0,6	463,7	50	11
Mazowieckie	98,4	98,5	97,2	66,1	12,3	1,0	488,3	99	16
Opolskie	92,4	91,9	90,7	38,0	5,5	0,7	198,3	11	1
Podkarpackie	92,4	93,0	93,4	36,5	4,3	0,6	227,1	20	–
Podlaskie	92,9	91,6	91,5	42,9	5,3	0,6	269,5	10	5
Pomorskie	94,3	93,7	93,1	56,9	8,4	1,0	361,7	36	5
Śląskie	95,5	94,1	93,9	47,0	6,7	0,9	244,0	40	5
Świętokrzyskie	93,4	93,6	94,9	36,7	5,3	0,9	211,8	12	3
Warmińsko-mazurskie	90,0	90,4	88,8	35,1	4,5	0,8	196,2	14	3
Wielkopolskie	96,6	96,4	96,0	54,8	7,5	0,6	373,4	43	6
Zachodniopomorskie	90,6	90,3	87,5	40,1	7,0	0,7	228,7	24	4

^a łącznie z cudzoziemcami; łącznie ze szkołami resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji; według rzeczywistego położenia zamiejscowych jednostek organizacyjnych (bez zamiejscowych jednostek organizacyjnych działających za granicą). ^b Stan w dniu 30 XI.

^a Including foreigner students; including academies of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration; by actual location of the organizational units (excluding organizational units operating abroad). ^b As of 30 XI.

Tablica IV. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2017 r. (dok.)

Table IV. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2017 (cont.)

Województwa Voivodships	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności <i>Audience in fixed cinemas per 1000 population</i>	Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną ^a <i>Population per public library^a</i>	Zwiedzający muzea i wystawy muzealne na 10 tys. ludności <i>Visitors of museums and museum exhibi- tions per 10 thous. population</i>	Miejsca noclego- we w turystycz- nych obiektach zbiorowego zakwaterowa- nia ^b w tys. <i>Number of beds in collective tourist accommodation establishments^b in thous.</i>	Przestępstwa stwierdzone ^c na 10 tys. ludności <i>Ascertained crimes^c per 10 thous. population</i>	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzo- nych ^c w % <i>Rate of detectabi- lity of delinquents in ascertained crimes^c in %</i>	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł ceny bieżące w 2016 r. <i>Gross domestic product per capita (current prices) in 2016</i>
POLSKA POLAND	1476	4833	9761	774,0	196	71,7	48432
Dolnośląskie	1758	4903	6815	67,9	251	64,1	53659
Kujawsko-pomorskie	1361	5105	5713	32,3	180	74,1	39503
Lubelskie	947	3647	6442	26,0	146	77,4	33371
Lubuskie	1246	3988	2490	18,2	230	73,7	40639
Łódzkie	1339	4837	3987	22,2	178	65,9	45199
Małopolskie	1519	4730	31479	99,4	243	79,4	43865
Mazowieckie	2028	5650	20356	56,7	194	60,0	77359
Opolskie	791	3184	3582	10,0	199	74,1	38551
Podkarpackie	945	3159	6096	33,0	140	79,9	34120
Podlaskie	1093	4998	3535	14,0	139	73,5	34299
Pomorskie	1819	7286	14260	114,4	190	65,3	46913
Śląskie	1556	5801	3557	47,2	245	77,6	50184
Świętokrzyskie	938	4621	5178	16,6	169	79,9	34633
Warmińsko-mazurskie	1138	4764	4664	40,8	171	71,5	34514
Wielkopolskie	1620	5162	3419	42,8	165	74,6	52844
Zachodniopomorskie	1347	4724	3632	132,6	199	73,7	40592

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Stan w dniu 31 VII. Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. ^c Przez Policję; bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

^a As of 31 XII. ^b As of 31 VII. Concern establishments possessing 10 and more bed places; data were compiled with consideration of imputation for units which refused to participate in the survey. ^c By the Police; excluding punishable acts committed by juveniles.